

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 20-21 листопада 2018 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

Матеріали
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 20-21 листопада 2018 р.

Миколаїв
2018

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення № 837 від 21.12.2017 р).

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 3 від 29.10.2018 р.).

Редакційна колегія:

О. Є. Новіков – д-р екон. наук, доцент;
О. М. Вишневська – д-р екон. наук, професор;
Н. М. Сіренко – д-р екон. наук, професор;
Л. А. Козаченко – канд. екон. наук, доцент;
М. В. Дубініна – д-р екон. наук, професор;
А. В. Бурковська – канд. екон. наук, доцент;
Т. І. Лункіна – канд. екон. наук, доцент;
І. В. Баришевська – канд. екон. наук, доцент;
О. І. Мельник – канд. екон. наук;
А. С. Полторак – канд. екон. наук, доцент;
Н. О. Шишпанова – канд. екон. наук;
С. В. Сирцева – канд. екон. наук;
Ю. Ю. Чебан – канд. екон. наук, доцент.

Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв; 20-21 листопада 2018 р. – Миколаїв : МНАУ, 2018. – 106 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку», на якій обговорювались питання модернізації складових фінансової системи України: закономірностей та ризиків; реформування системи інформаційно-облікового забезпечення трансформації фінансової системи України; закордонної практики формування фінансової та соціальної інфраструктури; інноваційного розвитку суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України; застосування математичних методів та інформаційних технологій у забезпеченні розвитку фінансової системи України.

Відповідальність за достовірність наведених у статтях даних та тверджень несуть їх автори. Стиль і оформлення авторів збережені.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ»

Лункіна Т. І., Бурковська А. В. Фінансове забезпечення підприємств аграрного сектору України у сучасних умовах	6
Гаврилюк А. С. Кластеризація у розподілі страхових компаній	8
Деденко К. О., Шевченко Н. Є. Фінансова безпека як складова економічної безпеки держави	10
Калнауз Д. В., Іваненко Г. Ю. Зміцнення банківської системи України на основі її фінансової безпеки	12
Карпенко А. О. Проблеми теорії та практики курсоутворення в Україні	15
Качула С. В. Бюджетна політика забезпечення сталого соціального розвитку ...	17
Малишенко Ю. Г. Основні проблеми ринку фінансових послуг в Україні та шляхи їх подолання	19
Паламарчук В. Ю., Манукян Т. А. Економічна сутність кредитування для здобуття вищої освіти в Україні	21
Сагайдак В. А., Зайко А. О. Аналіз підходів до моніторингу стану фінансової безпеки держави	23
Сергієнко Т. Ю. Діяльність інститутів спільного інвестування як суб'єктів ринку фінансових послуг.....	25
Сіренко Н. М., Мікуляк К. А. Сучасний стан фінансування розвитку агропромислового комплексу України	27
Слатвінська М. О. Вплив фіскальної політики на розвиток малого підприємництва в Україні	29
Совщак С. С. Основні засади соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств	31

СЕКЦІЯ «РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Гінкул А. О. Нововведення бухгалтерського обліку та звітності в контексті євроінтеграції	33
Гринчук Ю. В. Обґрунтування методу обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції в системі управління витратами	35
Гринюк Н. В. Improvement of efficiency of enterprises operating	38
Пальчик Ю. О. Роль облікової інформації та її якісні характеристики в управлінні підприємством	40
Рожелюк В. М., Жук Н. Т. Фінансові ризики та загрози в системі економічної безпеки підприємств	42
Чабаненко О. О. Інформаційно-облікове забезпечення для прийняття управлінських рішень	44

СЕКЦІЯ «ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»

Веселовська Т. Підходи до формування соціальної інфраструктури у зарубіжних країнах	46
Врабіє Н. О., Мельник О. І. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності в Україні	48
Даниленко В. М. Соціальна відповідальність бізнесу як складова стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств	50
Іваськевич М. В. Теоретичні аспекти формування фінансового ринку з	

використанням зарубіжного досвіду	52
Костенко Т. А. Теоретична концептуалізація фінансових відносин у соціальній сфері	54
Федорчук Н. С. Лізингова діяльність на ринку фінансових послуг	57
Юношев С. Ю. Застосування кластерного аналізу в аграрній сфері	59

СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Андрющенко І. С., Зарицька О. Г. Антикризове управління як напрям підвищення ефективності діяльності підприємства	61
Баранник Л. Б., Тараненко В. Є. Інноваційний розвиток економіки в умовах реформування податкової системи України	64
Баришевська І. В., Шишпанова Н. О. Оцінка результативності стратегічного управління розвитком аграрних підприємств.....	66
Боднар О. А., Іванов А. О. Антикризове управління як спосіб запобігання банкрутству підприємства	68
Бурковська А. В., Жигало В. І. Фактори впливу на фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств	71
Burkovska A. I. The need for financial supply of modernization of agricultural enterprises in the context of food security in Ukraine	74
Вербовенко Ю. В. Банкрутство: наслідки для підприємства	76
Гіржева О. М. Вплив удосконалення управління фінансами на інноваційний розвиток суб'єктів господарювання	78
Іванова А. С. Механізм регулювання виробничо-фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств	80
Камінська О. О. Результати впровадження системи фінансового контролінгу на підприємстві	82
Клименко А. О., Шемянська Ю. О. Збалансована система показників як інструмент управління діяльністю підприємства	85
Конєва Т. А., Нертик О. О. Інвестиційна діяльність підприємств України	87
Костенко Т. А., Мікуляк К. А. Система раннього попередження та реагування як спосіб виявлення загрози банкрутства підприємства	89
Любчик О. К. Податковий механізм мобілізації доходів як інструмент державного регулювання економіки України	92
Московченко І. В., Новікова Т. В. Підвищення ефективності функціонування комплексної системи маркетингу на сучасних вітчизняних підприємствах	94
Ткаченко М. Інноваційний розвиток підприємств ресторанного бізнесу, які надають кейтерингові послуги	96

СЕКЦІЯ «ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Малежик Д. О., Малафєєв Т. Р. Інтернет-маркетинг як сучасний спосіб бренд-комунікацій	98
Нестеренко Л. Є. Роль фінансово-економічних інформаційних систем у діяльності підприємств	100
Чеховська Ю. В. Цифрові виміри інноваційної трансформації страхових компаній	102
Таран М. Д., Дощенко С. О. Використання і розвиток криптовалют	104

Лункіна Т. І.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Бурковська А. В.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв*

Фінансове забезпечення підприємств аграрного сектору України у сучасних умовах

Питома вага в підтримці української економіки останнім часом належить аграрному сектору. Підприємства цього сектору потребують сьогодні для ефективного здійснення свого господарювання грошових ресурсів, тому вітчизняні товаровиробники застосовують для цього як власні, так і залучені кошти.

Сільськогосподарські підприємства намагаються фінансово забезпечити свою діяльність власними коштами, та все ж обсяг самофінансування недостатній для задоволення всіх потреб українських товаровиробників.

Світовий досвід переконливо свідчить, що сільськогосподарські підприємства розвинених країн для забезпечення розширеного відтворення користуються залученням грошових ресурсів за допомогою як інвестицій, так і кредитів. Але доступ до цих фінансових ресурсів в Україні залишається ще, на жаль, обмеженим.

Вважаємо, що причинами гальмування залучення зовнішнього фінансування в Україну у сучасних умовах є наступні: політична і економічна криза; затяжна війна на Сході країни; незахищеність прав кредиторів і інвесторів; корупція; чинна система податків.

Усунення наведених причин, на нашу думку, збільшить потоки іноземних інвестицій у вітчизняний аграрний сектор. При цьому необхідно визначати ефективність залучення інвестицій.

Ми погоджуємось з точкою зору В. Б. Рейнської [1, с. 175] щодо визнання інвестування ефективним лише при переважанні розміру норми чистого прибутку над розміром відсоткової позичкової ставки. В іншому випадку залучення позичкових коштів буде економічно недоцільним.

Для фінансового забезпечення вітчизняних товаровиробників велике значення має і їх державна підтримка. У 2018 р. для цих цілей виділено 6,3 млрд грн, що перевищує показники 2017 і 2016 років на 0,8 та 5,9 млрд грн відповідно [2]. При цьому виділені кошти направлені за такими напрямками: на розвиток тваринництва (обсягом 4 млрд грн); на розвиток фермерських господарств (обсягом 1 млрд грн); на розвиток садівництва та виноградарства (обсягом 300 млн грн); на здешевлення сільськогосподарської техніки (обсягом 945 млн грн) [2].

Щодо державної підтримки розвитку тваринництва в Україні, слід зазначити, що на будівництво і реконструкцію тваринницьких комплексів направлено 2,5

млрд грн. Компенсується 25 % тіла кредиту, що залучається за ефективною ставкою на рівні 3 % у гривні терміном до 5 років на будівництво і реконструкцію комплексів у галузях свинарства, птахівництва та великої рогатої худоби[2].

Крім того передбачено здешевлення кредитів, залучених на проекти із розвитку вівчарства, козівництва і аквакультури до 3%; гарантується 30% відшкодування вартості введених в експлуатацію потужностей, побудованих без залучення кредитних ресурсів [2].

Для підтримки виробництва вітчизняної сільгосптехніки передбачена компенсація її вартості в обсязі 25% [2].

У порівнянні з малими і середніми підприємствами агрохолдинги мають більш широкі можливості зовнішнього фінансування. А малі і середні сільгоспвиробники, на жаль, мають обмежений доступ до значної частини фінансових ресурсів, у тому числі і до банківського кредитування.

Для забезпечення потреб сільськогосподарських підприємств у засобах захисту рослин, посівному матеріалі та добривах альтернативою банківському кредитуванню можуть застосовуватись аграрні розписки. Кількість цих фінансових інструментів в Україні зростає [3]. Їх вже видано малим і середнім сільськогосподарським товаровиробникам понад 190 (з яких виконано 107) на загальну суму залучених за ними коштів в обсязі понад 1,3 млрд грн [4].

Отже, наявність особливостей ведення аграрного бізнесу в Україні передбачає застосування різноманітних механізмів фінансового забезпечення вітчизняних підприємств. А останні впливають на інструменти нагромадження та використання фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Рейнська В. Б. Економічні фактори впливу на інвестиційний процес / В. Б. Рейнська // Причорноморські економічні студії. – Вип. 25. – 2018. – С. 174-176.
2. Агропортал : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agroportal.ua/ua/news/vlast/kabmin-utverdil-programmy-gospodderzhki-agrariyev-na-2018-god/>.
3. Полторак А. С. Архітектура наслідків глобалізаційних процесів у фінансовій сфері / А. С. Полторак // Modern economics, 2018. – № 10. – С. 89–96. [https://doi.org/10.31521/modecon.V10\(2018\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V10(2018)-15).
4. Аграрні розписки – ефективний шлях залучення коштів в агробізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dyvys.info/2018/01/30/kolonka-yurysta-agrarni-rozpysky-efektyvnyj-shlyah-zaluchennya-koshtiv-v-agrobiznes/>.

Гаврилюк А. С.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Кластеризація у розподілі страхових компаній

Страховий бізнес, властивий для будь-якої економіки, що функціонує на ринковій основі, активно розвивається в Україні, про що свідчить збереження на ринку страхових послуг великої кількості видів страхування.

Необхідність функціонування страхових компаній проявляється у забезпеченні безперервності відтворювального процесу, шляхом виплати страхових відшкодувань постраждалим у разі непередбачених несприятливих обставин. Обов'язковою умовою існування страхового ринку є наявність суспільної потреби на страхові послуги та наявність страховиків, здатних задовольняти ці потреби [1].

Дослідженням кластеризації у розподілі страхових компаній займалися як вітчизняні, так й зарубіжні науковці, до числа яких належать: С. А. Ачкасова [1], Л. Временко [2], Е. Корват [2], А. М. Єрмошенко [3]. Але в умовах глобалізації ринків фінансових послуг та постійному розвитку небанківських фінансово-кредитних установ питання розподілу сегментів на кластери потребує подальших наукових досліджень та розробок, що надасть змогу досліджувати слабкі й сильні сторони в перспективі, а також посилювати конкурентні позиції на перспективу.

Різне позиціонування страхової компанії в окремих регіонах багато в чому пов'язано з організацією керівництва компанії, тобто безпосередньо залежить від того, наскільки ефективно керівник зможе розвинути агентську мережу, укласти договори з банківськими установами, провести маркетингову політику.

Все це в комплексі впливає на створення репутації страхової компанії в даному регіоні і, відповідно, на обсяги продажів страхових продуктів і зібраних внесків.

Для виявлення тенденції розвитку страхової компанії можна застосувати кластерний аналіз, який описує її з позиції:

- загального рівня виплат за договорами страхування;
- загальної кількості укладених договорів страхування;
- середньої вартості поліса страхування [2].

Застосування кластерного аналізу у сфері страхування має поширення в Європі, в таких країнах, як Фінляндія, Італія, Швеція, Данія. Дослідити страхові компанії в Україні за рівнем їх конкурентоспроможності можливо завдяки розподілу їх на функціональні групи, тобто кластери, застосовуючи інформацію про кількість укладених договорів, середній рівень виплат за договорами та середньої вартості поліса та ін.

Загальноєвропейська орієнтація на розвиток інтегрованих фінансових послуг стає реальністю не тільки через діяльність окремих фінансових установ, а через системні фінансові зв'язки у кластери.

Базові положення кластеризації на ринку страхових послуг:

- автономізація страхового забезпечення підприємництва;
- забезпечення діяльності страхових компаній в умовах глобалізації.

Таким чином, з вище зазначеного можна зробити висновок, що для забезпечення становлення кластерних систем у сфері фінансових послуг потрібно:

1. Розробити стратегічний план кластеризації фінансово-економічної сфери у розподілі страхових компаній;
2. Виявити основні напрями фінансовій діяльності (наприклад, у платіжних системах для потенційної кластеризації);
3. Визначити перелік пілотних суб'єктів (потенційних учасників) кластерів;
4. Забезпечити інформаційну і правову підтримку функціонуванню пілотних кластерів.

Список використаних джерел:

1. Ачкасова С. А. Кластеризація страхових компаній України як процес налагодження структурованих зв'язків на ринку фінансових послуг / С. А. Ачкасова // Управління розвитком ринків фінансових послуг: монографія. – Харків : «АдаА» Михайлов Г. Г. – 2017. – С. 17-25.
2. Временко Л. Пруденційні режими регулювання страхової діяльності / Л. Временко, Е. Корват [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/09/06/16/3791>
3. Єрмошенко А. М. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхових організацій: дис.. канд. екон. наук: 08.06.15 / Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К., 2016. – 203 арк. – Бібліогр. : С. 163-172.
4. Сіренко Н. М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку АПК / Н.М. Сіренко // Фінансові проблеми формування і розвитку аграрного ринку : матеріали Дев'ятих річних зборів Всеукраїнського конгр. вчен. економістів-аграрників, Київ, 26-27 квітня 2007 р. / Ред. колег. П.Т. Саблук та ін. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2007. – С. 311-314.

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.**,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Деденко К. О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Шевченко Н. Є.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Фінансова безпека як складова економічної безпеки держави

Розгортання фінансової кризи актуалізувало фундаментальну проблему і поставило перед економічною наукою проблему уточнення економічної сутності фінансової безпеки, виявлення тенденцій і можливостей розвитку загроз її стану, розробку стратегій та інструментів їх подолання.

Фінансова безпека є функціональною формою економічної безпеки, разом з тим вона має свій зміст, специфіка прояву якого змінюється в залежності від сформованих в даний період внутрішніх і зовнішніх умов [1].

В умовах змін у фінансовій архітектурі сучасного світу і концентрації масштабних загроз у фінансовій сфері економіки України (стійкість гривні, інфляція, стан бюджету, фінансових ринків, платіжного балансу та ін.) виникає необхідність обґрунтування концептуальних і стратегічних підходів, що забезпечують безпечний фінансовий розвиток країни.

З точки зору такого підходу фінансова безпека виступає як системна якість фінансового господарства, що забезпечується шляхом підтримки динамічної рівноваги між виникаючими загрозами й ресурсним потенціалом безпечного фінансового розвитку цілісності, стійкості й ефективності фінансової системи та на цій основі – необхідні умови для забезпечення здатності економіки до саморозвитку і поступального руху.

Дана інтегративна якість системи фінансових відносин характеризує процес функціонування і розвитку суб'єктів цієї системи на різних її рівнях (мега-, макро-, мезо-, мікро-, нано-). Посилення включеності вітчизняної фінансової системи в глобальний фінансовий простір загострює проблему забезпечення її безпеки при негативних зовнішніх і внутрішніх впливах. У вітчизняній економіці накопичилися внутрішні ризики та загрози рівню фінансової безпеки, пов'язані з:

– низькою потужністю фінансової системи, недостатньою капіталізацією фінансових інститутів і нестачею довгострокових залучених коштів. Зіставлення показників фінансового ринку з аналогічними параметрами провідних країн [5] свідчить про вкрай низьку ресурсну базу;

– неефективністю механізму трансформації заощаджень в інвестиції. У національній економіці ще не створено достатніх умов для реалізації інвестиційних проектів, які мали б інвестиційну привабливість, порівняну по прибутковості і рівню ризиків з закордонними аналогами, не сформовані ефективні механізми міжгалузевого переливу капіталів і трансформації заощаджень в інвестиції;

– нерозвиненістю інструментарію фінансового забезпечення інноваційних процесів [3; 4]. Недоліки чинної системи відбору та державного фінансування розробок поглиблюються не вирішеністю завдань організації багатоканального фінансування пріоритетів інноваційного розвитку з залученням коштів приватних інвесторів;

– залежністю від стану зовнішньої кон'юнктури на агроринках, світових фінансових ринках, серед іноземних інвесторів. Протягом тривалого періоду сприятлива кон'юнктура на світових ринках аграрного спрямування забезпечувала позитивне сальдо торговельного балансу, приплив валютного виторгу, зростання доходів бюджету і офіційних золотовалютних резервів;

– асиметрією фінансового розвитку, підвищеною концентрацією і низькою диверсифікацією [2].

Виходячи з результатів проведеного дослідження, можна зробити висновок, що стратегічна орієнтація формування фінансової безпеки держав в умовах глобалізації передбачає: якісний аналіз фактичної ситуації і визначення можливості настання критичної ситуації, кризи або катастрофи; розробку стратегії, спрямованої на подолання загроз та відновлення оптимальних значень індикаторів стану фінансової безпеки України. Цільова орієнтація даної стратегії може бути визначена на основі аналізу основних джерел формування ризиків і загроз, наявних у фінансовому просторі, та рейтингової оцінки індикаторів стану фінансової безпеки.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський ; Національна академія наук України, Ін-т економічного прогнозування. – К. : Фенікс, 2016. – 338 с.
2. Варналій З. С. Фінансова безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення / З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К. : Знання України, 2015. – 215 с.
3. Полторак А. С. Архітектура наслідків глобалізаційних процесів у фінансовій сфері / А. С. Полторак // *Modern economics*, 2018. – № 10. – С. 89–96. [https://doi.org/10.31521/modecon.V10\(2018\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V10(2018)-15).
4. Полторак А. С. Напрями удосконалення методичного інструментарію оцінки стану фінансової безпеки України / А. С. Полторак, Н. О. Тусова // *Економічний форум*. – 2018. – № 2. – С. 224–330.
5. Сіренко Н. М. Інтелектуальний капітал в системі науково-освітнього забезпечення аграрної економіки [Електронний ресурс] / Н. М. Сіренко // *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. – 2017. – Вип. 4. – С. 12–24.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Калнауз Д. В.,
керівник відділення «Миколаївське», МРУ АТ КБ ПриватБанк,
м. Миколаїв, Україна
Іваненко Г. Ю.,
здобувач вищої освіти групи Ф 5/1
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Зміцнення банківської системи України на основі її фінансової безпеки

Банківська система держави нагадує кровоносну систему людського організму, являє собою комплекс окремих елементів, підпорядкований єдиній меті – забезпечення ефективного обігу фінансових ресурсів у державі. Від того, наскільки раціонально організована банківська система, наскільки вона відповідає економічній політиці держави, етапу розвитку економіки, сучасному фінансово-економічному простору, залежить ефективність руху фінансових ресурсів і, у свою чергу, рівень фінансової безпеки держави.

Проблемі уточнення економічної сутності, ролі та значення розвитку банківської системи України як наряду зміцнення фінансової безпеки держави приділили увагу вітчизняні науковці, до числа яких належать: М. І. Гойхман [1], С. В. Дідур, В. Д. Бігдаш [2], А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна [3], А. С. Полторак, І. О. Малиновська, В. А. Полозенко [5], Б. О. Ткалич [7]. Проте в умовах глобалізації ринків фінансових послуг дослідження розвитку банківської системи України потрібне поглиблення наукових досліджень.

Відповідно до досліджень теоретиків економічної науки економічний розвиток суспільства зумовлений його історичним розвитком, а структура банківської системи як невід’ємна частина економічної системи є результатом історичного розвитку. Зауважимо, що банківська система не перебуває в статичному стані, навпаки, вона постійно розвивається, як і економічні відносини у суспільстві.

Аналогічно побудові банківських систем високорозвинутих країн світу, Законом України «Про банки і банківську діяльність» [6] передбачено функціонування дворівневої банківської системи України, перший рівень якої представлений Національним банком України з центральним апаратом у Києві й територіальними обласними відділеннями, а також розрахунково-касовими центрами в містах і районах, а другий – комерційними банками.

Ми погоджуємося з думкою М. І. Савлука [4] який вважає, що банківська система – свідомо сформована єдність банківських установ із чітко визначеним місцем та системою взаємозв’язків окремих її ланок та елементів, яка має специфічні функції та виконує особливу роль в економіці.

Банківській системі у сучасному фінансово-економічному просторі притаманні певні характеристики (рис. 1), відсутність або суттєве порушення яких сприятиме зміні функціонування усієї системи.

Рисунок 1 – Характеристики банківської системи України в сучасному фінансово-економічному просторі

Джерело: побудовано автором з використаних матеріалів [7]

Так, дослідивши економічну сутність, роль і значення розвитку банківської системи України, з'ясовано, що банківська система – це один із найрозвинутіших та складних елементів господарського механізму, що функціонує та розвивається відповідно до низки законодавчих і нормативних документів, реформування якого було розпочате раніше за інші сектори економіки. Найважливішим елементом банківської системи є банківські установи, які виконують такі базові операції: акумулювання коштів, надання їх у позичку та здійснення розрахунків між економічними суб'єктами.

Банківська система України – це, з однієї сторони, основа її фінансової безпеки, а з іншої – одна з найуразливіших систем, в якій можуть виникати суттєві ризики у сфері фінансування тероризму та відмивання злочинних доходів. Відповідно, розвиток банківської системи України в сучасному фінансово-економічному просторі, є не тільки об'єктивною необхідністю сучасного динамічного світу, але й запорукою зміцнення фінансової безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Гойхман М. І. Вплив банківської системи України на структуру й розвиток національної економіки / М. І. Гойхман // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2014. – Вип. 1. – С. 271-278.

2. Дідур С. В. Розвиток банківської системи та фінансових ринків України / С. В. Дідур, В. Д. Бігдаш // Наукові праці МАУП. – 2013. – Вип. 1. – С. 89-95.
3. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах : навчальний посібник / А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна. – Миколаїв, 2012. – 201 с.
4. Гроші та кредит : підручник. – 3-тє вид., переробл. і доповн. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін. ; за заг. ред. М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2002. – 598 с.
5. Полторак А. С. Оцінка індикаторів стану податкової безпеки України в системі її фінансової безпеки / А. С. Полторак, І. О. Малиновська, В. А. Полозенко // ModernEconomics. – 2017. – № 1. – С. 38-44.
6. Про банки і банківську діяльність : закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://goo.gl/ht7z2y>.
7. Ткалич Б. О. Стан та розвиток банківської системи в Україні / Б. О. Ткалич // Управління розвитком. – 2014. – № 5. – С. 142-144.

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.**,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Карпенко А. О.

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

Проблеми теорії та практики курсоутворення в Україні

Стабільність валютного ринку країни є однією з умов привабливості економіки для ведення бізнесу та залучення інвестицій. Сучасний етап розвитку валютного ринку України характеризуються цілою низкою проблем: прогресуючою девальвацією, нестабільністю валютного курсу, перманентним переважанням попиту на іноземну валюту над її пропозицією тощо. Усі наявні проблеми потребують вироблення механізмів їх негайного вирішення та формування базису для довгострокової стабілізації валютного ринку.

Валютний ринок України представлений міжбанківським валютним ринком, основними учасниками якого є комерційні банки та Національний банк України. При цьому НБУ виступає не лише гравцем ринку, але одночасно є його регулятором: до повноважень НБУ належить формування валютної політики країни та визначення режиму валютного курсу. Прискорення темпів девальвації національної грошової одиниці у першій половині 2014 р., викликане загальнополітичною нестабільністю у країні, зумовило необхідність перегляду концептуальних підходів курсоутворення, які застосовувались в Україні упродовж усього періоду незалежності. Так, у 2014 р. було прийнято рішення про скасування фіксованого курсоутворення та перехід до гнучкого валютного курсу. За такого підходу динаміка курсу національної грошової одиниці визначається обсягом попиту та пропозиції на міжбанківському валютному ринку.

Відповідно до теорії, вільне курсоутворення є одним із найефективніших методів формування рівноваги валютного ринку та забезпечення його стабільності. Проте на практиці його застосування не завжди є виправданим. Так, у випадках, коли ринкові механізми не розвинуті достатньою мірою, такий підхід не здатен забезпечити стабільності валютного ринку. Саме такою є ситуація в Україні. Тому перехід до вільного курсоутворення не забезпечив бажаних результатів – курс національної валюти продовжив падіння і після зміни режиму валютного курсу (рис. 1).

Однією з умов стабілізації валютного ринку є розширення форм операцій з валютними цінностями, які ґрунтуються на застосуванні сучасних ринкових механізмів. До них, зокрема, відносяться строкові валютні операції, у т.ч. валютні форварди. Оскільки для валютного ринку України характерним є перевищення попиту над пропозицією, то можна стверджувати, що наявний високий курс іноземної валюти продиктований її продавцями. Впровадження валютних строкових контрактів здатне обмежити владу продавців на ринку та підвищити його прогнозованість. Це, у свою чергу, здатне погасити значну волатильність ринку, що у цілому забезпечить його стабільність.

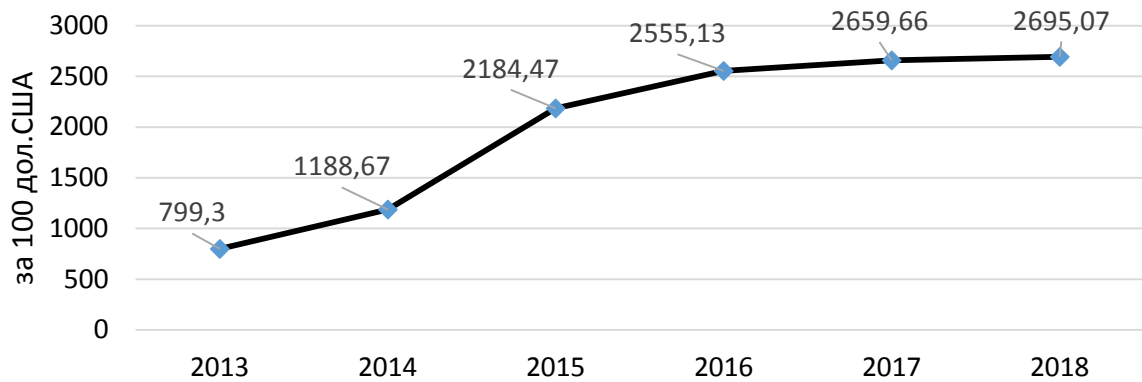

Рисунок 1 – Динаміка офіційного курсу гривні відносно долара США протягом 2013-2018 рр. (станом на початок року)

Джерело: побудовано за даними НБУ [1]

Для оцінювання курсоутворення через строкові (форвардні) контракти застосовують теорію міжнародного ефекту Фішера (МЕФ), яку ще називають неявною теорією паритету інтересів. Ця теорія стверджує, що форвардний курс та очікуваний спот курс будуть ідентичними, якщо дії учасників ринку спрямовані на покриття валютного ризику на форвардному ринку [2]. Тобто, прагнучи компенсувати ризики форвардного ринку його учасники грають у протилежних напрямках (покупці на зниження курсу, а продавці – на підвищення). Це сприяє обмеженню ринкової влади кожної зі сторін.

На практиці для розрахунку МЕФ дотримуються правила, що очікувана різниця між курсами обміну двох валют приблизно дорівнює номінальним процентним ставкам у їх країнах. Наприклад, якщо відсоткова ставка України становить 18%, а у США – 2,25%, то долар США повинен оцінюватися на 15,75% дорожче у порівнянні з гривнею. Обґрунтування МЕФ полягає в тому, що країна з вищою відсотковою ставкою також буде мати тенденцію до підвищення рівня інфляції. Наведені процентні ставки підтверджують МЕФ, адже рівень інфляції в Україні становить 8,9%, а у США – 2,46%.

Отже, лібералізація умов для учасників валютного ринку, перехід до гнучкого ціноутворення не приніс очікуваних результатів для України. За таких умов на ринку спостерігається спекулятивна діяльність, яка є однією із причин знецінення національної грошової одиниці. Доцільним є активізація валютних операцій на умовах «форвард», які здатні компенсувати валютні ризики основним власникам валют і обмежити владу посередників на ринку.

Список використаних джерел:

1. Показники валютного ринку // Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/allinfo>.
2. Shalishali, M. K. (2012). "A Test of the International Fisher Effect in Selected Asian Countries", *International Journal of Humanities and Social Science*, vol. 2, no. 4, pp. 86-92.

Науковий керівник: **Шкварчук Л. О.**,
д-р екон. наук., професор, Національний університет
«Львівська політехніка», м. Львів, Україна

Качула С. В.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна*

Бюджетна політика забезпечення сталого соціального розвитку

Збалансований соціальний розвиток в значній мірі залежить від бюджетної політики у сфері державних видатків, тому бюджетна політика України в останні роки значною мірою сконцентрована на соціальних пріоритетах. Соціально орієнтовані видатки Зведеного бюджету України включають: витрати на охорону здоров'я, духовний та фізичний розвиток, освіти, соціальний захист та соціальне забезпечення. Оцінюючи витрати на соціальну сферу (що забезпечує соціальний розвиток суспільства і певним чином створює умови для цього) в структурі видатків Зведеного бюджету України, слід відзначити їх високу питому вагу (табл. 1).

Таблиця 1 Видатки Зведеного бюджету України на соціальний розвиток

Показник	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Всього видатки, млрд грн у т. ч. соціального прямування, млрд грн:	416,9	492,5	505,8	523,1	679,9	835,6	1056,8
охорона здоров'я	49,0	58,5	61,6	57,2	71,0	75,4	102,4
% у загальній сумі видатків	11,8	11,9	12,2	10,9	10,4	9,0	9,7
духовний та фізичний розвиток	10,8	13,6	13,7	13,9	16,2	16,9	24,3
% у загальній сумі видатків	2,6	2,8	2,7	2,7	2,4	2,0	2,3
освіта	86,3	101,6	105,5	100,1	114,2	129,4	177,8
% у загальній сумі видатків	20,7	20,6	20,9	19,1	16,8	15,5	16,8
соціальний захист та соціальне забезпечення	105,4	125,3	145,1	138,0	176,4	258,3	285,8
% у загальній сумі видатків	25,3	25,4	28,7	26,4	26,0	30,9	27,1

Джерело: розраховано за даними [3]

Динаміка видатків Зведеного бюджету України на соціальний розвиток впродовж 2011-2017 рр., що наведена в табл. 1, свідчить про їх нестабільний характер. Найбільше в останні два роки досліджуваного періоду знизилися видатки на охорону здоров'я, незважаючи на проведення глибокого реформування галузі. Також в загальній сумі видатків зведеного бюджету знизилася видатки на освіту. Видатки Зведеного бюджету України на духовний та фізичний розвиток знаходяться на низькому рівні (в 2017 р. 2, 3 %, що на 0,3 % більше від найнижчого показника – 2,0% в 2016 р. - за весь період дослідження). З 2016 р., значно зросли видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення (майже в 1,5 рази порівняно з 2015 р.) поряд із зниженням інших статей

соціальних видатків. Причому зростання цієї статті видатків продовжилося і в 2017 р., чому сприяло зростання соціальних виплат у зв'язку із зниженням рівня життя населення та значною потребою у житлових субсидіях. Реалії сьогодення свідчать про ослаблення бюджетного потенціалу країни, обмеженість бюджетних ресурсів, що вимагає подальшого вдосконалення бюджетної та податкової систем, пошуку можливостей зміцнення бюджетного потенціалу та підвищення ефективності його використання [2].

Саме належне фінансове забезпечення соціального розвитку дозволяє створити фундамент для кількісного і якісного формування, функціонування соціуму, розвитку людського потенціалу. В сучасних українських реаліях тільки держава може мобілізувати необхідні ресурси, фінансувати громадські блага, формувати ефективні соціальні інститути та різні соціальні програми. Розглядаючи напрямки модернізації держави, В. Геєць стверджує, що саме соціальні трансферти з боку держави повинні дати можливість людині бути самодостатнім, що значно більше, ніж просто задоволення мінімальних потреб; модернізацію держави потрібно здійснювати з одночасними соціогуманізованими перетвореннями, які не тільки доповнюють, але і змінюють модель суспільного життя [1]. Цілком справедливо, що можливості нашої держави щодо подальшого збільшення частки перерозподілу державних ресурсів в напрямку соціальних витрат доходять такої межі, за якою подальше їх нарощування призведе до фінансових ризиків, до неможливості виконання державою завдань стимулювання та створення умов сталого соціального розвитку, до критичного загострення бюджетної кризи.

Тривала фінансово-економічна криза, падіння виробництва, відсутність стабільного фінансування людського розвитку, занижений прожитковий мінімум, безробіття, інфляція - ці та інші проблеми перешкоджають сталому соціальному розвитку в Україні. Тому акцент бюджетного процесу повинен зміщуватися на ефективне використання бюджетного потенціалу, запровадження середньострокового бюджетного планування, обґрунтованої розробки бюджетних соціальних програм з чітким визначенням цілей і кількісно встановлених результатів і наявності бюджетних ресурсів для їх досягнення.

Список використаних джерел:

1. Геєць В. М. Економіка України: проблеми і перспективи // Економіка і прогнозування. – 2015. – № 4. – С. 7–22.
2. Лисяк Л. В. Бюджетний потенціал регіону: сучасний стан та проблеми зміцнення / Л. В. Лисяк, В. Хмельницька // Вісник Львівської державної фінансової академії. – 2014. – №26. – С. 62-70.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet/vidatkova-politika>

Малишенко Ю. Г.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Основні проблеми ринку фінансових послуг в Україні та шляхи їх подолання

На сьогоднішній день стан ринку фінансових послуг в Україні неповною мірою відповідає загальносвітовим тенденціям, що призводить до його суттєвого відставання та неконкурентоспроможності. Саме тому зміцнення ринку фінансових послуг України потребує дослідження сучасного стану його розвитку, виявлення проблем і своєчасності визначення основних напрямів його розвитку, що в сукупності впливає на ефективність функціонування економіки країна загалом.

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», ринок фінансових послуг – це сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг [4].

До ринків фінансових послуг належать:

- професійні послуги на ринках банківських послуг;
- страхових послуг;
- інвестиційних послуг;
- операцій з цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів [4].

На фінансовому ринку існує багато проблем, пов'язаних з недостатньою ефективністю діяльності фінансового сектора країни, низьким рівнем економічної грамотності та поінформованості споживачів фінансових послуг щодо особливостей функціонування фінансових установ і можливостей отримання необхідних фінансових послуг, недостатньою довірою населення до діяльності фінансових посередників, відсутністю достатньої практики ринкових відносин тощо. Проаналізувавши дослідження українських вчених можна виділити такі основні проблеми функціонування вітчизняного ринку фінансових послуг (рис. 1).

Для вирішення зазначених проблем і формування досконалого фінансового ринку послуг, який згодом стане повноцінним учасником світової фінансової системи необхідно:

- удосконалити законодавче та нормативне регулювання діяльності фінансових установ;
- створити фінансово потужний та конкурентоспроможний банківського сектора;
- удосконалювати інфраструктуру ринку фінансових послуг і системи біржової торгівлі фінансовими активами;

– формувати державну підтримку для фінансових посередників та інститутів, оскільки з них й починається стабілізація фінансової системи країни та інші [2].

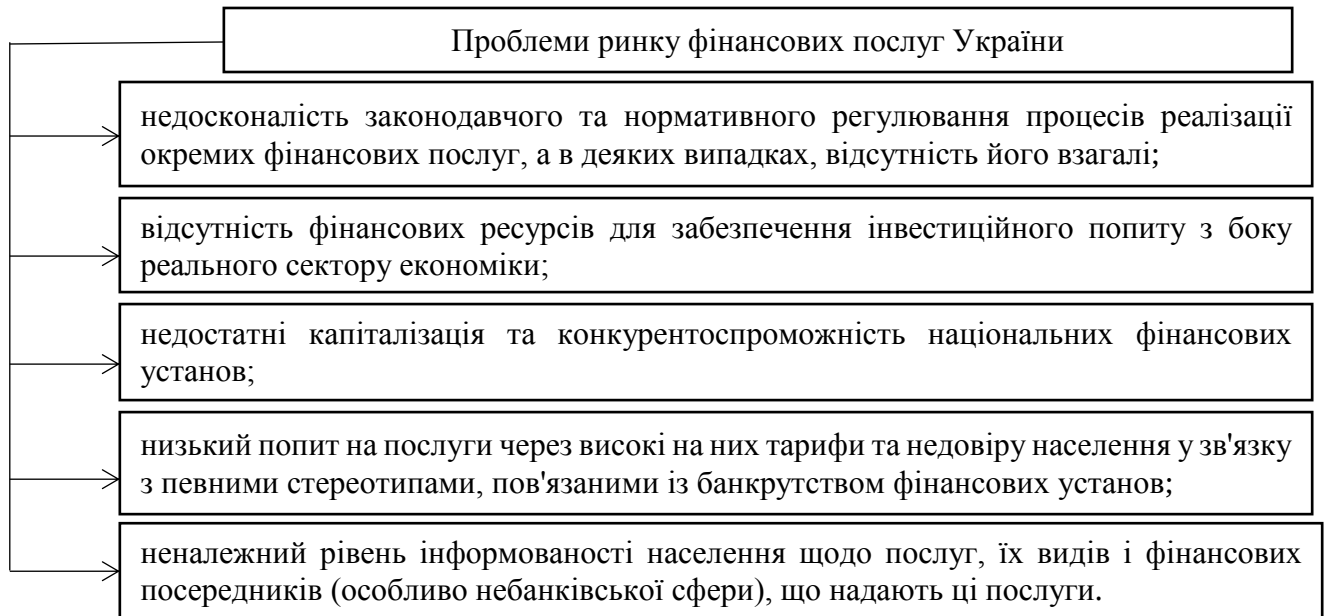

Рисунок 1 – Основні проблеми ринку фінансових послуг України

Джерело: побудовано автором за даними [3]

Отже, подолання зазначених проблем розвитку ринку фінансових послуг України призведе до стрімкого економічного зростання національної економіки і готовності нашої держави впевнено увійти у глобальну фінансову систему.

Список використаних джерел:

1. Ісхакова О. М. Аналіз ринку фінансових послуг України / О. М. Ісхакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4999>.
2. Кравчук Д. В. Проблеми та перспективи розвитку ринку фінансових послуг в Україні / Д. В. Кравчук // Розвиток фінансових послуг в контексті нової фінансової архітектури. – 2015. – С. 50-53.
3. Лисенко Ж. П. Фінансовий ринок України – стан, тренди та напрями розвитку / Ж. П. Лисенко // Ефективна економіка. – 2014. – №6. – С. 43-45.
4. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
5. Державна інноваційна політика в контексті світових інноваційних тенденцій / Н. М. Сіренко // Економіка та управління АПК : збірник наукових праць. – 2012. – Вип. 7 (93). – С. 101-106. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finance.mnau.edu.ua/files/articles/2012-sirenko-dipksit.pdf>

Науковий керівник: **Боднар О.А.**,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Паламарчук В. Ю.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Манукян Т. А.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Економічна сутність кредитування для здобуття вищої освіти в Україні

Кредитування для здобуття вищої освіти – це економічні відносини, які відбуваються між кредитором (держава, вищі навчальні заклади, банки, інші фінансово-кредитні установи), з одного боку, і позичальником (здобувачі вищої освіти; батьки; молоді громадяни України), з іншого, з приводу отримання позичкових ресурсів на період навчання з подальшою виплатою відсотків та основної суми кредиту.

В Україні програма кредитування здобуття вищої освіти діяла з 2003 р. відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16.06.2003 р. № 916, але через «збитковість» і відсутність масового користування з часом припинила своє функціонування. Постановою Кабінету Міністрів України від 29.08.2018 р. № 673 [4] затверджено новий Порядок пільгового кредитування для здобуття професійно-технічної та вищої освіти.

Зауважимо, що більшість сучасних здобувачів вищої освіти навчаються на контрактній основі (на умовах договору), відповідно, проблема доступності вищої освіти для населення не може бути у повному обсязі вирішена без застосування ефективних механізмів кредитування здобуття вищої освіти.

Кредити для здобуття вищої освіти в Україні у сучасних умовах можуть виконувати декілька основних функцій [2]:

- перекладення фінансового тягаря з оплати навчального процесу з батьків на здобувача вищої освіти, який в результаті закінчення навчання й отримання відповідного освітнього ступеня (бакалавр, магістр) зобов'язаний працевлаштуватися та своєчасно й самостійно повернути суму кредиту та відсотки за його користуванням, що сприятиме підвищенню загального рівня відповідальності абітурієнтів щодо вибору спеціальності;

- зменшення рівня соціальної несправедливості [5], так, обдаровані вступники з родин з невисоким рівнем доходів матимуть можливість на здобуття вищої освіти та, відповідно, подальше працевлаштування з гідною оплатою їх праці;

- підвищення соціального добробуту населення;

- збалансування фінансових інтересів держави й випускників закладів вищої освіти;

- зміцнення рівня фінансової безпеки держави, а саме покращення «умов функціонування фінансової системи держави, за яких дія внутрішніх та зовнішніх загроз не спричиняє негативних процесів у даній складній системі та не заважає створенню сприятливих фінансових умов для її сталого розвитку» [3].

Підвищення загального рівня освіти населення позитивно впливатиме на ефективності прийняття управлінських рішень у процесі розроблення стратегії та напрямів зміцнення рівня фінансової безпеки держави в умовах глобалізації. Розвиток країни та зміцнення її фінансової безпеки неможливі без впровадження нових знань та інновацій [1], що особливо актуальним є для держав, що розвиваються. Інноваційні розробки та нові знання можуть стати основою для підвищення продуктивності економіки, конкурентоспроможності держави в умовах глобалізаційних викликів. У свою чергу, процеси запровадження нових знань та розвитку інновацій ускладнюються в умовах відсутності ефективних механізмів кредитування вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський ; Національна академія наук України, Ін-т економічного прогнозування. – К. : Фенікс, 2016. – 338 с.
2. Єрфорт О. Ю. Розвиток механізмів кредитування здобуття вищої освіти в Україні / О. Ю. Єрфорт // Фінанси України. – 2018. – № 3. – С. 67.
3. Полторак А. С. Архітектоніка наслідків глобалізаційних процесів у фінансовій сфері / А. С. Полторак // Modern economics, 2018. – № 10. – С. 89–96. [https://doi.org/10.31521/modecon.V10\(2018\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V10(2018)-15).
4. Про затвердження Порядку пільгового кредитування для здобуття професійно-технічної та вищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2018 р. № 673 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2018-%D0%BF/conv>.
5. Сіренко Н. М. Інтелектуальний капітал в системі науково-освітнього забезпечення аграрної економіки / Н. М. Сіренко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2017. – Вип. 4. – С. 12-24.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Сагайдак В. А.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Зайко А. О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Аналіз підходів до моніторингу стану фінансової безпеки держави

Поняття фінансової безпеки увійшло в активний науковий обіг у другій половині XX ст., коли з посиленням фінансової домінанти глобальних трансформацій, накопиченням ризиків, загроз і передумов конфліктів в процесі фінансової глобалізації виникла необхідність дослідження не тільки економічної безпеки, але і виділення спеціального дискурсу, зверненого до аналізу її фінансової складової.

Дослідженню питань, які стосуються оцінки стану та тенденціям фінансової безпеки, приділяли увагу такі вчені: В. Базилевич, О. Барановський [1], Я. Варналій [3; 2], Б. Гейць, В. Єрмошенко [4], В. Жаліло, А. Науменко та ін.

Дослідження фінансової безпеки як складової економічної безпеки реалізується в науковій літературі з використанням різних підходів, що сформувалися на базі:

- загальної теорії систем. Теорії впорядкування та самоорганізації систем різного характеру націлені на пошук загальносистемних і специфічних закономірностей безпечного функціонування і розвитку складних системних утворень, встановлення внутрішніх ресурсів виходу з кризи і розвитку;

- теорій невизначеності та ризику. Оскільки кожній економічній системі властива невизначеність, проблема безпеки трактується як універсальна. Основною категорією концепції безпеки розглядається ризик, що обумовлює необхідність ідентифікації ризиків, що ініціюють входження економічних систем в режим кризового функціонування і деструкції;

- теорії катастроф. Ключовою ідеєю тут виступає положення про те, що катастрофічні процеси відбуваються в ситуації, коли системне утворення близько до повного вичерпання власних ресурсів, не володіє необхідним потенціалом або відповідними інструментами нейтралізації виникненню небезпек і загроз, втрачає стійкість і може руйнуватися навіть при незначних коливаннях параметрів його функціонування.

- теорії потреб і економічних інтересів. В рамках даної концепції потреба в безпеці є першочерговим для господарюючих суб'єктів, що діють на різних рівнях організації суспільно-господарського життя, що визначає необхідність узгодження їх економічних інтересів, а також максимального задоволення сукупності потреб цих суб'єктів;

- теорії конфліктів. В основі цієї доктрини лежать уявлення про формування, розвитку та вирішенні конфліктів між індивідами, групами, організаціями, владними структурами. Суспільство є генетичною структурою, яка задає як потенціал його конфліктності (небезпеки), так і врівноважує

потенціал безпеки [7]. Безпечна система здатна розпізнати й вирішувати конфлікти, регулювати їх перебіг, оптимізуючи при цьому відповідні витрати;

– теорії відтворення. На основі виділення фундаментальних відтворювальних циклів безпеки її сутність трактується як забезпечення динамічної рівноваги між виникаючими серед певної сукупності господарюючих суб'єктів ризиками й загрозами, які формуються силами зазначених суб'єктів інструментами нейтралізації та подолання цих ризиків і загроз [3].

При всій різноплановості наявних теоретичних конструкцій та їх методологічного інструментарію можна простежити тенденцію до узагальнення локальних підходів (дослідження окремих ризиків, загроз і конфліктів) і переходу до системного відображення загальних стійких, істотних, об'єктивних характеристик економічної й фінансової безпеки [5; 6].

Виходячи з результатів проведеного дослідження, можна зробити висновок, що стратегічна орієнтація формування фінансової безпеки держав в умовах глобалізації передбачає: аналіз параметрів і тенденцій функціонування та розвитку фінансової системи України; встановлення основних ризиків і загроз стану фінансової безпеки держави; зіставлення фактичних значень індикаторів стану фінансової безпеки держави з їх пороговими (оптимальними) значеннями.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський ; Національна академія наук України, Ін-т економічного прогнозування. – К. : Фенікс, 2016. – 338 с.
2. Варналій З. С. Фінансова безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення / З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К. : Знання України, 2015. – 215 с.
3. Варналій З. С. Фінансова безпека : навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. – К. : Знання, 2014. – 647 с.
4. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2015. – 309 с.
5. Полторак А. С. Архітектура наслідків глобалізаційних процесів у фінансовій сфері / А. С. Полторак // *Modern economics*, 2018. – № 10. – С. 89–96. [https://doi.org/10.31521/modecon.V10\(2018\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V10(2018)-15).
6. Полторак А. С. Напрями удосконалення методичного інструментарію оцінки стану фінансової безпеки України / А. С. Полторак, Н. О. Тусова // *Економічний форум*. – 2018. – № 2. – С. 224–330.
7. Сіренко Н. М. Інтелектуальний капітал в системі науково-освітнього забезпечення аграрної економіки / Н. М. Сіренко // *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. – 2017. – Вип. 4. – С. 12–24.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Сергієнко Т. Ю.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Діяльність інститутів спільного інвестування як суб'єктів ринку фінансових послуг

Сучасні умови розвитку та функціонування економічних систем вимагають постійного удосконалення та впровадження нових організаційно-управлінських форм ведення господарської діяльності, і інвестиційна діяльність не є винятком цього.

Вивченням питання функціонування та розвитку ринку спільного інвестування присвячено багато праць. Серед вітчизняних вчених вагомий внесок у дослідження цього питання зробили Є. Григоренко, А. Єрмоєнко, В. Кабанова, О. Колесник, Т. Косова, С. Мошенський, А. Шпанко та ін. Попри значну кількість наукових робіт, у яких досліджується сутність та принципи функціонування ринку спільного інвестування, це питання потребує подальшого вивчення та удосконалення.

Метою є дослідження сутності інститутів спільного інвестування на ринку фінансових послуг, розкриття їх ролі на сучасному вітчизняному фінансовому ринку.

Вперше інститут спільного інвестування був створений у 1774 році в Європі, назва якого була «Eendragt Maakt Magt». Створений він Едріаном Ван Кетвічем. У свою чергу у Сполучених Штатах Америки у 1924 році був створений пойовий фонд «Massachusetts Investory Trust», що свідчить про розвиток фондів інвестування [2].

В Україні формально перший інвестиційний фонд було зареєстровано у 1994 році, але фактично дана сфера фінансових послуг почала розвиватися після прийняття у 2001 році Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» [1]. Відповідно до даного Закону [1] інститутами спільного інвестування виступають інвестиційні фонди, які акумулюють заощадження дрібних інвесторів для подальшого отримання прибутку шляхом інвестування їх у цінні папери інших емітентів. Тобто, інститути спільного інвестування виступають посередником між інвестором та емітентом.

На основі чинної нормативно-правової бази, сформованої практики і теоретичних досліджень вчених щодо природи і характеру інститутів спільного інвестування – сформулюємо наступні ознаки:

- інститут спільного інвестування – суб'єкт акумулювання активів інвесторів, що складається з коштів, переданих в довірче управління керуючої компанії;
- засновниками довірчого управління за умови об'єднання їх коштів з коштами інших засновників довірчого управління зобов'язанням щодо наступного їх повернення;

- фінансовий посередник, який забезпечує залучення коштів учасників за допомогою випуску цінних паперів або укладення договорів, їх об'єднання та інвестування на диверсифікованій основі [4].

Перевагами вкладень саме в інститути спільного інвестування є потенційно досить висока дохідність, менші витрати часу на управління інвестиціями та можливість достатньо оперативного вилучення коштів у разі такої необхідності. Також важливо те, що об'єднання декількох індивідуальних інвесторів дає змогу їм виступати як один великий інвестор. Щодо недоліків, то, перш за все, варто виділити те, що вони знаходяться у площині довіри професійним управляючим з боку індивідуальних інвесторів, що є досить актуальним для умов України на тлі традиційно високої недовіри більшості громадян до фінансового посередництва [2].

Отже, інститути спільного інвестування наразі є органічною частиною фінансового ринку і відносяться до небанківських фінансових посередників. З метою забезпечення їх подальшого розвитку потрібно удосконалити нормативно-законодавчу базу, запровадити механізми гарантування вкладів фізичних осіб, удосконалити систему розкриття інформації про діяльність інститутів спільного інвестування для кращої обізнаності населення про даний вид діяльності, удосконалення механізмів захисту прав інвесторів, удосконалення питань створення, діяльності та ліквідації суб'єктів спільного інвестування, управління їх активами [3]. Внесення запропонованих пропозицій повинно суттєво вплинути на розвиток даної ланки фінансової діяльності, підвищити рівень обізнаності та довіри споживачів послуг інститутів спільного інвестування, а також розширити спектр можливих послуг.

Список використаних джерел:

1. Про інститути спільного інвестування [Електронний ресурс] : закон України // ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.
2. Воронін А. В. Тенденції розвитку українського ринку інститутів спільного інвестування / А. В. Воронін // Торгівля і ринок України. – 2010. – № 29. – с. 389-394.
3. Українська асоціація інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uaib.com.ua.
4. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди) [Електронний ресурс] : закон України №5080-17 від 05.07.2012р // ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.
5. Determination and providing of financial firmness of commercial bank of Ukraine. (Визначення та забезпечення фінансової стійкості комерційного банку України) / А. В. Бурковська, О. Ф. Сацура // Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics» : МНАУ. – 2017. – №3. – С.31-40. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2507>

Науковий керівник: **Боднар О.А.**,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Сіренко Н. М.,

д-р екон. наук, професор

завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Сучасний стан фінансування розвитку агропромислового комплексу України

В умовах соціально-економічного розвитку країни агропромисловий комплекс є найважливішою складовою економіки, який забезпечує продовольчу безпеку, рівень життя населення та сировину для промисловості. Належний рівень фінансування аграрного сектора з боку держави визначає перспективи розвитку основних наукових розробок, досліджень та проектів, в результаті чого забезпечується економічне зростання, соціальний ефект, уникнення негативних наслідків рішень економічної політики.

Наявність невикористаних ресурсів та можливостей, опрацювання яких, за відповідної державної підтримки, може стимулювати аграрний сектор увійти до провідних продовольчозабезпечувальних виробників світу [3]. Частка експорту продукції аграрного сектору у загальному експорті країни становить 37,3%, в складі якого найбільшу питому вагу займають зернові культури – 36,6%, олія – 25,1%, насіння олійних культур – 9,4 відсотка. Абсолютне вираження експортних зовнішньоторговельних операцій становить 11541,3 млн дол. США, імпорту – 3468,2 млн дол. США. Найбільшу питому вагу в структурі експорту за січень-серпень 2018 р. займає Індія – 11,5%, Китай – 6,1%, Єгипет – 5,9%, Нідерланди – 5,8% [2].

Теоретико-методологічним вирішенням проблем забезпечення фінансовими ресурсами розвитку агропромислового комплексу займалися вітчизняні науковці, до числа яких належать: М. В. Зубець [1], П. Т. Саблук [1], М. В. Присяжнюк [1] та ін.

Фінансування аграрного сектора з боку держави здійснюється за рахунок бюджетних ресурсів, до яких відносять прямі дотації виробникам, компенсацію кредитних банківських ставок, використання аграрних розписок та ін.

Станом на 26.10.2018 р. виконавцям бюджетних програм згідно з річним розписом асигнувань загального фонду Державного бюджету України спрямовано 6 961,0 млн грн, з них за основними програмами підтримки розвитку АПК – 1 887 355,6 тис. грн, а саме за бюджетними програмами [2]:

– «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» – 29 659,1 тис. грн, з яких використано в регіонах 26 870,2 тис. грн;

– «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств» – 12 126,1 тис. грн;

– «Державна підтримка галузі тваринництва» – 1 432 905,7 тис. грн, а саме [2]: надання фізичним особам спеціальної бюджетної дотації за утримання молодняка великої рогатої худоби, який народився у господарствах фізичних осіб – 144 340,2 тис. грн; часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами за квітень-серпень 2018 р. – 1 710,7 тис. грн; надання часткової компенсації вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів, за квітень-серпень 2018 р. – 13 557,6 тис. грн; надання спеціальної бюджетної дотації за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності суб'єктам господарювання, які є юридичними особами за кожен наявну станом на 01 січня поточного року корову – 259 159,5 тис. грн; надання часткового відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції – 958 690,3 тис. грн [2].

Отже, необхідною умовою для ефективного розвитку агропромислового комплексу необхідна систематична допомога та підтримка з боку держави сільськогосподарських товаровиробників у вигляді спеціальних бюджетних дотацій, компенсації відсоткової ставки за кредитними ресурсами, компенсації вартості будівельних та реконструйованих робіт.

Список використаних джерел:

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М. В. Присяжнюк, М. В. Зубець, П. Т. Саблук та ін. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2011. – 1008 с.
2. Дані Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://clck.ru/EeaXu>.
3. Сіренко Н. М. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки в контексті глобалізації та євроінтеграції / Н. М. Сіренко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – Т. 2, Вип. 1 (4). – С. 265-272.

Слатвінська М. О.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

Вплив фіскальної політики на розвиток малого підприємництва в Україні

Фіскальна політика формує рамки, в яких працює бізнес і держава. Вона чинить вагомий вплив на розвиток малого підприємництва, безпосередньо через такі її структурні компоненти як податкова та бюджетна політики. Емпіричний аналіз доводить, що протягом останніх років у податковій та бюджетній сферах відбулася низка змін регуляторного характеру, які вплинули не лише на діяльність малого підприємництва, а й стали причиною поглиблення проблем втечі капіталу й трудових ресурсів з України.

За період з 2013 року по 2016 рік в Україні скоротилася кількість економічно активного населення з 21 млн до 18 млн осіб, а починаючи з 2015 року, у зв'язку з міграцією українців за кордон, бюджет недоотримує близько 40 млрд грн щороку [1; 2]. Крім того, близько 16 % працездатного населення є трудовими мігрантами і майже 71 % з них головною причиною відтоку робочої сили з України називають низьку заробітну плату. [3]

Характерним для економіки України є концентрація найбільшої кількості зайнятих у малому бізнесі, а саме – 47,8% від загальної кількості суб'єктів господарювання у 2016 році. [1] Однак, аналіз динаміки кількості зайнятих у малому бізнесі дає підстави стверджувати, що останніми роками відбувається зменшення їх кількості. Не зважаючи на те, що у 2016 році фінансові ресурси малих підприємств порівняно з попереднім роком збільшились майже на 10%, разом з тим, частка фінансових ресурсів малих підприємств у валовому внутрішньому продукті щороку скорочується. Скорочується також і частка фінансових ресурсів малих підприємств у загальних фінансових ресурсах держави. [1] Така динаміка співвідношення цих показників свідчить про негативні тенденції розвитку малого бізнесу, механічне викривлення фінансових пропорцій, кризи платежів та створення передумов для відходу бізнесу в тінь (більше 22% працює поза межами чинного законодавства [4]).

З огляду на складність ситуації щодо забезпечення зайнятості в Україні є сенс звернути увагу на пропозицію яку висунуто Європейською Комісією державам-членам ЄС від 18 січня 2018 року. Зазначена пропозиція стосується створення кращого податкового середовища з метою сприяння розвитку малого і середнього підприємництва у рамках реалізації «2016 VAT Action Plan». У зв'язку з цим подальшими діями українського уряду у фіскальній сфері має бути створення умов для покращення умов ведення бізнесу в Україні і заохочення підприємців до створення робочих місць.

Загрозливим трендом останніх років у світовому масштабі є застосування штучного інтелекту і роботів, в результаті чого до 2050 року в світі очікується скорочення більш ніж половина робочих місць в економіці. Тоді як в Україні

прогнозується зменшення кількості робочої сили на 3-4 млн осіб [5]. Отже, роль малого бізнесу суттєво підвищується, адже він забезпечує найбільшу кількість робочих місць, а його фінансові можливості в порівнянні з середніми і великими підприємствами є значно меншими, аби застосовувати штучний інтелект. Це доводить необхідність здійснення дієвого фіскального регулювання розвитку малого бізнесу.

Викликами сьогодення, з огляду на модернізаційні перетворення в економіці і фінансовій системі, стає зміна пріоритетів, переорієнтування економічного вектора на підтримку внутрішнього виробника, розвиток і підтримку малого бізнесу, створення нових робочих місць, на виконання Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020».

Доцільно зазначити, що малий бізнес своїми силами не в змозі вплинути на дефіцит кваліфікованої робочої сили, який є в Україні. Отже, з боку держави має бути усвідомлення наявної проблеми і відповідні заходи в напрямку її подолання, у тому числі раціональна фіскальна політика. Завдяки застосуванню інструментів останньої, можливо створити умови для зниження зацікавленості заробітчан у міграції, а суб'єктів господарювання у підвищенні зацікавленості щодо створення нових та збереження існуючих робочих місць. З метою зупинення/зменшення трудової міграції необхідно: застосовувати фіскальні інструменти, які б полегшували ведення малого бізнесу та надавали можливість відкривати високотехнологічні підприємства; проводити реформи щодо розбудови України як динамічної економіки з високим попитом на робочу силу з адекватною заробітною платою (та її детінізацією). Доречною вбачається реалізація фіскальної політики з дотриманням принципу діджиталізації, налагодження взаємин між бізнесом і чиновниками в електронній формі (для зменшення проявів корупції).

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sfs.gov.ua>
3. Майже 4 мільйони українців є трудовими мігрантами / Інформаційне агентство УНІАН дослідження 23 квітня 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/society/10091891-mayzhe-4-milyoni-ukrajinciv-ye-trudovimi-migrantami-doslidzhennya.html>
4. П'ята частина бізнесу досі в «тіні» / Держслужба зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2508691-pata-castina-biznesu-dosi-v-tini-derzsluzba-zajnatosti.html>
5. Глобальні економічні тренди та Україна без майбутнього [Електронний ресурс] // Економічна правда. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/07/17/627005/>

Совщак С. С.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Основні засади соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств

Сьогодні соціально-економічний стан сільського господарства та аграрного сектора економіки знаходиться в критичному стані, що спричиняє дестабілізацію всього народногосподарського комплексу країни. Проблематика соціального розвитку та його ефективності є важливою в сучасних умовах, адже саме ці процеси є визначальними у зростанні рівня й якості трудового потенціалу. Соціальний розвиток є необхідним елементом економічного розвитку попри те, що значна частина соціальних заходів потребує витрат і знижує поточний прибуток.

Проблема занепаду соціальної інфраструктури дуже актуальна для сучасності, а тому виникає потреба детального дослідження та визначення всіх економічних і соціальних чинників, які впливають на розвиток сільськогосподарських підприємств й сільського господарства країни в цілому.

Питанням соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств займаються вітчизняні науковці такі, як Л. С. Запасна [1], Т. І. Лункіна [2], Н. М. Сіренко [3].

Розвиток підприємства є достатньо складним поняттям, яке пропонується розуміти як довготривалу сукупність процесів кількісних та якісних змін в діяльності підприємства, які призводять до поліпшення його стану шляхом збільшення потенціалу підприємства, адаптації до зовнішнього середовища та внутрішньої інтеграції, що сприяє підвищенню здатності підприємства протидіяти негативним впливам зовнішнього середовища та його життєздатності [3].

Соціально-економічний розвиток сільськогосподарського підприємства – складний суперечливий процес, у якому взаємодіють позитивні й негативні фактори, а періоди прогресу змінюються періодами регресу [4].

Соціально-економічний розвиток підприємства є доволі складним процесом, який передбачає: фінансову стабільність, збільшення обсягів виробництва та збуту, зростання економічної ефективності використання ресурсів сільськогосподарських підприємства, комфортні та безпечні умови праці персоналу та його соціальна захищеність.

Соціальний розвиток охоплює широке коло аспектів, яке включає створення необхідних умов для культурного розвитку, спілкування, відпочинку і повноцінного відновлення працівників сільськогосподарського підприємства. Для забезпечення соціального розвитку підприємство утримує й розвиває соціальну інфраструктуру. Всі ці елементи є факторами безпосереднього соціального середовища підприємства (рис. 1).

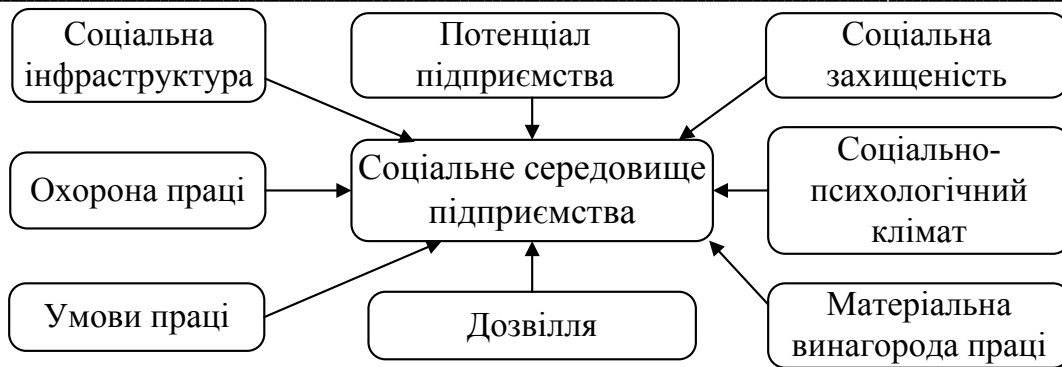

Рисунок 1 – **Фактори соціального середовища підприємства**

Джерело: побудовано з використанням даних [2]

Соціальна інфраструктура – комплекс об'єктів (підприємств, закладів, організацій та споруд), які забезпечують умови функціонування суспільного виробництва і життєдіяльності населення, формування фізично та інтелектуально розвиненого індивіда.

Соціальний розвиток сільськогосподарського підприємства означає зміни на краще у соціальному середовищі. Завдяки соціальній діяльності сільськогосподарського підприємства, спрямованій на поліпшення умов праці й відпочинку, забезпечення своїх працівників житлом, організацією освітнього та виховного процесу їхніх дітей відбувається зацікавлення працівників у результатах власної діяльності. Саме соціально-економічний розвиток підприємств, зможе забезпечити ефективне управління та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Запасна Л. С. Економічна сутність розвитку підприємства / Л. С. Запасна// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2011/iem/bashkevich/library/tez8.htm>
2. Лункіна Т. І Механізм підвищення рівня фінансування соціального розвитку сільськогосподарських підприємств / Т. І. Лункіна, Т. П. Белоусова. – 2016.
3. Стратегічне управління розвитком аграрних підприємств регіону : монографія / Н. М. Сіренко, І. В. Баришевська. – Миколаїв, 2015. – 241 с.
4. Тюха І. В. Соціально-економічний розвиток підприємства: сутність та видові прояви / І. В. Тюха // Ефективна економіка. – 2012. – № 6. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_6_14.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Гінкул А. О.

*студентка факультету «Фінанси, банківська справа та страхування»
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського торговельно-економічного університету
м. Одеса, Україна*

Нововведення бухгалтерського обліку та звітності в контексті євроінтеграції

З 2018 року всі українські підприємства мають складати у складі річної фінансової звітності Звіт про управління – документ, що містить не тільки фінансову інформацію, а й нефінансову, яка характеризує стан і перспективи розвитку компанії та розкриває основні ризики й невизначеності її діяльності підприємства. Від подання цього звіту звільняються мікропідприємства і малі підприємства, а середні підприємства мають право не відображати у звіті про управління нефінансову інформацію.

Документ спрямований на зближення українського національного законодавства до законодавства ЄС, включаючи правила ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Ці зобов'язання є наслідком Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яке набрало чинності з 1 вересня 2017 року.

Фактично розширено перелік підприємств, які зобов'язані публічно розкривати свою фінансову звітність. Крім того, уряд має затвердити перелік видів діяльності, при здійсненні яких, підприємства повинні будуть розкривати свою звітність. Зокрема, встановлюється обов'язок застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) для підприємств які «становлять суспільний інтерес». Це компанії-емітенти, цінні папери яких торгуються на біржі, банки, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім мікро- і малих підприємств), а також великі підприємства [2].

Крім держорганів, підприємство зобов'язане, на вимогу, подавати фінансову звітність на розгляд трудовому колективу, а також за запитами фізичних та юридичних осіб надавати копії такої звітності. Оскільки фінансова звітність, хоч і складається на основі бухгалтерського обліку, вона не є комерційною таємницею – це прямо вказано в прийнятому законопроекті.

Деякі зміни відбулися у складанні консолідованої звітності компаній. До цього часу консолідовану фінансову звітність подавали компанії, у яких є дочірні підприємства, тобто на 100% належать материнській компанії. Такий звіт показував фінансові результати та рух коштів головної контори і її «дочок» як єдиного суб'єкта. Тепер поняття дочірні підприємства замінено на «контрольовані». Для складання консолідованої звітності пропонується ділити підприємства за розміром згідно з європейською класифікацією. Так, в новій редакції закону виділяється наступні групи підприємств: мікро -, малі -, середні - та великі підприємства. Якщо сукупна вартість активів на річну дату складання фінансової звітності за попередній рік – до 350 тис. євро, чистий дохід – до 700 тис. євро, середня кількість працівників – до 10 осіб це – мікропідприємства. До

малих віднесені підприємства, чия сукупна вартість активів – до 4 млн євро, чистий дохід – до 8 млн євро, середня кількість працівників – до 50 осіб. Середні підприємства – з вартістю активів до 20 млн євро, чистим доходом до 40 млн євро і штатом до 250 осіб; великі підприємства, в яких сукупна вартість активів понад 20 млн євро, чистий дохід більше 40 млн євро, а середня чисельність працівників – понад 250 осіб.

В новій редакції Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» переглянуто принципи бухгалтерського обліку, зокрема, виділено такі: повне висвітлення; автономність, послідовність, безперервність, нарахування, превалювання сутності над формою, єдиний грошовий вимірник, інші принципи, визначені міжнародними стандартами або національними ПБО, або національними ПБО в державному секторі [3]. З переліку вилучили такі принципи: «обачність»; «історична (фактична) собівартість»; «періодичність». До принципу «послідовність» внесено доповнення про можливу зміну облікової політики у випадках, передбачених міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі. Стаття 5 «Валюта бухгалтерського обліку та фінансової звітності» доповнена реченням такого змісту: «На вимогу користувачів фінансова звітність може бути додатково перерахована в іноземну валюту [4]. Тепер компанії, які розробляють надра, або лісові ресурси України, зобов'язані складати Звіт про платежі на користь держави. Мається на увазі підприємства які належать до гірничодобувної діяльності. Такий же звіт про сплачені податки і збори до бюджету повинні становити компанії-оператори трубопроводів з постачання нафти, газу і хімічних продуктів (наприклад, аміакопроводи).

Список використаних джерел:

1. Офіційне видання державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100006336-novi-pravila-obliku>.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/>.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Степова Т. Г. Що до змін у Законі України про бухгалтерський облік та фінансову звітність // 36. наук. праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції: Менеджмент, фінанси та підприємництво: стан, аналіз тенденцій та науково-економічний розвиток (Львів, 24 лютого 2018 року). ГО «Львівська економічна фундація». – Львів : ЛЕФ, 2018. – 116 с.

Науковий керівник: **Степова Т. Г.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського торговельно-економічного університету
м. Одеса, Україна

Гринчук Ю. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Обґрунтування методу обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції в системі управління витратами

Під методом обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції прийнято розуміти сукупність прийомів документування та відображення виробничих витрат, що забезпечують визначення фактичної собівартості продукції та необхідну інформацію для контролю за процесом її формування [3].

Дослідженням калькуляції собівартості продукції та обґрунтуванням методу обліку витрат на виробництві займалися як вітчизняні так і зарубіжні вчені, серед яких Г. В. Савицька [3], Е. П. Мних [1], П. Г. Попович, І. В. Панченко [2], проте питання не було розкрито в повній мірі, що й спонукало до розгляду даної теми.

Діючі методи обліку витрат на виробництво класифікуються за об'єктами угруповання: попроцесний метод, попередільний метод, позамовний метод.

Попроцесний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції застосовують, як правило, на підприємствах видобувних галузей промисловості, енергетичних підприємствах, ряді підприємствах хімічної промисловості і промисловості будівельних матеріалів [2].

Попередільний метод обліку витрат переважно застосовують в галузях промисловості, для яких характерний поділ технологічного процесу на окремі фази обробки вихідної сировини.

Сутність позамовного методу полягає в наступному: всі прямі основні витрати враховуються за статтями калькуляції по окремих виробничих замовленнях, що видаються на заздалегідь визначену кількість виробів (продукції) даного виду. У таблиці 1 представлена порівняльна характеристика цих методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.

Зазначені обставини визначають специфіку калькулювання собівартості одиниці послуг, необхідної для обґрунтування рівня тарифів, визначення прибутку, оцінки ефективності технологічних, організаційних та економічних заходів щодо вдосконалення діяльності організацій житлово-комунального господарства. Об'єктами калькулювання собівартості є послуги по кожному виду діяльності житлово-комунального господарства з урахуванням специфіки виробництва та реалізації послуг в кожному з них.

Разом з тим розглянуті технологічні і організаційні чинники виробництва, характер і безперервність виробничого циклу, кількісні та якісні характеристики послуг, що надаються, а також порівняльний аналіз особливостей попроцесного і попередільного методу обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції дозволяють зробити висновок про необхідність використання в

організаціях житлово-комунальних господарства попроцесного методу обліку витрат.

Таблиця 1 Порівняльна характеристика методів обліку витрат на виробництво і калькуляції собівартості продукції в системі управління витрат

Критерій	Попроцесний метод	Попередільний метод	Позамовний
Об'єкт обліку Витрат	Вид або група однорідних товарів (робіт, послуг)	Окремий технологічний переділ	Виробниче замовлення
Об'єкт калькулювання	Обсяг випущеної продукції (за видами або групами)	Продукція кожного переділу (напівфабрикат або готова продукція за видами і групами)	Виробниче замовлення, контракт
Характер виробництва	Масове виробництво одного або декількох видів продукції	Масове виробництво однорідної за певними матеріалами та вихідної сировини продукції	Індивідуальне виробництво, дрібносерійне і серійне виробництво
Технологія виробництва	Короткий технологічний цикл, відсутність в більшості випадків незавершеного виробництва	Послідовна переробка сировини за технологічними переділами в готовий продукт на основі хіміко-фізичних, термічних або біологічних процесів	Механічні процеси обробки матеріалів при виготовленні складних або унікальних видів продукції

Джерело: побудовано за даними [1]

На наш погляд, такий підхід обумовлений наступним:

- виділені у зазначеній методиці технологічні переділи є не чим іншим, як окремими стадіями одного виробничого процесу;
- виробничий процес за вказаними переділами (проміжним і кінцевим) – не закінчується виробленням напівфабрикатів, собівартість яких можливо калькулювати, і відсутність незавершеного виробництва;
- використання попроцесного методу обліку витрат і калькулювання собівартості послуг з певної номенклатури статей з розподілом витрат по виділених стадіях дозволить підвищити повноту та об'єктивність відображення витрат з надання послуг, забезпечити контроль за раціональним використанням коштів і виявленням резервів ресурсозбереження.

Отже, за основу класифікації різних методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції приймаються об'єкти обліку витрат, об'єкти калькулювання та способи контролю за собівартістю продукції. Існує дуже велика кількість методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг), але всю їх чисельність можна класифікувати за двома основними угрупованнями: об'єктів обліку витрат і оперативності контролю за витратами.

Так, методика обліку витрат і калькулювання собівартості послуг при попроцесному методі дозволяє враховувати в повній мірі нормативні і навіть

понаднормативні втрати в ході виробничого процесу і приймати відповідні рішення по управлінню собівартістю послуг.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік : підручник / за ред. Е. П. Мних. – М. : Бухгалтерський облік, 2015.
2. Панченко І. В. Бухгалтерський, управлінський і виробничий облік : навч. посібник. – Київ : КНАУ. – 2014.
3. Савицька Г. В. Управлінський і виробничий облік. – 6-те вид. ; пер. з англ. – М. : ЮНІ-ТИ-Дана, 2016.
4. Сіренко Н. М. Стратегія інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: монографія. – Миколаїв, 2010. – 416 с.

Науковий керівник: **Сіренко Н. М.**, *д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Гринюк Н. В.

*студентка факультету економіки та бізнесу
Київський національний університет технологій та дизайну,
м. Київ, Україна*

Improvement of efficiency of enterprises operating

To remain competitive in an increasingly competitive world, businesses must boost efficiency wherever possible.

Businesses that operate efficiently are more likely to grow, enter new markets or maximize their profits. Often, simple changes can help you increase your efficiency and reach your business potential.

To evaluate the economic policy of the company should be considered:

1) efficiency of production (labor productivity, capital productivity, product yield, labor intensity, capital intensity, consumption ratios);

2) efficiency of economic activities (margin costs, the share of current expenditure in the revenue from sales, the share of operating income in the income from sales, ongoing cost recovery factor income from sales of products);

3) efficiency of financial-economic activity (coefficient of business activity, return on sales, return on equity) [1].

For modern industrial enterprises the possibility of improving the efficiency of its functioning are associated largely with the following:

- right choice of mission, the definition of the company's goals and objectives;
- the formation method and models of the company;
- devising reserves improve productivity, increase profitability, and profitability of the enterprise, optimizing the costs for raw materials and materials, energy consumption, etc.

- using modern techniques of production logistics and the latest energy-efficient industrial technologies;

- using relevant tools and systems receiving, storing and processing information and the corporate information system of the industrial enterprise;

- policy on human resource management (qualification, experience and knowledge of staff are the main advantage that distinguishes successful companies from mediocre ones) [2; 3].

Efficient businesses are able to manufacture products, offer services and meet their goals with the minimum of effort, expense or waste. This allows them to allocate more resources to research and development, reduce costs and increase profit margins. However, every business is different, meaning that there isn't a boilerplate method that will work for all companies and organizations. However, there are general principles you can apply to a variety of businesses and situations to improve your company's efficiency, regardless of which industry it is in.

At the Ukrainian enterprises it is necessary to create the same organizational culture as in the world's leading companies. This means to create conditions under which every worker will be disciplined organization, the executive and high

performance. It needs to develop rules for effective teamwork and a special mechanism of motivation, stimulating the staff to up their strict implementation.

References:

1. Maksimov, A. A. (2010). "Human Resource Management in JSC "Kuznetsk Ferroalloys", *Fundamental Methods, Models and Tools for Analysis and Data Processing in Information Systems of the Executive Bodies: Scientific Proceedings*, Chelyabinsk, South Ural St. Univ. Publ., pp. 154-190. (in Russ.).
2. Korennaya, K. A. (2012). "Approach, Methods and Human Resources Management Model as the Most Important Components of the Modern Concept of an Industrial Enterprise", *Proceedings of the Universities. Ural region*, no. 3. pp. 47–61. (in Russ.)
3. Korennaya, K. A. Loginovsky, O. V. and Maksimov, A. A. (2013). *Upravlenie promyshlennymi predpriyatiyami v usloviyakh globalnoy nestabilnosti* [Management of Industrial Enterprises under Global Instability], Chelyabinsk, South Ural St. Univ. Publ.
4. 10 Tips for Increasing Operational Efficiency, available at: <https://www.informationweek.com/10-tips-for-increasing-operational-efficiency/d/d-id/1057885> (Accessed 01 September 2018).

Науковий керівник: **Денисенко М. П.**, д-р екон. наук, професор,
Київський національний університет технології та дизайну,
м. Київ, Україна

Пальчик Ю. О.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Роль облікової інформації та її якісні характеристики в управлінні підприємством

В сучасних умовах успішна діяльність суб'єктів господарської діяльності в значній мірі залежить від якості отриманої облікової інформації, наскільки вдало її використовує управлінський персонал як засіб організації виробничої діяльності. Інформація повинна відповідати наявним критеріям якості, як показує світовий досвід, зростання якості можливе лише шляхом дотримання фундаментальних принципів до формування облікової інформації, визначених у міжнародних стандартах фінансової звітності, лише тоді вона буде корисною для користувачів для прийняття правильних управлінських рішень.

Дослідженням питання формування облікової інформації, визначення критеріїв та методів її оцінки присвячено праці, таких науковців як: О. В. Будько, В. М. Гриньової, Л. В. Гуцаленко, І. В. Жиглей, З. В. Задорожного. Проте питання, пов'язані з використанням облікової інформації, ще потребують детальнішого вивчення

Інформація – це комплексне поняття, що містить сукупність різних відомостей, що виникають при підготовці виробництва, у процесі виробничо-господарської діяльності, в управлінні цією діяльністю, які можна фіксувати, передавати, перетворювати, зберігати й використовувати для прийняття управлінських рішень та здійснення функцій управління підприємством. Під якістю слід розуміти як систему, що характеризує ефективність діяльності суб'єктів та містить складові: якість продукції; якість праці; якість менеджменту; якість бухгалтерської (фінансової) інформації [2].

Облікова інформація є основою інформаційного забезпечення системи управління, з'єднуючи всі господарські процеси, відбувається взаємодія різних структурних підрозділів будь-якого підприємства. Вона включає в себе: дані бухгалтерського обліку і звітності; дані податкового обліку та звітності; дані статистичного обліку та звітності тощо. Облікова інформація має свої особливості, що робить її досить важливою для управління та прийняття виважених управлінських рішень. Вона виникає на різних етапах технології обліку і розв'язує різні облікові завдання:

- кожен господарський процес зафіксований у вигляді операції у первинних документах, що є певним підтвердженням її здійснення. Цей документ є вихідною точкою для подальшого обліку та реєстрації в інших документах (облікових реєстрах);

- облікові реєстри, у свою чергу, після заповнення стають носіями облікової інформації і відіграють вже досить вагому роль для аналізу і отримання аналітичної інформації, після проведення деяких математичних і аналітичних

процедур розрахунків;

– на основі складання реєстрів можна скласти звітні форми обліку, що служать певним доказом ведення господарської діяльності підприємством. Звіти є основними джерелами проведення економічного аналізу [2, с. 146].

Облікова інформація повинна містити максимум того, що необхідно знати зацікавленим особам, і мати необхідні пояснення, щоб не дезорієнтувати того, хто буде нею користуватися. Зацікавленими користувачами інформації, яка формується в бухгалтерському обліку, є особи, які потребують інформації про конкретне підприємство і мають достатні знання для того, щоб зрозуміти, оцінити і використовувати таку інформацію.

Відмітимо також, що якість облікової інформації значною мірою залежить від рівня її формування – централізованому (на рівні підприємства) або децентралізованому (на рівні структурних підрозділів). Очевидно, що централізована облікова система має більше можливостей для забезпечення якості інформації: кваліфіковані кадри, науково обґрунтовані методології, технічне забезпечення тощо. Перевагою децентралізованої системи є її оперативність завдяки меншому розриву в часі між фіксацією господарських операцій і використанням готової інформації. Проблемою децентралізованої системи є наукова обґрунтованість методів формування облікової інформації та їх практичного застосування.

Отже, в сучасних умовах інформація є значною цінністю, вона дозволяє економно та раціонально використовувати ресурси для виробництва продукції завдяки впровадженню нових технологій, досягнень науки й техніки. Найважливішою складовою інформаційного забезпечення підприємства є система обліку, вона виявляє і відображає факти підприємницької діяльності підприємства та узагальнює показники його економічної діяльності, які використовують у своїй роботі керівники та менеджери підприємства в процесі ефективного управління. Тому роль обліку як основної системи інформаційного забезпечення управління в теперішній час є особливо важливою.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : курс лекцій / Н. М. Сіренко, І. В. Баришевська, Ю. О. Щербина. – Миколаїв : МНАУ, 2016. – 132 с.
2. Пуцентейло П. Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством / П. Р. Пуцентейло // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2015. – Вип. 11. – С. 224-232.

Науковий керівник: **Сіренко Н. М.**, *д-р екон. наук, професор,*
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Рожелюк В. М.

*д-р екон. наук, професор, професор кафедри
обліку й контролю в сфері публічного управління*

Жук Н. Т.

*аспіранка кафедри обліку й контролю в сфері публічного управління
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна*

Фінансові ризики та загрози в системі економічної безпеки підприємств

Економічний розвиток суб'єктів ринкових відносин супроводжується значною кількістю факторів негативної дії, які становлять загрози для існування і формалізуються у певних видах ризику. Протистояти цим явищам може лише ефективна система економічної безпеки, що підтверджується значною кількістю напрацювань у зазначеній сфері [1-5].

Необхідність поглибленого дослідження проблем економічної безпеки спричинене ринковими відносинами, які формуються в умовах підвищення внутрішніх та зовнішніх ризиків, швидкого зростання дестабілізуючих чинників, деіндустріалізації економіки, згортання інвестиційної діяльності, поширення тіньової економіки та т. д. Вперше термін «економічна безпека» був вжитий 32-м президентом Сполучених Штатів Америки – Ф. Рузвельтом, хоча проблемне коло питань щодо забезпечення економічної безпеки країни виникло значно раніше, а саме – з появою держави як такої [1].

Переважає більшість дослідників виділяють економічну безпеку держави, регіону, підприємства. Економічну безпеку не слід розглядати відособлено, оскільки саме держава через відповідні органи, прийняті законодавчі акти, економічну політику створює умови для функціонування суб'єктів господарювання. В економічній літературі при розгляді таких понять як «загроза» та «ризик» існують різні думки щодо їх взаємозв'язку:

- ризик як результат впливу загрози (загроза є джерелом ризику);
- ризик як ймовірність настання загрози (ризик є джерелом загрози);
- ризик як усвідомлена частина загрози (ризик є складовою загрози);
- ризик як свідомо дія, що може стати загрозою (ризик як дія та можливе джерело загрози) [2].

Відтак, «небезпека», «загроза» та «ризик» є дефініціями взаємопов'язаними і взаємообумовленими, а їх виникнення спричинено невизначеністю зовнішнього середовища. Ці поняття висвітлюються як:

- небезпека – це об'єктивно існуюча реальність, яка може порушити стан рівноваги суб'єктів і призвести до негативних наслідків;
- загроза – це наслідок небезпеки у вигляді об'єктивного чинника потенційно негативної дії;
- ризик – це об'єктивно-суб'єктивна категорія, що пов'язана з певною мірою невизначеності результату внаслідок прийнятого рішення (дії і/або обставин) [3].

Однак, існує таке поняття як «виправданий ризик», тобто ризик – це не лише втрати, а також певні можливості, що можуть мати позитивний прояв у вигляді

додаткових надходжень (прибутку). Для мінімізації негативного впливу загроз та ризиків, а також їх формалізації, використовується система управління ризиками, яка комплексно охоплює вищезазначені питання, однак у процесі її використання існує об'єктивна потреба постійного її удосконалення з метою підвищення ефективності системи загалом.

Головною метою управління фінансовими ризиками є забезпечення фінансової безпеки підприємства в процесі розвитку і запобігання можливого зниження його ринкової вартості. При цьому вирішується ряд завдань: виявлення сфер підвищеного ризику фінансової діяльності підприємства, що генерують загрозу його фінансовій безпеці; усестороння об'єктивна оцінка імовірності настання окремих ризикових подій і пов'язаних з ними можливих фінансових втрат; забезпечення мінімізації рівня фінансового ризику у відношенні до передбаченого рівня дохідності фінансових операцій; забезпечення мінімізації можливих фінансових втрат при настанні ризикової події.

Важливою складовою механізму управління фінансовими ризиками є система ризик-аналізу. На думку І. Бланка фінансовий ризик-аналіз це процес дослідження умов зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на фінансовий стан і основні результати фінансової діяльності підприємства з метою ідентифікації та об'єктивної оцінки фінансових ризиків [4]. Основними моментами методики здійснення ризик-аналізу є: формування інформаційної бази, ідентифікація ризиків, оцінка рівня і вартості ризиків, оцінка можливості зниження вихідного рівня і вартості фінансових ризиків, встановлення системи критеріїв прийняття ризикових рішень [5].

Таким чином, побудова ефективної системи управління ризиками є актуальними питаннями сьогодення, оскільки дозволяють розробити комплекс заходів із мінімізації загроз і ризиків провадження фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Ляшенко О. М. Концептуальнізація управління економічною безпекою підприємства : [монографія] / О. М. Ляшенко. – Луганськ : Вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2011. – 400 с.
2. Кириленко В. І. Інвестиційна складова економічної безпеки : [монографія] / В. І. Кириленко. – К. : КНЕУ, 2005. – 226 с.
3. Жукевич С. М. Аналіз й оцінка фінансових ризиків в системі управління суб'єктів господарювання / С. М. Жукевич, Н. І. Карпишин // Інноваційна економіка. – 2017. – №5-6 [63]. – С.180-185.
4. Бланк М. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600 с.
5. Рожелюк В. М. Експрес-діагностика фінансового стану в системі управління безпекою підприємства / В. М. Рожелюк, Н. І. Жук // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – с. 232-234.

Чабаненко О. О.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Інформаційно-облікове забезпечення для прийняття управлінських рішень

В сучасних умовах інформація відіграє важливу роль у формуванні іміджу підприємства. Ефективність діяльності підприємства визначається якістю прийнятих управлінських рішень, наданих висококваліфікованими працівниками, що визначає, наскільки вдало організовано рух інформаційних потоків.

Розвиток інформаційної системи пов'язаний, в першу чергу, з розширенням спектру вивчених проблем, включаючи: соціально-економічні, політичні та нові сфери застосування інформаційних технологій. Розв'язанням проблеми організаційного руху інформаційних потоків неможливо без інформаційно-комунікативної системи, яка і забезпечує збирання, оброблення, зберігання інформації для прийняття управлінських рішень.

Питаннями інформаційного забезпечення підприємства для прийняття управлінських рішень займалися так науковці: Ф. Ф. Бутинець, М. А. Вахрушина, А. М. Герасимович, Б. Г. Маслов, Л. О. Терещенко, І. І. Матвієнко-Зубенко, Н. М. Сіренко.

В працях Ю. О. Корнєєва визначається інформаційне забезпечення як важливий елемент автоматизованих інформаційних систем. До складових інформаційних систем науковець відносить: показники, довідкові дані, класифікатори і кодифікатори інформації, систематизація інформації, яка сприяє ефективній реалізації всього процесу управління [2].

Основним завданням для обліково-аналітичної системи є планування діяльності підприємства, зокрема господарських операцій, видів діяльності: операційної, інвестиційної фінансової.

Денисенко М. П. зазначає, що в структурі інформації питома вага облікових даних становить 40-50 %, аналітичні показники 50-60 %. В управлінському обліку формується 70-80 % аналітичної інформації, відповідно, облікова інформація складає 20-30 % [1].

Ефективність управління якоюсь мірою залежить від рівня технологічності і якості використаної інформації, яку акумулюють і використовують для забезпечення прийняття рішень в процесі діяльності підприємства. Особливістю інформації є те, що вона направлена на обробку в різних аналітичних розділах. Це дає змогу систематизувати її, та надавати користувачам тільки ту інформацію, яка задовольняє їхні вимоги. Будь-яка інформація повинна збиратися і надаватися у встановлений термін, для результативності аналітичних розрахунків, що формують та організовують рух інформаційних потоків, як для зовнішніх, так і для внутрішніх користувачів.

Вся інформація повинна бути правдивою, неупередженою та завчасно підготовленою для керівництва. Саме ці позиції працівники повинні вміло

використовувати з допомогою сучасних інформаційних технологій, форм та методів в цілому.

Інформаційне забезпечення управління діяльністю підприємства повинно мати обліково-аналітичну систему, яка являє собою сукупність облікової інформації та отримання на базі неї аналітичних даних, для прийняття управлінських рішень на мікро- і макрорівнях.

Отже, управлінські рішення повинні ґрунтуватися на точних розрахунках та аналізі показників діяльності підприємства. Однією з важливих функцій регулювання і прогнозування господарських процесів є управлінський аналіз, який полягає у постійному економічному забезпеченні контролю та раціональності функціонування з наданням зацікавленим користувачам інформації про досліджуваний об'єкт.

Список використаних джерел:

1. Денисенко М. П. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємства / М. П. Денисенко, І. В. Колос // Економіка і держава. – 2006. – №7. – С. 19-24.
2. Корнєєв Ю. О. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності / Ю. О. Корнєєв // Вісник НАН України. – 2008. – №5. – С. 24-31.
3. Сіренко Н. М. Стратегія інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: монографія. – Миколаїв, 2010. – 416 с.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Веселовська Т.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Підходи до формування соціальної інфраструктури у зарубіжних країнах

На сучасному етапі суспільно-економічного розвитку одним із пріоритетних завдань кожної держави є фінансування розвитку соціальної інфраструктури. Характерною особливістю політики у сфері видатків місцевих бюджетів розвинутих зарубіжних країн є стабільність, прогнозованість та виваженість. Узагальнення закордонного досвіду формування соціальної інфраструктури дозволить визначити оптимальні напрями її фінансування.

У більшості зарубіжних країн на рівні муніципалітетів склалася триланкова система управління соціально-економічним розвитком. Поряд із центральними органами, управлінською діяльністю займаються великі регіональні та локальні територіальні структури. Так, регіональну політику Польщі, Франції, Канади, США здійснюють спеціалізовані державні директивні або дорадчі органи [1].

У Німеччині фінансування системи соціального захисту здійснюється за рахунок внесків застрахованих осіб та роботодавців, за рахунок державного бюджету, а також за рахунок комбінації обох різновидів фінансування. Гарантом виконання соціальних зобов'язань виступає держава, перерозподіляючи частину коштів на покриття видатків у вигляді державних дотацій [2].

Структура фінансування системи соціального захисту Великобританії визначається поділом цієї системи на дві частини: національну охорону здоров'я та національне соціальне страхування. Перша фінансується на 90% із державного бюджету, а друга – за рахунок страхових внесків найманих працівників і підприємців. Окрім охорони здоров'я аналогічне фінансування характерне для забезпечення від нещасних випадків на виробництві, а також сімейних виплат.

Швеція та США для вирішення проблеми фінансування соціальних потреб використовують принцип соціальної солідарності, який полягає в тому, що всі громадяни в рівності і незалежно від соціального статусу беруть участь у фінансуванні системи соціального захисту, здійснюючи пропорційний своїм прибуткам внесок [3].

На сьогодні виділяють чотири основні види фінансування охорони здоров'я: державне, муніципальне, через обов'язкове і добровільне медичне страхування та змішана форма. При цьому зазначені види у відокремленому вигляді практично не використовуються ні в одній державі, але в деяких країнах вони займають домінуюче положення. Так, наприклад, в Англії, Швеції, Шотландії, Італії та Данії домінує державна система фінансування, а в Алжирі – муніципальна. В таких країнах, як Німеччина, Франція, Австрія, Бельгія, Нідерланди та Ізраїль домінує система медичного страхування, в той час, як у США переважно застосовується змішана форма фінансування медичної допомоги.

Усі форми фінансування мають свої переваги та недоліки, однак суспільство виявляє більший інтерес до змішаної системи. Вона забезпечує, з одного боку, потрібний рівень медичного обслуговування населення, а з іншого – створює певну зацікавленість у населення щодо посилення турботи до здоров'я, а також забезпечує відповідальність медичних працівників за якість роботи. Перехід від однієї системи до іншої – дуже складний і тривалий процес [4].

Різні джерела фінансових ресурсів територіальних громад повинні забезпечити високий рівень соціально-економічного розвитку регіонів України та досягти збалансованості місцевих бюджетів, адже місцеві органи влади отримують дієві важелі впливу на розвиток територій в інтересах громад [5].

Таким чином, розвиток соціальної інфраструктури в різних країнах світу доводить, що не існує універсальної стратегії її розвитку та управління. Кожна країна має свій підхід та механізми розвитку соціальної інфраструктури, вибір яких залежить від пріоритетів держави, її економічного стану й фінансових можливостей. Однак, у зв'язку із зростаючим розривом між бюджетними можливостями та вимогами суспільства, найперспективнішим є використання державно-приватного партнерства та його нормативне забезпечення як на державному, так і регіональному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Карлін М. І. Фінансова система України : навч. посіб. / М. І. Карлін. – К : Знання, 2007. – 324 с.
2. Роменська К. М. Зарубіжний досвід удосконалення використання фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування / К. М. Роменська // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії. Серія: Економічні науки. – 2011. – № 2. – С. 82-89.
3. Глазко Н. Д. Зарубіжний досвід забезпечення соціальної сфери / Н. Д. Глазко // Ефективна економіка : наукове фахове видання [Електронний ресурс]. – 2014. – №5. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>
4. Зеленевиц В. О. Зарубіжний досвід фінансування охорони здоров'я / В. О. Зеленевиц, А. І. Кузьмин. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/zelenevich-vo-ktn-kuzmin-ai-zarubizhniy-dosvid-finansuvannya-ohoroni-zdorovya/>.
5. Бурковська А. В. Вплив фінансової децентралізації на суспільно-економічний розвиток регіонів України / А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна, А. С. Корабахіна // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – 11(185). – С. 230-237.

Науковий керівник: **Мельник О. І.**, канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Врабіє Н. В.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Мельник О. І.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності в Україні

Належний рівень та забезпечення ефективної інвестиційної діяльності сприяють досягненню стратегічних цілей національної економіки, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, впровадженню інноваційних технологій тощо. Попри всю різноманітність інвестиційних проектів на сьогодні, обов'язковою умовою їх практичної реалізації є залучення підприємством необхідних для цього фінансових ресурсів в достатньому обсязі.

Структурна перебудова вітчизняної економіки у сучасних умовах потребує активного зростання інвестиційних ресурсів. Адже, залучення грошових ресурсів інвесторів сприяє прискореній модернізації національної економіки із застосуванням новітніх технологій [1].

Необхідно зазначити, що не кожний фінансовий інструмент може бути доступний або прийнятний для вітчизняних підприємств, оскільки на ринку існує ряд умов, які обмежують надходження і пропозицію капіталу. Серед них слід відзначити:

- відсутність надійних механізмів захисту інвесторів, що становить серйозний стримуючий фактор для іноземних інвесторів;
- недостатня підтримка урядом інвестиційних процесів і заходів щодо створення сприятливого інвестиційного клімату;
- відносно високі процентні ставки і рівень інфляції;
- недостатні обсяги довгострокового фінансування внаслідок загальної нестабільності і нестійкості ринку [2].

В останні роки простежується тенденція підвищення частки власних коштів (амортизаційних відрахувань та прибутку) в структурі фінансування інвестицій. Так, зокрема, у 2016 р. за рахунок власних коштів підприємств та організацій в Україні було освоєно 69,3% капітальних інвестицій (або 248769,4 млн. грн), тоді як у 2010 р. їх частка становила 61,7% (або 114964 млн гривень) [3].

Прибуток забезпечує розширене відтворення, а також дозволяє трансформувати інвестиційний портфель конкретного одиничного інвестора в ряд програм або інвестиційних проектів. При наявності прибутку можливі фінансові інвестиції, отримання доходу від даного процесу і нерідко контроль профінансованого бізнесу [4].

На сьогодні досить серйозною проблемою є слабкість механізму трансформації заощаджень в інвестиції через банківську систему. Вона пояснюється рядом причин:

- грошові кошти населення є надійним джерелом кредитних ресурсів тоді, коли його заощадження носять масовий характер і забезпечують високий рівень життя;

- заощадження населення – нестійкий фінансовий ресурс, схильний до коливань в залежності від зміни економічної кон'юнктури і різного роду спекулятивних чинників;

- для населення вкладення коштів в цінні папери підприємств залишаються непривабливими, оскільки останні не можуть забезпечити прийнятний рівень прибутковості для дрібних приватних інвесторів;

- в умовах інфляції і загальної соціально-економічної нестабільності різко знизилася можливість залучення коштів населення на тривалі терміни [5].

Таким чином, в умовах сьогодення залучення фінансових ресурсів для фінансування інвестиційних проектів є комплексною проблемою, у вирішенні якої мають бути задіяні всі економічні суб'єкти. Проблема полягає в тому, що сукупність впливу таких факторів в Україні, як наслідки довготривалої фінансової кризи, наявний бюджетний дефіцит, нерозвиненість чи невідповідність сучасним умовам господарювання форм кредитування юридичних осіб і недостатнє використання ринкових механізмів, стримують залучення інвестицій в діяльність вітчизняних підприємств. Унаслідок цього, слабшають конкурентні позиції суб'єктів господарювання, і, відповідно, зменшуються зайняті частки на міжнародному ринку товарів та послуг.

Отже, вдосконалення механізмів управління інвестиційною діяльністю підприємств сьогодні в умовах дефіциту фінансування необхідно розглядати передусім у контексті фінансового забезпечення, яке передбачає визначення інвестиційних потреб, пошук джерел фінансування та досягнення очікуваної ефективності інвестиційних проектів.

Список використаних джерел:

1. Бурковська А. В. Інвестування аграрного сектора економіки України / А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2014. – Вип. 4 (81). – С. 41-46.
2. Турянська М. М. Інвестиційні джерела / М. М. Турянська // Науковий вісник ДонНУЕТ. – Донецьк : Вид-во «Юго-Восток». – 2015. – № 8. – С. 27-32.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємства : підручник / О. М. Бандурка, М. Я. Коробков, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. – К. : Вид-во «Либідь», 2016. – 312 с.
5. Дорошенко Т. В. Формування оптимальної структури інвестиційних ресурсів на підприємстві / Т. В. Дорошенко // Фінанси України. – 2017. – № 9. – С. 134-137.

Даниленко В. М.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Соціальна відповідальність бізнесу як складова стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств

Сьогодні з метою закріплення інтеграційних позицій України у світовій спільноті відбувається цифровізація її економічної системи, яка передбачає впровадження новітніх концепцій розвитку вітчизняного бізнесу. Будучи складовою соціуму, бізнес не може функціонувати відокремлено від суспільства, що спонукає до активізації процесів соціальної відповідальності бізнесу. Сільськогосподарські підприємства, є основою харчової сфери і промислового виробництва, тому отримують першочергове завдання з формування новітньої стратегії розвитку у напрямку соціальної відповідальності бізнесу.

Дослідженням соціальної відповідальності бізнесу займалися такі вчені, як: М. Ігнатенко [2], К. Комарова, Н. Ковальчук [3], Т. Лункіна, І. Власюк [4], Ю. Мельник [5]. У своїх працях науковці розкривають сутність і значення соціальної відповідальності, обґрунтовують сучасний механізм її впровадження, розкривають причинно-наслідкові зв'язки раціонального здійснення соціально відповідального бізнесу. Дана тема дослідження є актуальною і потребує подальшого вивчення у напрямі вивчення соціальної відповідальності бізнесу як складової у стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств.

Соціальна відповідальність бізнесу (далі – СВБ) є системною категорією, яка дає змогу оцінити рівень розвитку сільськогосподарського підприємства і успішність його функціонування через призму добровільних внесків у соціальну, економічну і екологічну сфери, які пов'язані з основною його діяльністю або тими з них, що виходять за рамки певного мінімуму [4]. Досліджуючи міжнародні стандарти, можна говорити про те, що СВБ є та відповідальність господарств, яка має прямий вплив на суспільство, навколишнє середовище за рахунок прозорості й етичності поведінки, що сприяє сталому розвитку, у тому числі розвитку здоров'я і добробуту суспільства. При цьому, відповідаючи чинному законодавству і міжнародним стандартам, вона виправдовує очікування зацікавлених сторін, впроваджена у діяльність підприємств і практикується у її відносинах [1].

Основними причинами, які викликали необхідність підвищити рівень соціальної відповідальності вітчизняних сільськогосподарських підприємств є: цифровізація економічних процесів, викликана геополітичними умовами, загострення соціально-трудових відносин у галузі, негативний вплив сільськогосподарського виробництва на довкілля.

У зв'язку з цим, запровадження корпоративної соціальної відповідальності бізнесу стало нагальною потребою для вітчизняного сільського господарства. Однак, під час впровадження були виявлені перешкоди, серед яких можна виокремити: зміни принципів максимізації прибутків, понесення додаткових

витрат на соціальну відповідальність, відсутність належно кваліфікованих спеціалістів у виявленні соціальних проблем і розробці алгоритмів їх вирішення, відсутність загальноприйнятих норм і правил щодо публічної соціальної звітності підприємств [5].

Крім того, про соціальну відповідальність бізнесу можна говорити як про складову цілісної системи управління підприємством як зі сторони зовнішнього, так і зі сторони внутрішнього середовища, що, в свою чергу, сприяє підвищенню фінансових показників господарської діяльності з одночасним зниженням операційних витрат. Так, запровадження корпоративної соціальної відповідальності на підприємствах сільського господарства зацікавить західних інвесторів і партнерів щодо взаємовідносин у галузі, оскільки корпоративна соціальна відповідальність є одним із проявів культури ведення бізнесу, що показує реалізацію його громадянських інтересів і відповідність соціальним і моральним нормам.

Таким чином, на основі проведеного дослідження, можна зробити висновок про те, що в умовах орієнтації на європейські стандарти виникає необхідність у освоєнні бізнесом корпоративної соціальної відповідальності, яка забезпечує зростання рівня якості життя працівників, місцевих громад і суспільства. Підприємства сільськогосподарського спрямування, будучи основними з бюджетоутворюючих в Україні, потребують першочергового вирішення поставленого завдання, оскільки організація високого рівня Корпоративної соціальної відповідальності бізнесу сприятиме запровадженню принципів дії корпоративної етики і соціальної політики, корпоративної діяльності у сфері охорони і відтворення навколишнього середовища, забезпечить виробничу діяльність нормативами якості за міжнародними стандартами.

Список використаних джерел:

1. Ігнатенко М. М. Соціальна відповідальність в агросфері України у контексті розвитку людського капіталу й міжнародної інтеграції / М. М. Ігнатенко // Молодий вчений. – 2018. – № 8 (60). – С. 386-389.
2. Комарова К. В. Соціальна відповідальність як складова стратегії розвитку бізнесу на підприємствах України / К. В. Комарова, Н. В. Ковальчук // Інноваційна економіка. – 2016. – № 5(6). – С. 25-30.
3. Лункіна Т. І. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення / Т. І. Лункіна, І. М. Власюк // Modern Economics. – 2017. – № 1. – С. 24-29.
4. Мельник Ю. М. Пріоритети розвитку соціальної відповідальності аграрного бізнесу / Ю. М. Мельник // Ефективна економіка. – 2015. – № 2. – С. 117-128.
5. ISO – Management and Leadership Standards – ISO 26000 – Social Responsibility [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iso.org/sr>. – Дата останнього доступу: 18.10.2018 р.

Науковий керівник: **Лункіна Т. І.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Іваськевич М. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Теоретичні аспекти формування фінансового ринку з використанням зарубіжного досвіду

В сучасних глобалізаційних умовах ринки фінансових послуг відіграють важливу роль у механізмі функціонування фінансової інфраструктури. Теоретичні аспекти формування фінансового ринку є питанням відкритим на сучасному етапі розвитку економіки, яке потребує удосконалення і модернізації завдяки запозиченню зарубіжної практики.

Практичні та теоретичні аспекти формування фінансового ринку простежуються як у вітчизняній так і у зарубіжній практиці. Розпочали дослідження у даній темі такі вчені як Д. Кейнс, Ф. Хайєка, М. Фрідмен, Д.Хікса. На сьогодні даним питанням цікавляться сучасні зарубіжні науковці, серед яких можна виділити Е. Сото, В. Шарпом, К. Марковіцем, Ф. Мишкіним, Р. Родрігесом, Р. Тобіном та вітчизняні – В. Базилевич, З. Васильченко, Т. Ковальчук, Ю. Пахомов, В. Опарін, А. Федоренко та інші.

Фінансовий ринок – це сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності [2, с. 63].

У сучасній вітчизняній теорії фінансів відсутній обґрунтований підхід до формування складу фінансової інфраструктури, завдань та призначення її складових елементів. В результаті аналізу досліджень фахівців в галузі створення та функціонування фінансової інфраструктури виділяється безліч її складових та рівнів: екологічна, технологічна, соціальна, транспортна, інноваційна, організаційна, фінансово-кредитна, наукова, кадрова; загальна та спеціалізована, а також глобальний та локальний її рівень; сукупність законодавчих та регуляторних структур, що забезпечують функціонування фінансового сектору; сукупність фінансових ринків, фінансових інститутів та фінансових інструментів [1].

Фінансовий ринок потребує змін та регулювання, враховуючи наступне: нестача професіоналів, які б мали кваліфіковані та професійні знання в сфері фінансових послуг; населення – є тими інвесторами на фінансовому ринку, які мають кошти, але не вміють їх правильно та доречно використати; функціонування державних інтересів в удосконалення макроекономічної політики, тобто держава хоче мати впевненість в тому, що ринок фінансових послуг функціонуватиме спираючись на ці пріоритети. Враховуючи все вище зазначене, економічної стабільності на фінансовому ринку можна досягти з створенням надійної системи, яка б захищала інтереси та права обох сторін, і їх регулювала.

Використовуючи зарубіжний досвід країн з розвинутою економікою, можна сказати, що використання дворівневої системи фінансового ринку є

досить популярною ознакою. Ця система на верхньому рівні регулюється державним органом, а на нижчому рівні функціонують відповідні саморегулюючі організації, створені професійними учасниками. Загальнообов'язковим є державне регулювання, яке у своїй практиці може використовувати державний примус до учасників ринку фінансових послуг, якщо це потрібно. Головними важелями примусу є застосування монетарної та податкової політики. В різних країнах співвідношення між впливом верхнього і нижнього рівня регулювання є різним. Наприклад, в США і Франції домінує державне регулювання фінансового ринку, а у Великобританії домінує регулювання фінансового ринку через саморегулюючі організації [4, с.148].

Досліджуючи економіку Німеччини, то в цій країні особлива роль належить банкам. Фондовий ринок має чотирьох рівневу структуру, які чітко контролюються органами з розмежуванням функцій. Особливу увагу орган контролю приділяє позабіржовим та біржовим ринкам, де об'єктами контролю виступають фізичні та юридичні особи. Таким чином існує відкритість та довіреність інвесторів до ринків. В Японії чітко розвинений план реформи, яка містить всі аспекти у регулюванні фінансової системи та фінансового ринку.

Отже, Україна повинна створити таку систему управління, яка була б гнучкою та надійною; мати ефективний механізм контролю та обліку за злочинністю і законністю, застосовуючи різні профілактичні заходи на ринку фінансових послуг та цінних паперів; знаходити компромісні рішення з державою з приводу надмірного втручання, бо як показує світова практика, примус з боку держави обмежує всю свободу учасників фінансового ринку, а невтручання слугує середовищем для утворення зловживань.

Список використаних джерел:

1. Oparin, V. M. (2015), *Modernizatsiya finansovoyi infrastruktury yak osnova zabezpechennya stabilnosti natsionalnoyi ekonomiky* [Modernization of financial infrastructure as a basis for ensuring the stability of the national economy], *Efektivna ekonomika*, no. 5, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_5_9 (Accessed 12 September 2018).
2. Бурковська А. В. Щодо економічної сутності ринку, проблем його розвитку та основних напрямів їх вирішення / А. В. Бурковська // Вісник ХНТУСГ. Економічні науки. Ринкова трансформація економіки АПК. – 2004. – Вип. 30. – С. 227-231.
3. Інновації у фінансовій сфері : монографія / В. М. Опарін, Т. В. Пастко, В. М. Федосов та ін.; за заг. ред. В.М. Опаріна. – К. : КНЕУ, 2013. – 444 с.
4. Лондар С. Л. Фінанси : навч. посіб. / С. Л. Лондар, О. В. Терещенко. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 384 с.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Костенко Т. А.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Теоретична концептуалізація фінансових відносин у соціальній сфері

Соціальна сфера є однією з пріоритетних напрямів розвитку суспільства, так, саме за її допомогою забезпечується формування особистості, досягаються соціальні інтереси населення, формується інтелектуальний, трудовий та споживчий потенціали суспільства, задовольняються потреби в освіті, охороні здоров'я, умовах побуту й праці, культурному та духовному розвитку [1, с. 7].

Сутність поняття «соціальної сфери» та її проблеми досліджують такі вчені: Н. Г. Пігуль, О. В. Люта, А. О. Бойко [3], О. Заставецька [1] та інші.

На основі аналізу різних точок зору щодо тлумачення терміну «соціальна сфера» пропонуємо розглядати цю категорію як систему галузей, організацій та підприємств, які безпосередньо впливають на рівень та спосіб життя населення, його споживання й добробут, основною метою якої є ефективне формування і використання фінансових ресурсів для забезпечення соціальних потреб населення. Для забезпечення фінансування соціальної сфери повинні виконуватися такі завдання: визначення пріоритетних напрямів фінансування, джерел фінансування, форм та методів фінансування, інструментів фінансування та важелів впливу на процес накопичення та розподілу фінансових ресурсів [3].

Проаналізуємо правову основу державного регулювання соціальної сфери в Україні. Так, Конституція України [2] – це головний законодавчий акт держави, який в т. ч. регулює соціальний розвиток суспільства. Фундаментальним законом у площині регулювання соціальної сфери є Закон України «Про соціальні послуги» від 24.06.2004 р. [6] та розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії реформування системи надання соціальних послуг» від 8 серпня 2012 р. № 556-р. [7].

Забезпечення нормального функціонування будь-якої сфери суспільства, у т. ч. й соціальної, можливе в умовах стабільних, ефективних та збалансованих фінансових відносин в країні, що забезпечують оптимальний розподіл і перерозподіл її фінансових ресурсів [4; 8]. Зауважимо, що в умовах дефіцитності бюджету нашої країни та враховуючи низький рівень доходів населення та підприємств, ця проблема ускладнюється. Концептуальний погляд на фінансові відносини у соціальній сфері висвітлений на рис 1.

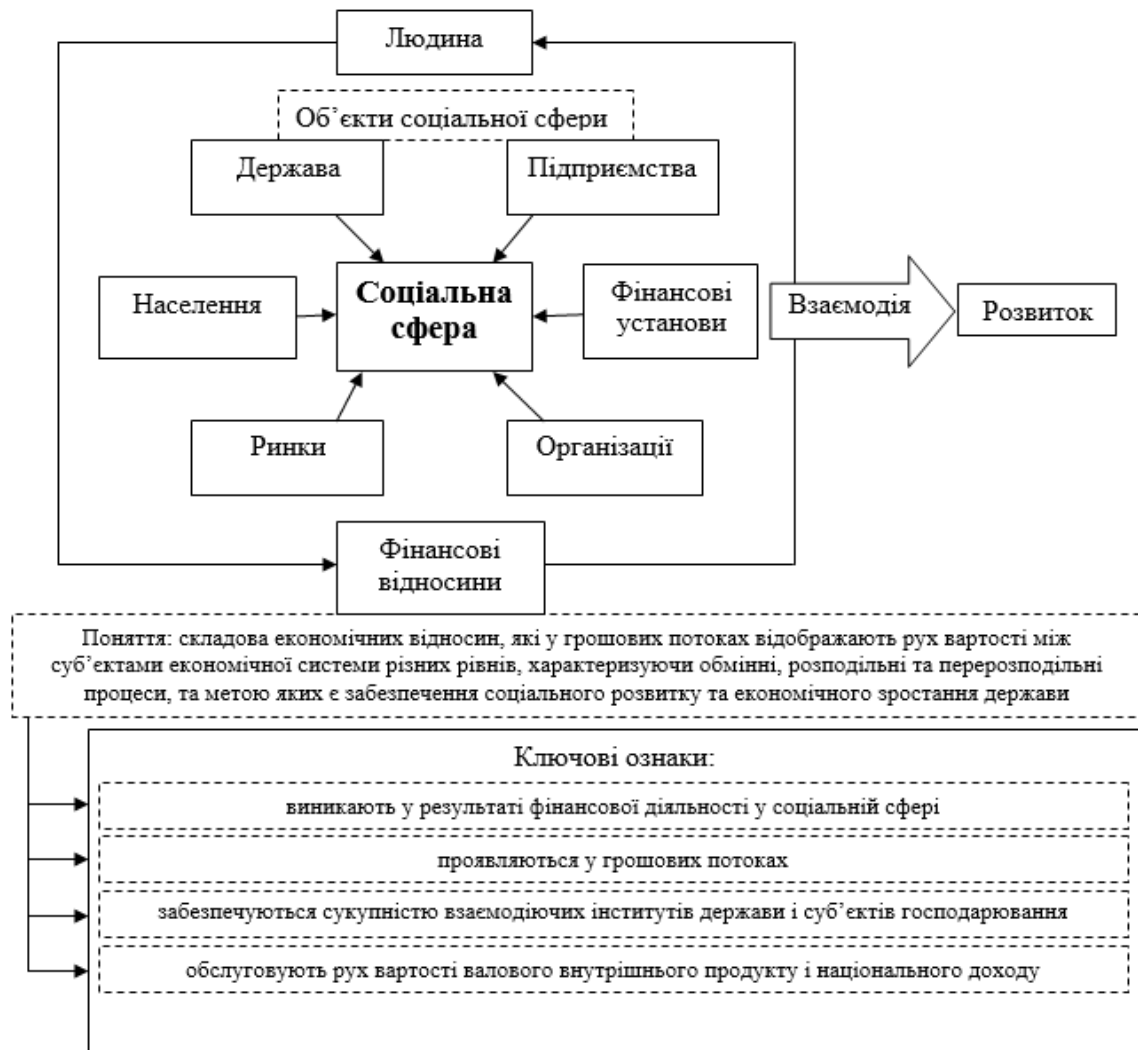

Рисунок 1 – Концептуальний погляд на фінансові відносини у соціальній сфері

Джерело: розширено автором на основі [5]

Таким чином, концептуальний погляд на фінансові відносини у соціальній сфері формує комплексне поєднання усіх сфер життя людини, які у своїй сукупності сприятимуть створенню дієвого механізму фінансування соціальних програм.

Список використаних джерел:

1. Заставецька О. В. Комплексний економічний і соціальний розвиток теорії: теоретичні та методологічні основи дослідження / О. В. Заставецька. – Тернопіль, 1997. – 233 с.
2. Конституція України : закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР / Верховна рада України. – Офіц. Вид. – К. : Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
3. Пігуль Н. Г. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні / Н. Г. Пігуль, О. В. Люта, А. О. Бойко // Вісник Національного банку України. – 2015. – С. 30-35.
4. Полторак А. С. Архітектура наслідків глобалізаційних процесів у фінансовій сфері / А. С. Полторак // Modern economics, 2018. – № 10. – С. 89–96. [https://doi.org/10.31521/modecon.V10\(2018\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V10(2018)-15).

5. Пріхно І. М. Фінансове забезпечення соціальної сфери: теорія і методологія : дис... д-ра екон. наук : 08.00.08 / І. М. Пріхно ; ПВНЗ «Європейський університет». – К., 2018. – 569 с.
6. Про соціальні послуги : закон України від 19.06. 2003 р. № 966-IV [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/annot/966-15>.
7. Про схвалення Стратегії реформування системи надання соціальних послуг : розпорядження Кабінету Міністрів України від 8.08.2012 р. № 556-р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/556-2012-%D1%80>.
8. Сіренко Н. М. Інтелектуальний капітал в системі науково-освітнього забезпечення аграрної економіки [Електронний ресурс] / Н. М. Сіренко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2017. – Вип. 4. – С. 12-24.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Федорчук Н. С.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Лізингова діяльність на ринку фінансових послуг

Лізингові компанії – спеціалізовані господарські організації, які, як правило, створюються для надання лізингових послуг та є основними суб'єктами лізингової діяльності. Загальновживаним визначенням лізингу є наступне: «лізинг – комплекс майнових відносин, в яких лізингодавець надає майно в користування лізингоодержувачу на визначений строк і за певну плату» [1, с. 13]. У більшості випадків лізинг являє собою специфічну форму фінансування вкладень на придбання обладнання та інших елементів основного капіталу за участю спеціалізованої лізингової компанії.

Питаннями лізингової діяльності присвячені працям таких вчених, як О. Трофімова [2], В. Решітник, Ю. Харитонов [4], А. Горемикін та інших, проте питання їх законодавчого визначення потребує подальшого дослідження.

Згідно Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [7] лізингові компанії входять до числа фінансових установ. Основними ознаками, що визначають особливість лізингової компанії, виділяють: мета і завдання суб'єкта господарювання; предмет, цілі і вид її діяльності; організаційно-правова форма; порядок створення; правовий режим майна суб'єкта господарювання; господарська правосуб'єктність; юридична відповідальність; порядок ліквідації та реорганізації суб'єкта господарювання.

Лізингова діяльність в Україні не ліцензується, проте держава регулює ринок лізингових послуг та здійснює нагляд за лізинговою діяльністю шляхом запровадження обов'язкового внесення інформації про лізингові компанії до Державного реєстру фінансових установ. Варто зазначити, що найбільш поширеною формою створення лізингових компаній є господарські товариства [3]. На думку О. В. Трофімової, обмеження свободи підприємницької діяльності шляхом встановлення для лізингових компаній права здійснювати лізингову діяльність лише у формі повного або командитного господарського товариства є необґрунтованим, оскільки лізингодавець є кредитором, а не боржником у лізингових правовідносинах [2, с. 41].

На фоні акціонерних товариств доцільність організаційно-правової форми лізингової компанії має свої переваги такі як: залучення тимчасово вільних засобів фізичних і юридичних осіб шляхом продажу їм акцій чи облігацій; використання привілейованих акцій на користь компанії; можливість отримання в якості вкладу майна; розвиток ринку цінних паперів з метою фінансування виробничих інвестицій тощо.

Лізингові компанії можуть бути віднесені до суб'єктів господарювання, в предметі діяльності яких в установчих документах передбачено здійснення лізингової діяльності і які здійснили або здійснюють одну лізингову операцію. Як зазначає Ю. С. Харитонов, до лізингових компаній можна віднести банки та

інші фінансово-кредитні установи, які мають право здійснювати лізингові операції відповідно до їх установчих документів [4, с. 16].

Як зазначається в літературі [5], усі лізингові компанії, що представляють лізинговий ринок України, можна поділити на такі групи: компанії, створені виробниками основних засобів, постачальниками та дилерами (Ілта Лізинг, Порше Лізинг Україна); компанії, створені банківськими установами (ВТБ Лізинг Україна); незалежні компанії (Українська Лізингова компанія); державні лізингові компанії («Украгролізинг») [5].

Термін «лізингова компанія» не визначено в Законі України «Про фінансовий лізинг» [6]. Запропонуємо визначення терміну «лізингова компанія» як господарської організації, створеної у визначеному законодавством порядку, що на професійній основі, постійно та безпосередньо здійснює лізингову діяльність для задоволення майнових інтересів інших суб'єктів господарських правовідносин з метою отримання прибутку, має відокремлене майно, закріплене за ним на визначеному правовому титулі та господарську правосуб'єктність і відповідно до чинного законодавства виконує функцію лізингодавця.

Отже, нині в Україні лізингова діяльність розповсюджена та широко використовується підприємцями, які бажають взяти сучасну техніку, рідкісне обладнання яке за договором обслуговування більш вигідніше ніж це міг дозволити собі сам підприємець. Лізингова діяльність нині допомагає фізичним та юридичним особам у покупці техніки та інших нематеріальних благ.

Список використаних джерел:

1. Ефективність використання фінансового лізингу для оновлення основного капіталу підприємств залізничної галузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vdnuzht/2008_25/Articles/Economics/Strilec_25.
2. Трофімова О. В. Правове регулювання лізингової діяльності в Україні : моногр. / О. В. Трофімова. – К. : КИТ, 2005. – 216 с.
3. Роль лізингу в розвитку економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://leasing.in.ukraine.com/ua/publications/general_issues/?pid=161.
4. Харитонов Ю. Правовой статус лизинговой компании / Ю. Харитонов // Законодательство. – 2002. – № 7. – С. 15–18.
5. Стратегическое развитие лизинговой компании [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kommersant.ru/doc/2452552>.
6. Про фінансовий лізинг : закон України від 11 грудня 2003 року № 1381-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 15. – Ст. 231.
7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : закон України від 01 січня 2017 року № 1792-VIII // Відомості ВРУ. – 2017. – ст. 1.
8. Полторак А. С. Механізм формування та ефективного використання оборотних активів на підприємствах АПК України / А. С. Полторак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://finance.mnau.edu.ua/files/articles/2014-poltorak-mfevoa.pdf>.

Науковий керівник: **Боднар О.А.**,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Юношев С. Ю.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Застосування кластерного аналізу в аграрній сфері

В умовах сьогодення функціонування господарських систем вимагає від суб'єктів господарювання об'єднання своїх зусиль для досягнення конкурентних переваг у перспективі. Одним із шляхів стимулювання виробництва, відтворювального соціально-економічного розвитку, адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації є концентрація виробництва, тобто зосередження засобів виробництва, землі та трудових ресурсів на одному й тому самому підприємстві, з метою збільшення обсягів виготовленої продукції. Концентрація в аграрному секторі може проводитись в середині підприємства накопиченням та централізацією виробництва, інтеграцією підприємств, тобто створення кластерних утворень в різноманітних галузях економіки.

До науковців, які займаються дослідженням застосування кластерного аналізу в економіці, зокрема, належать: М. Войнаренко [1], Г. В. Карпінська [2], О. С. Телетов [4] та ін.

Кластеризація є одним із способів формування нового типу розподілу підприємств, який дає змогу визначати рівень конкурентоспроможності аграрного сектору та аграрних підприємств зокрема. Створення кластерів дозволяє групувати підприємства у функціональні об'єднання на внутрішньому ринку в середині країни та дає змогу визначати рівень адаптації підприємств до умов зовнішньоекономічного середовища [1].

Показники, які є ключовими при групуванні кластерів та побудови самоорганізаційних карт Кохонена для суб'єктів підприємницької діяльності: структура посівних площ, внесення мінеральних добрив, застосування інноваційних технологій, внесення засобів захисту рослин.

Кластеризація вітчизняних підприємств зводиться до того, що підприємці самостійно проводять ланцюги «постачання-виробництво-збут», що дуже схожі на своєрідну павутину та отримали назву інтуїтивної неформальної кластеризації. Це може бути формування певних систем продуктових ланцюгів молоко та м'ясопереробних, сироварних заводів шляхом організації певної мережі заготівельних пунктів на селі та фірмових магазинів, реалізація продукції постійним оптовим покупцям для подальшого її проходження по мережі до торговельних точок, продаж продукції індивідуальним споживачам, надання виробникам сільськогосподарської сировини певних сфер виробництва через постачальників [2]. Тому, у цьому випадку підприємці не мають за мету впливати на формування сировинної бази, а лише використовують по-максимуму ті ресурси, що мають. Життєдіяльність таких кластерів в агропромисловому комплексі не є продуктивною, бо обумовлюється відсутністю стратегії

кластеризації в органах місцевого самоврядування, внаслідок чого неефективно використовується ресурсний потенціал, підвищується безробіття, зменшуються доходи та відрахування в місцевий бюджет. Функціонування кластера пов'язано з перевагами, що стосуються регіону або міста та суб'єктів, що входять до його складу. Підвищення інновацій, конкурентоспроможності, розвиток НТП, сфери бізнесу та послуг пов'язаних з цією сферою, створення нових підприємств та збільшення зайнятості населення, зростання інвестиційної привабливості, економічна активізація регіону – все це є перевагами для регіону чи міста. Для суб'єктів, що входять у склад кластера є наступні переваги: розширення виробничих потужностей, підвищення конкурентного становища в країні та за її межами, економічна стабілізація суб'єктів, ефективна система зовнішньої підтримки, використання сучасних технологій в системі «виробництво-переробка-складування-зберігання-реалізація», контроль якості продукції, оптимізація витрат здійснюваної діяльності, забезпечення обслуговуючої сфери бізнесу, координація дій, в тому числі і інвестиційних, використання взаємодоповнюючих ресурсів складських приміщень всіма суб'єктами кластера. А все разом це призводить до досягнення оптимальної концентрації виробництва, що дає свої переваги [4].

Отже, можна зробити висновок, що лише при вмілому об'єднанні в кластери можна досягти високого рівня концентрації та спеціалізації виробництва, що прискорить здійснення адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації. Також цей спосіб розподілу підприємств на групи дозволяє підвищити рівень конкурентоспроможності, що робить цей спосіб універсальним і корисним на сьогоднішній день.

Список використаних джерел:

1. Войнаренко М. Кластери як полюси зростання конкурентоспроможності регіонів / М. Войнаренко // Економіст. – 2008.
2. Карпінська Г. В. Територіальні і методичні засади реструктуризації та кластеризації підприємств – 2011.
3. Сиренко Н.Н., Волкова И.Г. Научно-образовательный кластер как основа инновационной деятельности аграрного ВУЗа / Н. Н. Сиренко, И. Г. Волкова // Сборник научных трудов по материалам Международной научно-практической конференции, посвященной 20-летию Томского сельскохозяйственного института – филиала ФГБОУ ВПО «Новосибирский государственный аграрный университет», 29-30 октября, г. Томск, 2013.
4. Телетов О. С. Маркетингове забезпечення кластеризації економіки на регіональному рівні / О. С. Телетов // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011.

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.**,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Андрющенко І. С.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, аналізу та страхування,

Зарицька О. Г.

магістрант обліково-фінансового факультету

Харківський державний університет харчування та торгівлі,

м. Харків, Україна

Антикризове управління як напрям підвищення ефективності діяльності підприємства

У розвитку будь-якого підприємства завжди існує небезпека настання кризи. Адже причини кризи можуть бути різними: помилки в стратегії управління, ослаблення позицій у конкурентній боротьбі, коливання ринкової кон'юнктури, потреба в модернізації технології, зміна персоналу та керівництва, інші чинники розвитку підприємства. Не всі з цих факторів можна передбачати і досить ефективно враховувати. Тому до кризи слід ставитися як до закономірного явища циклічного розвитку підприємства. Але частку перерахованих факторів можна передбачати і в тій чи іншій мірі враховувати в процесах управління. Це і визначає необхідність і сутність антикризового управління, практичну потребу в реалізації його концепції.

Антикризове управління істотно відрізняється від традиційного управління підприємствами, має свою специфіку, що пов'язана з суттєвими змінами в умовах діяльності підприємства, а також з непередбачуваністю ситуації та новими управлінськими проблемами. Головним принципом антикризового управління є реалізація готовності до кризи, його пом'якшення, якщо криза настала, визначення та забезпечення позитивних наслідків виходу з кризи.

До основних принципів, на яких повинна базуватися система антикризового управління підприємством, належать:

- рання діагностика кризових явищ у діяльності підприємства та класифікація їх за ступенем небезпеки, дослідження основних факторів, що зумовлюють їх розвиток;
- своєчасність реагування на окремі кризові явища у розвитку підприємства;
- повна реалізація внутрішніх механізмів для ліквідації кризового стану (реструктуризація, реінжиніринг);
- використання санації підприємства для уникнення банкрутства;
- забезпечення контролю за результатами розроблених заходів з виведення підприємства із кризи [1, с. 99].

Усю сукупність проблем, які вирішує антикризове управління, можна представити чотирма групами:

- перша група включає проблеми розпізнавання передкризових ситуацій;
- друга група проблем антикризового управління пов'язана з ключовими сферами життєдіяльності організації;

– третю групу включає проблеми прогнозування криз і варіантів поведінки соціально-економічної системи в кризовому стані, проблеми пошуку необхідної інформації і розробки управлінських рішень. У цій же групі можна розглядати і проблеми розробки інноваційних стратегій, що сприяють виводу організації з кризи;

– четверта група проблем включає конфліктологію і селекцію персоналу, що завжди супроводжує кризові ситуації.

Основними заходами антикризового управління підприємством є:

- зменшення витрат;
- жорсткість контролю всіх видів альтернативних витрат;
- удосконалення організаційної структури;
- підвищення кадрової політики та покращення безпеки та якості інформації;
- здійснення стратегічного планування;
- діагностика виникнення кризи на ранніх етапах;
- підвищення якості управлінських рішень;
- проведення профілактики кризових ситуацій за основними напрямками;
- залучення висококваліфікованих працівників;
- врахування іноземного досвіду при розробці антикризових заходів;
- раціональність використання фінансових ресурсів;
- зміцнення конкурентних позицій [2, с. 52].

Тож можна зробити висновок, що антикризове управління має вирішувати не лише проблеми банкрутства підприємства, його фінансової стабілізації, а й охоплювати профілактику кризи. Своєчасне використання антикризового управління дозволить передбачити появу загроз розвитку підприємства, розробити заходи щодо нейтралізації даних загроз, завчасно підготувати спеціальні антикризові заходи та максимально покращити ефективність функціонування. Завдяки цьому підприємство швидше адаптується до ринкового середовища та посилить економічну безпеку своєї діяльності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Список використаних джерел:

1. Якименко-Терещенко Н. В. Антикризове управління промисловими підприємствами / Н. В. Якименко-Терещенко, О. І. Палієнко // Молодий вчений. – 2018. – № 5.1 (57.1). – С. 98-101.
2. Швець Ю. О. Необхідність здійснення антикризового управління і діяльності промислових підприємств / Ю. О. Швець // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 4. – С. 48–53.

Баранник Л. Б.

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри
оподаткування та соціального забезпечення*

Тараненко В. Є.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри
оподаткування та соціального забезпечення*

*Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро, Україна*

Інноваційний розвиток економіки в умовах реформування податкової системи України

Створення інноваційної моделі розвитку економіки будь-якої країни є пріоритетним завданням кожної держави, яка має за мету її прогресивний розвиток. Це особливо актуально для нашої країни, яка здійснює трансформаційні перетворення у напрямку наближення національної економіки до соціально орієнтованої моделі європейського зразка. Геополітична ситуація навколо України та необхідність технологічного прориву вимагають нових підходів до державного регулювання, зокрема в сфері підтримки й стимулювання підприємств щодо нововведень в усіх секторах економіки. Нині наша країна суттєво відстає в інноваційному плані навіть від тих країн, які наприкінці 90-х рр. були далеко позаду України. Якщо глобальний інноваційний індекс (Global Innovation Index), згідно з даними агентства Bloomberg, у 2017 р. дорівнює 37,6 й Україна посідає 50 місце серед 127 країн світу (піднявшись з 56 місця на 6 сходинок), то за даними Гамбурзького інституту світової економіки, за індексом інвестиційної привабливості (43,15), Україна посідає 130 місце серед 174 країн, втративши за рік 41 пункт [1; 2]. Наразі велику увагу приділяють питанням реалізації потенційних можливостей податкової політики, проводиться реформа податкової системи, змінюються принципи оподаткування в бік застосування міжнародних норм і стандартів.

В арсеналі державних методів впливу на інноваційний розвиток вагоме місце належить дискреційній податковій політиці. «За допомогою дискреційної податкової політики держава прагне створити стимули до підприємницької активності, зростання заощаджень населення, що має привести до збільшення обсягів інвестицій і забезпечити стабільність економічного зростання» [3, с.48]. Така політика спрямована на застосування спеціальних заходів податкового характеру, стимулюючих суб'єктів господарювання до активної інноваційної діяльності. Інструментами податкового стимулювання інноваційної діяльності є податкові знижки, податкові пільги, податкові канікули, податковий інвестиційний кредит та деякі інші. Разом із тим, не всі заходи можуть однаково застосовуватись. «Кожна країна має свою структуру економіки, власний історичний досвід становлення й функціонування податкової системи, реалізує специфічну бюджетну політику, що позначається на особливостях оподаткування в цій країні та її економічній динаміці» [4, с. 31].

Історичний аналіз розвитку незалежного українського податкового законодавства дозволяє стверджувати, що за останнє десятиліття в процесі податкової реформи, спостерігається розширення податкових пільг, що стимулюють інноваційний розвиток. Дане положення стосується в основному двох податків: податку на прибуток і ПДВ. Розділ IV Закону України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV регламентує порядок та умови фінансової підтримки суб'єктів інноваційної діяльності, які за змістом відповідають тим, що прийняті більшістю розвинених країн [5]. А розділ V цього Закону про особливості в оподаткуванні та митному регулюванні інноваційної діяльності незрозуміло чому виключено. Незважаючи на суттєве методологічне обґрунтування інноваційної моделі економічного розвитку в Україні, ситуація в цій сфері залишається незадовільною.

Зарубіжний досвід свідчить про активне залучення податкового кредиту та податкової знижки. Ці два інструменти дають синергетичний ефект і вагоміші, ніж нераціональне використання податкових пільг в цілому.

Найпоширенішими спеціальними режимами оподаткування інноваційної діяльності є технопарки. Залежно від їх специфіки застосовуються різні комбінації з наведених пільг одночасно з використанням регулюючих механізмів непрямого оподаткування (ПДВ і мита). Усі податкові пільги інноваційної спрямованості можна розподілити на прямі (безпосередньо спрямовані на стимулювання інноваційної активності) та непрямі (на інші цілі, наприклад, на залучення інвестицій, створення нових робочих місць тощо), при застосуванні яких стимулювання інновацій виступає одним із можливих додаткових ефектів.

Отже, Україні необхідно, по-перше, зосередити зусилля на створенні конкурентного сектора, пов'язаного з розвитком проривних технологій вищих технологічних укладів, формуючи для цього технологічну базу; по-друге, на розширенні варіантів стимулювання виробників щодо інноваційної діяльності через різні податкові важелі. Нова індустріалізація - це найважливіший і невід'ємний етап переходу вітчизняної економіки до інноваційної моделі розвитку.

Список використаних джерел:

1. Explore the Interactive Database of the GII 2017 Indicators [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>
2. BDO IBC Overall ranking [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index>
3. Мельникова Н. П. Возможности налоговой политики государства по стимулированию инновационного развития экономики / Н. П. Мельникова, М. Р. Пинская // Финансы и кредит. – 2010. – № 43(427). – С. 48-52.
4. Баранник Л. Б. Фіскальні інструменти стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств / Л. Б. Баранник, В. В. Даценко // Науковий погляд: економіка та управління. – 2017 – № 1 (57). – С. 29-39.
5. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 04.07.2002 № 40-IV. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

Баришевська І. В.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування*

Шишпанова Н. О.

*канд. екон. наук, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Оцінка результативності стратегічного управління розвитком аграрних підприємств

Загальна результативність розвитку аграрного підприємства прямо пропорційна результативності управління цим процесом, який в свою чергу, ускладнюється особливостями діяльності в аграрному секторі. Крім того, система управління повинна, у першу чергу, забезпечувати власний розвиток випереджаючими темпами по відношенню до системи виробництва. А тому виникає ряд специфічних особливостей і вимог до неї, а відповідно і критеріїв оцінки результативності.

Питання ефективності та результативності стратегічного управління розвитком аграрних підприємств на теоретичному та практичному рівнях висвітлюється у працях таких вітчизняних вчених, як В.Г. Андрійчук, О.Д. Гудзинський, Й.С. Завадський, Н.М. Сіренко, Ж.Л. Крисько та інші. Проте, на нашу думку, залишається недостатньо вирішеним питання узагальнення підходів і критеріїв щодо результативності системи стратегічного управління саме розвитком аграрних підприємств, оскільки цей процес має ряд іманентних особливостей, що висувають специфічні вимоги до керуючої підсистеми.

Методологія (від грец. *methodos* – спосіб, метод і *logos* – наука, знання) – наука (вчення) про структуру, логічну організацію, способи, принципи, методи, засоби та норми науково-пізнавальної діяльності. Вона дає змогу усвідомити природу, принципи і методи, що покладені в основу наукового пізнання дійсності та відтворення її в науковому дослідженні. З другого боку, методологія поєднує і сам результат науково-пізнавальної діяльності – знання. Вона є системою способів побудови, організації і обґрунтування наукового знання.

У широкому трактуванні методологія наукового дослідження – це спосіб побудови думки, певним чином упорядкована практична та теоретична діяльність суб'єкта, а у вузькому – сукупність принципів, методів, прийомів, норм та процедур науково-пізнавальної діяльності, що застосовується в тій чи іншій спеціальній галузі знань (конкретна наукова методологія) [3].

Методика ж – це певний алгоритм або процедура для здійснення певних дій (визначення результативності стратегічного управління розвитком аграрних підприємств).

Методологія оцінки стратегічного управління розвитком розкривається

через поняття результативності (англ. *effectiveness*) та ефективності (англ. *efficiency*). Результативність показує відповідність очікуваних або отриманих результатів поставленим цілям, а ефективність, в свою чергу, відображає співвідношення результатів і витрат ресурсів.

У англійській мові існують два терміни – «*efficiency*» і «*effectiveness*», еквіваленти яких однакові – «ефективність». Проте між цими термінами існує змістовна відмінність: «*efficiency*», зазвичай, відноситься до використання засобів (ресурсів), тоді як «*effectiveness*» (результативність) має відношення до організаційних цілей [2].

Слід зазначити, що в сучасних умовах діяльність вітчизняних аграрних підприємств зазвичай направлена на досягнення економічної ефективності (лише окремі підприємства ставлять за мету досягти соціальної, екологічної та інших видів ефективності).

На нашу думку, оцінити економічну ефективність управління розвитком – означає визначити, якою мірою організація використовує об'єктивно існуючі можливості для підвищення якості процесу діяльності, її економічних результатів. Кількісну оцінку зазвичай дати складно, оскільки не існує універсальних показників якості результатів діяльності і можливостей розвитку. В даному випадку найбільш адекватним буде використання експертної оцінки.

Результативність системи стратегічного управління – це здатність системи стратегічного управління досягати поставлених стратегічних цілей. Результативність системи стратегічного управління визначається значеннями стратегічних показників, що характеризують рівень досягнення стратегічних цілей підприємства за певний період часу. Тобто, результативність є досить індивідуальною категорією, для якої неможливо встановити визначений перелік показників, оскільки цілі підприємств є різномірними.

Відповідно до наших досліджень при розробці методики оцінки результативності стратегічного управління розвитком аграрного підприємства необхідне поєднання методичних аспектів, принаймні, в трьох площинах – це методика визначення типу розвитку підприємства; методика стратегічного аналізу для оцінки потенціалу підприємства, його позиції; методика оцінки системи управління як засобу впливу на об'єкт для досягнення цілей розвитку.

Список використаних джерел:

1. Економічна енциклопедія : у 3 т. / ред. С. В. Мочерний. – Т. 1. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
2. Крисько Ж. Л. Методичні підходи до оцінки ефективності реструктуризації підприємств / Ж. Л. Крисько // Наука й економіка. – 2009. – № 4(16), Т.2. – С. 97-104.
3. Маказан Е. В. Сучасні аспекти ціноутворення в Україні [Електронний ресурс] / Е. В. Маказан, І. С. Медведєва. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/PORTAL/soc_gum/znptdau/2012_18_1/18-1-32.pdf.
4. Сіренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : монографія / Н. М. Сіренко. – Миколаїв, 2010. – 416 с.

Боднар О. А.

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Іванов А. О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Антикризове управління як спосіб запобігання банкрутству підприємства

Через дестабілізацію фінансово-економічних процесів, які виникають при організації діяльності суб'єктів господарювання мають місце певні кризові ситуації, що обумовлені як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. З метою нейтралізації або зменшення впливу кризових ситуацій виникає необхідність впровадження дієвих механізмів системи антикризового управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що антикризове управління є предметом інтересу багатьох сучасних науковців. Теоретичні, методологічні засади та практичний інструментарій антикризового управління досліджували такі науковці як: А.О. Глебова, О.В. Коваленко, С.В. Галь, Л.О. Лігоненко, В.М. Маховка. Проте важливим є сучасне визначення та дослідження науково-містких основ впровадження антикризового управління на підприємстві, а також розробка концептуального підходу до антикризового управління з урахуванням актуальних умов господарювання.

Антикризове управління є одним з функціональних напрямів управління підприємством та виступає постійно діючим процесом виявлення ознак кризових явищ та реалізації генерального плану недопущення їх поширення [8].

Головним завданням антикризового управління є мінімізація ризиків управлінських рішень, що дозволило б досягти поставленої мети і результату, а саме:

- 1) підвищити стратегічний потенціал;
- 2) активізувати потенціал протидії кризовим явищам та запровадження антикризових превентивних і реактивних заходів;
- 3) забезпечення раціонального використання виробничої техніко-інженерної бази;
- 4) підсилити адаптаційні можливості підприємств і зміцнити їх конкурентні позиції [8].

Аналіз літературних джерел [1-8] дозволив виділити та згрупувати ключові характеристики системи антикризового управління (таблиця 1).

На різних етапах розвитку антикризового управління на підприємстві виникає ряд функціональних та системних проблем.

Відповідно до такого поділу, доцільно розрізняти та формувати два напрями розробки методів антикризового управління:

1. функціональні методи - спрямовані вирішення кризи через внесення змін у певні дії менеджерів і персоналу підприємства;
2. системні методи - полягають у вирішенні кризи шляхом реструктуризації підприємства [7].

Таблиця 1 Система антикризового управління підприємством

Характеристика складових системи антикризового управління	<u>Предмет:</u> передбачувані та реальні причини кризи, фактори кризи, проблеми, які спричиняють загрозу настання та розвитку кризи.
	<u>Об'єкт:</u> процес розвитку криз на підприємстві.
	<u>Суб'єкт:</u> власник підприємства, економіст-фінансист, функціональний антикризовий менеджер, представник санатора, представник кредиторів.
	<u>Мета:</u> швидке відновлення платоспроможності та фінансової сталості підприємства, що допоможе запобігти банкрутству.
	<u>Стадії:</u> 1. передкризове управління; 2. управління в умовах кризи; 3. управління процесами виходу з кризового стану.
	<u>Завдання:</u> 1. своєчасне діагностування передкризового стану та прогнозування кризових явищ; 2. усунення неплатоспроможності, формування фінансової стійкості підприємства, мінімізація наслідків фінансової кризи; 3. запобігання зниженню інвестиційної привабливості, скороченню власних коштів для 4. фінансування виробничо-господарської діяльності, залученню значних коштів, які можуть призвести до фінансових труднощів чи фінансової кризи; 5. моніторинг і постійний аналіз кадрової політики підприємства; аналіз відхилень в інноваційній активності підприємства; 6. постійне дослідження збутової діяльності підприємства і своєчасне реагування на значні відхилення.
	<u>Функції:</u> планування; організація; мотивація; контроль; діагностики кризового стану підприємства.
	<u>Принципи:</u> 1. загальні (цілеспрямованості, плановості, комплексності, стимулювання, ієрархічності, динамічності рівноваги, економічності, наукової обґрунтованості, ефективності, єдності цілей, вдосконалення процесів та методів управління); 2. специфічні (стратегічності, маневреності та гнучкості, програмування дій, здійснення політики адекватних дій, моніторинг дій, антикризові мотивації, попереджуваності, відповідності антикризовим програмам, оптимального співвідношення централізації та децентралізації, локалізації кризи).
	<u>Методи:</u> 1. тактичні (санація, даунсайзинг); 2. стратегічні (ліквідація, створення нових підприємств, регуляризація, модернізація, злиття, диверсифікація, реструктуризація, реінжиніринг).

Джерело: складено авторами на основі [1; 2; 3; 4; 7]

Отже, можна зробити висновки, що суть антикризового управління підприємством виражається в наступних положеннях [6] (рис. 1).

Рисунок 1 – Загальні положення антикризового управління підприємством

Джерело: представлено авторами;

Таким чином, застосування розглянутих методів спрямовано на швидке поліпшення фінансових показників підприємства, тобто подолання наслідків кризи. Вибір тих чи інших методів залежить від причини, глибини кризи та прийнятих підходів до антикризового менеджменту на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Глебова А. О. Формування системи антикризового управління на підприємстві / А. О. Глебова, Т. О. Конзерська // Молодий вчений. – 2015. – № 11 (26). Ч. 2 – С.35-40.
2. Коваленко О. В. Методи антикризового управління підприємством / О. В. Коваленко, С. В. Галь // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 8 – С.107-114.
3. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 580 с.
4. Маховка В. М. Методологія формування системи антикризового управління підприємством / В. М. Маховка // Інноваційна економіка. – 2013. – № 1 – С. 102-105.
5. Москаленко Л. А. Методи антикризового управління підприємством / Л. А. Москаленко, О. С. Хринюк // Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених. – 2011. – Вип. 5 – С. 114-118.
6. Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством / Л. С. Ситник. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2000. – 504 с.
7. Шапурова О. О. Сутність, завдання та принципи антикризового управління / О. О. Шпурова // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво: зб.наук.праць. – Запоріжжя, 2009. – № 1 – С. 228-232.
8. Шершньова З. Є. Антикризове управління підприємством // З. Є. Шершньова, С. В. Оболонська. – К : КЕНУ, 2004. – 196 с.

Бурковська А. В.

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Жигало В. І.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Фактори впливу на фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств

Вирішальним показником діяльності сільськогосподарського підприємства, що відображає мету і доцільність його функціонування в умовах ринкових відносин є фінансовий результат. Позитивний кінцевий фінансовий результат (прибуток) забезпечує можливості самофінансування, задоволення матеріальних і соціальних потреб власника капіталу і працівників підприємства, на основі податків з прибутку забезпечується формування бюджетних доходів.

На жаль, підприємства сільського господарства можуть закінчувати рік зі збитками внаслідок диспаритету цін, незначної державної підтримки та інших зовнішніх факторів. У той же час, вони далеко не завжди використовують внутрішні резерви поліпшення кінцевих фінансових результатів. В таких умовах необхідно визначити як зовнішні, так і внутрішні резерви збільшення рентабельності виробництва і маси прибутку [1].

До групи зовнішніх факторів, що впливають на фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств можна віднести наступні:

- 1) транспортні та інші фактори, що викликають додаткові витрати у одних підприємств і зумовлюють додатковий прибуток - у інших;
- 2) зміна відпускних цін на продукцію і споживані ресурси, тарифів на послуги та перевезення, торгових знижок, надбавок, ставок мінімальної заробітної плати та нарахувань на неї, ставок податків і інших зборів, виплачуваних організацією;
- 3) дотримання постачальниками, постачальницько-збутовими та іншими органами дисципліни з господарських питань, які зачіпають інтереси організації.

Серед основних факторів, що визначають кінцеві фінансові результати сільськогосподарського виробництва, можна виділити наступні [2]:

- 1) врожайність і продуктивність тварин; рівень собівартості продукції; диференціація цін продажу сільськогосподарської продукції, відповідно до її якості і використаних каналів збуту;
- 2) частка в загальному обсязі продажів прибуткової і збиткової продукції;
- 3) визначення порядку оцінки і амортизації нематеріальних активів;
- 4) вибір способу оцінки виробничих запасів; визначення складу і способу розподілу непрямих (накладних) витрат і ін.

Значний вплив на фінансові результати аграрних підприємств надають природні умови, а також специфіка їх діяльності [3].

Таким чином, виявити і оцінити дію абсолютно всіх факторів, від яких залежить величина прибутку або збитку, досить проблематично і не завжди доцільно. Завдання полягає в тому, щоб встановити найбільш важливі причини, що вплинули на фінансові результати.

Ми погоджуємося з думкою Ж. К. Джуламанова [4], що діяльність кожного сільськогосподарського підприємства можна чітко розділити на три види (рис. 1).

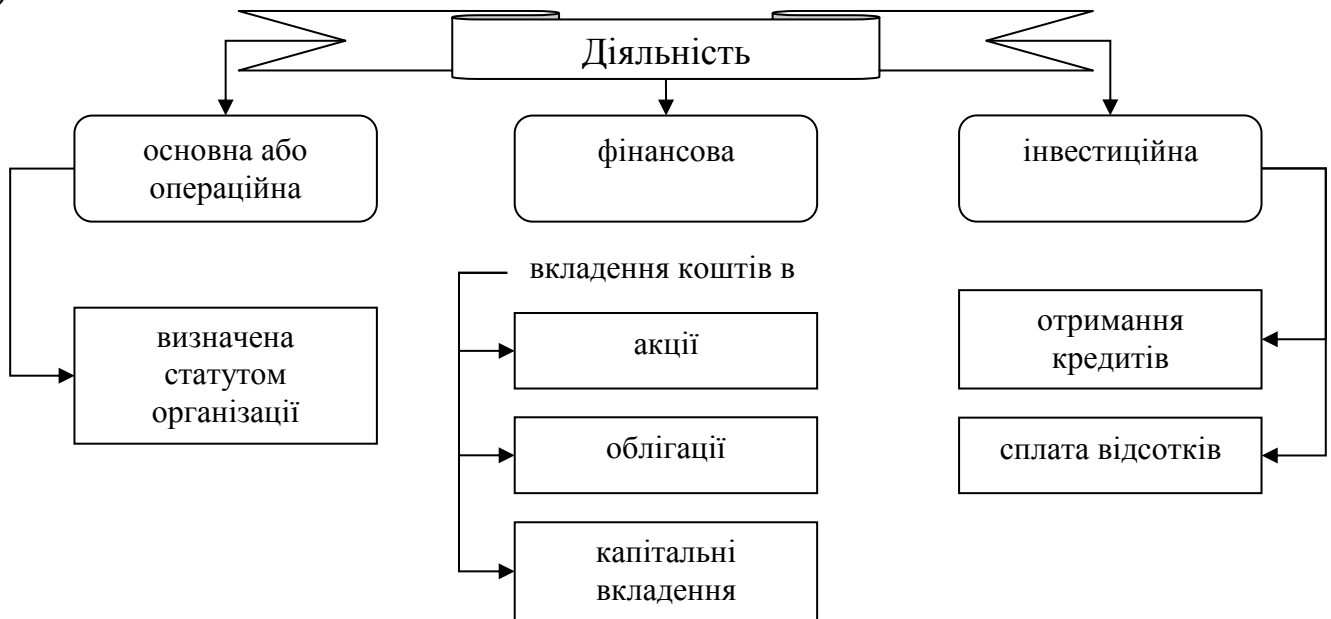

Рисунок 1 — Види діяльності сільськогосподарських підприємств

Джерело: побудовано за даними [4]

Відповідно до цього, для оцінки результатів діяльності сільськогосподарських організацій застосовують такі групи показників відносної прибутковості: основної діяльності (продаж продукції), виробничих засобів і всього майна, інвестицій, цінних паперів.

На практиці для оцінки прибутковості основної діяльності сільськогосподарських підприємств широко використовують показник рентабельності.

З нашої точки зору, для найбільш точної оцінки фінансових результатів основної діяльності сільськогосподарських організацій доцільно обчислювати наступні відносні показники: рентабельність продажів по виручці, рентабельність продажів за собівартістю, окупність витрат з продажу [5]. Для їх розрахунку слід використовувати прибуток від продажів, виручку від продажів, собівартість продажів.

Отже, фінансові результати сільськогосподарських підприємств можуть бути представлені прибутком або збитком. На величину прибутку впливають різні фактори, які умовно можна розділити на зовнішні і внутрішні. Найбільш популярний спосіб оцінки фінансових результатів - розрахунок відносних показників (показників рентабельності).

Список використаних джерел:

1. Макконнелл К. Р. Економікс: Принципи, проблеми і політика / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю // пер. з англ. 11-го вид. – К. : Кіта, 2013. – Т. 2. – 400 с.
2. Лункіна Е. В. Удосконалення оцінки фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств / Е. В. Лункіна. – Київ, 2016. – 149 с.
3. Рафікова Н. Т. Оцінка ефективності виробництва зерна по зонах Південного регіону України / Н. Т. Рафікова, Н. Р. Валішкіна // КНАУ. – 2016. – № 3. – С. 138-148.
4. Джуламанова Ж. К. Підвищення економічної ефективності селекційно-племінної роботи в м'ясному скотарстві / Ж. К. Джуламанова // Вісник КНАУ. – 2015. – № 4. – С. 40-42.
5. Олійник О. В. Формування фінансових результатів сільськогосподарського виробництва / О. В. Олійник // Економіка АПК. – 2003. – № 8. – С. 52-57.
6. Білокотов А. В. Розширене відтворення - основа сталого розвитку АПК регіону / А. В. Білокотов // Досягнення науки і техніки АПК. – 2016. – Т. 30. – № 3. – С. 9-14.
7. Лункіна Т. І. Забезпечення економічно стійкого розвитку сільськогосподарських підприємств на основі інтенсифікації виробництва: монографія / Т. І. Лункіна [за заг. ред. д.е.н., проф. І. І. Червен], Миколаїв, 2011. – 196 с.
8. Баришевська І. В. Оцінка фінансового стану сільськогосподарських підприємств / І. В. Баришевська, В. Гуртовенко // Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія «Економічні науки». – № 3. Харків : Вид-во Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва, 2015. – С. 206-215.
9. Полторак А. С. Механізм формування та ефективного використання оборотних активів на підприємствах АПК України / А. С. Полторак // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2014. – Том 19. – Випуск 3/2. – С. 180-184.

Burkovska A. I.
postgraduate
Mykolayiv National Agrarian University
Mykolayiv, Ukraine

The need for financial supply of modernization of agricultural enterprises in the context of food security in Ukraine

One of the priorities of the Ukraine-2020 Sustainable Development Strategy is the safety of human life and health and access to the safe food products. The main strategic goal of Ukraine is to ensure the food security in a globalized world [1]. The achievement of these results is possible only through the coordinated actions of all subjects of public authority and the agro-industrial complex in conditions of the sufficient financial support of their modernization.

Food security is objectively linked to the production of agricultural products. The products of plant and animal origin, which are derived from the cultivation of agricultural crops and usage of farm animals, are assumed as the gross output of the industry.

Modernization of the agrarian sector is a process of its technical, technological and resource renovation, with the achievement of a high level of competitiveness and sustainable development, based on the implementation of agronomic innovations, adhering to the principles of environmental acceptance and social orientation of agricultural activities [2]. The insurance of the national food security in the context of all its components and strengthening the country's position on the global food market should be the main outcome of this process.

Nowadays taking into account the existing achievements and the current financial situation, only large agricultural enterprises which are specialized in the cultivation of grain and sunflower has the best preconditions for the rapid development of agronomy. Innovative and technological updating of the production of vegetables and fruits is also promising; in this case the import substitution potential could be significant. The prospect of livestock modernization seems more distant because of the long-time tendency of production decreasing in this sphere (especially for the production of beef). The same tendency is typical for the milk production as well as for other cattle industries [2].

Regarding to the modernization potential of households, which nowadays produce almost a half of the amount of agricultural products and have limited capacity to increase the production efficiency (and even worse with the implementation of innovative developments), the majority of scientists predicts the availability of prospects only in the medium term, in case of the conditions for widespread involvement of these farms into cooperative and other types of associations in order to increase competitiveness and include them into the state support system.

Nowadays adaptive technologies that allow us to move from mitigating the negative effects of climate change (which until recently prevailed) to the maximum adaptation to them are among the most popular agronomic technologies in the world [3]. First of all, these are innovations in the field of agrarian biotechnology, which,

despite the significant differences in the safety of their usage, give rise to varieties of agricultural crops that are more resistant to the effects of climate change, and thereby create the prerequisites for the stable growth of crop production.

The scale and pace of modernization of the national economy and its agrarian sector are determined by the quality and quantity of innovative developments implemented by economic entities. It is important to emphasize that promotion of innovation activity of agricultural producers worldwide is considered as one of the main priorities of the national agricultural policy [4]. In this regard, in international documents, attention is also paid to the exceptional need to ensure an increase and stability of funding for research, as well as production, consulting and informational sectors in the agriculture.

Achievement of the goals of modernization should be ensured, on the one hand, by the observance of the full scope of the current legislation on the development of agricultural production (first of all, to strengthen the financial position of commodity producers), and, on the other hand, to improve existing ones and adopt new legislative and regulatory documents that should be targeted to stimulate the innovative activity of agrarians through the creation of an effective financing mechanism. Thus, the set of measures related to the development of agriculture and aimed to promote the expansion of financial capacity of agricultural producers, to ensure the accelerated development of livestock on an innovative basis, to introduce the new production technologies, etc., will have a significant positive impact on the food security in Ukraine.

References:

1. Ivanets, I. V. (2014), "Financing and lending of agricultural enterprises", Abstract of Ph.D. dissertation, Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine.
2. Stegney, M. I. and Bilak, G. (2017), "Analysis of agricultural production in the context of food security: a regional and national dimensions", *Economica i suspilstvo*, vol. 12, pp. 149-154.
3. Boucher, S. Carter, M. and Guirkingner, C. (2008), "Risk Rationing and Wealth Effects in Credit Markets: Theory and Implications for Agricultural Development", *American Journal of Agricultural Economics*, vol. 90, pp. 409–423.
4. Swinnen, J. and Gow, H. (1999), "Agricultural credit problems and policies during the transition to a market economy in Central and Eastern Europe", *Elsevier*, vol. 24, pp. 21-47.

Вербовенко Ю. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Банкрутство: наслідки для підприємства

Однією з проблем, що унеможливорює зростання економіки в нашій країні, є нестабільність діяльності підприємств. Питання фінансового оздоровлення українських підприємств набуває надзвичайної актуальності саме в сучасних економічних умовах погіршення загальної ринкової кон'юнктури. Сьогодні у вітчизняній економіці склалася ситуація, при якій деякі вітчизняні підприємства не зацікавлені у формуванні системи попередження банкрутства підприємства, а навпаки, ініціюють її проведення. Власники та керівництво таких підприємств навчилися використовувати процедуру банкрутства у власних цілях і зловживати законодавством.

Серед вітчизняних вчених та авторів, що висвітлюють дану проблематику в останні роки можна зазначити таких як: Г. Л. Вознюк, А. Г. Загородній, В. В. Прохорова, М. К. Колісник, О. І. Копилук, С. М. Онисько, О. О. Терещенко, але зважаючи на динамічні зміни чинного законодавства, питання потребує детальнішого розгляду.

Згідно Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» банкрутство – це визнана арбітражним судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури [1].

Банкрутство в умовах ринкової економіки є наслідком незадовільного управління підприємством, нехтуванням впливом різноманітних факторів макросередовища і мікросередовища, а тому правомірно розглядається як плата за економічну свободу у виборі напряму господарської діяльності, партнерів, наймі робочої сили, або ринків збуту. Банкрутство є однією з підстав для припинення діяльності підприємства.

Важливим етапом формування системи попередження банкрутства на підприємстві є встановлення причин банкрутства, деякими з них є:

- некваліфікований менеджмент;
- низька корпоративна культура та відсутність корпоративних цінностей;
- відсутність стратегічного менеджменту на багатьох підприємствах;
- Internet-злочини та віртуальні махінації;
- недосконалі системи мотивування та низька продуктивність праці порівняно з іншими країнами;
- відсутність систем попередження банкрутства підприємства;
- наявність великої кількості зловживань та махінацій менеджменту [2].

Щодо закордонного досвіду, то у США метою процедури банкрутства є надання можливості боржникові отримати шанс на відновлення роботи підприємства. В результаті банкрутства боржники ліквідують свої активи або реструктурують свої фінанси для фінансування своїх боргів [5].

Найдієвішим засобом запобігання банкрутству підприємства є фінансова санація, що являє собою систему заходів, здійснюваних для запобігання банкрутств промислових, торговельних, банківських монополій, визначаючи, що санація може відбуватися злиттям підприємства, яке перебуває на межі банкрутства, з потужнішою компанією; випуском нових акцій або облігацій для мобілізації грошового капіталу; збільшенням банківських кредитів і наданням урядових субсидій; перетворенням короткострокової заборгованості в довгострокову; повною або частковою купівлею державою акцій підприємства, що перебуває на межі банкрутства [4].

Отже, своєчасне виявлення кризового стану підприємства, його всебічний аналіз дозволяють попередити неплатоспроможність підприємства на ранніх етапах, у рамках ще не порушеної справи про банкрутство. Як для самої країни, та і для підприємства наслідки банкрутства є негативними. Позитивним наслідком банкрутства для окремих суб'єктів господарювання може бути використання механізму ліквідації, заради створення ефективного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом [Електронний ресурс] : закон України від 14.05.1992 р. № 5518-VI// Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
2. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 412 с.
3. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – Львів : Вид-во “Центр Європи”, 1997. – 576 с.
4. Грачов В. І. Управління фінансовою санацією / В. І. Грачов. – Харків : ВД“ІНЖЕК”, 2004. – 208 с.
5. Історія законів про банкрутство в США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://legal-dictionary.thefreedictionary.com/bankruptcy>
6. Боднар О. А. Особливості нормативно-правового забезпечення державного управління розвитком сільських територій / О. А. Боднар // Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». — Випуск № 4. — 2015 р. — Режим доступу : <https://finance.mnau.edu.ua/files/articles/2015-bodnar-onpzdurst.pdf>.

Науковий керівник: **Боднар О.А.**,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Гіржева О. М.

*канд. екон. наук, доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності, ХНТУСГ імені Петра Василенка,
м. Харків, Україна*

Вплив удосконалення управління фінансами на інноваційний розвиток суб'єктів господарювання

Інноваційний розвиток суб'єктів господарювання в повній мірі можна назвати віянням часу. Розвиток власного виробництва та конкурентоспроможність товарів можливі тільки в разі, коли на підприємстві впроваджуються інновації. Вони дозволяють забезпечити максимальне отримання прибутку, підтримку і зміцнення іміджу.

Головні завдання інноваційної діяльності підприємства наступні :

- генерування новаторських ідей, науково-дослідні роботи, конструкторські розробки, проведення аналізів та випробувань, створення дослідних зразків нових виробів;
- вивчення сировинних ресурсів і аналіз матеріалів, які можуть бути використані при виготовленні зразків нової продукції;
- вибір технологічних процесів, розробок та ідей для впровадження їх у власне виробництво;
- розробка, проектування, доведення до серійного випуску нових зразків виробів, технічних засобів і механізмів, приладів та машин;
- планування, відпрацювання і впровадження у виробництво інноваційних форм і методів управління;
- інноваційна кадрова політика щодо персоналу;
- інформаційні комунікації для забезпечення інноваційних процесів;
- маркетингові дослідження з просування даних технологій інше [3].

Успіх інноваційного розвитку суб'єктів господарювання в значній мірі залежить від ефективної системи управління фінансами, тобто стану фінансового менеджменту на підприємстві.

З ефективною системою управління фінансами, суб'єкти господарювання зможуть максимізувати свої прибутки, запропонувати ринку свої послуги і отримати за їх здійснення максимально можливу ціну, що дозволить сповна окупити всі витрати, а також істотно підвищать ефективність внутрішніх і зовнішніх інвестиційних проектів та бути фінансово стійким.

Фінансова стійкість суб'єкта господарювання - це його здатність функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі. Фінансова стійкість гарантуватиме платоспроможність та інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.

Рациональне управління фінансами, автоматизація управлінської звітності, можливість оперативно відстежувати рух і цільове використання коштів

дозволяють планувати і прогнозувати розвиток суб'єктів господарювання, приймати обґрунтовані раціональні управлінські рішення.

Управління фінансами суб'єктів господарювання - це управління в сфері грошових відносин по формуванню, розподілу і використанню грошових доходів, накопичень і фінансових ресурсів з метою найбільш ефективного їх використання і підвищення платоспроможності підприємства.

Основне завдання фінансового менеджменту по мобілізації і використанню грошових ресурсів суб'єктів господарювання полягає в максимізації їх реальних пасивів і активів. При цьому найважливіше значення мають наступні питання фінансового менеджменту:

- планування і прогнозування фінансової діяльності. Фінансові служби розробляють фінансові плани, які являють собою прогнози обсягу виробництва і реалізації продукції, впровадження нових управлінських рішень і повне забезпечення їх фінансовими ресурсами;

- прийняття найбільш доцільних рішень в процесі інвестування коштів;

- координація фінансової діяльності з усіма підрозділами суб'єкта господарювання.

- проведення операцій на фінансовому ринку по мобілізації додаткових капіталів, реалізації власних акцій і облігацій.

Для ефективної реалізації завдань, що стоять перед господарюючими суб'єктами, необхідно розробити систему управління інноваційною діяльністю, основа якої - розбиття складного процесу на прості складові на підставі проектного підходу і побудування своєрідного управлінського "конвеєра". Це дає цілий ряд ефектів: робота з процесу перетворюється в цілеспрямований рух, різко зростає продуктивність праці, знижується кількість помилок. Для реалізації такого підходу необхідно розробити ефективну систему управління фінансами, сформувати службу маркетингу, забезпечити документообіг, тобто детально сформулювати правила роботи підприємства..

Отже, інноваційний розвиток суб'єктів господарювання необхідно точно також проектувати, як і будь-яку систему. Необхідно не тільки визначити завдання, які стоять перед підприємством, а й створити систему, що забезпечує перехід підприємства в цей стан, визначити необхідні фінансові ресурси, розробити бізнес-процеси інноваційної діяльності. Ефективно проведена суб'єктами господарювання фінансова політика щодо формування та використання фінансових ресурсів є головним аргументом успішної реалізації інноваційних проектів. Тільки так можна досягти успіху.

Список використаних джерел:

1. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент : навчальний курс / І. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр, Ельга, 2006. – 528 с.
2. Бондаренко О. С. Система оцінки ефективності управління фінансами підприємства у сучасних умовах / О. С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 16. – С. 18-21.
3. Чорна М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія / М. В. Чорна, С. В. Глухова. – Харків : ХДУХТ, – 2012. – 210 с.

Іванова А. С.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Механізм регулювання виробничо-фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств

У сучасних ринкових умовах ефективно виробництво в сільськогосподарських підприємствах неможливо без знання і практичного використання керівниками і спеціалістами господарств системи економічних важелів, управління ними як стимулами ефективного розвитку виробництва.

Система економічних важелів в сільськогосподарському підприємстві, якими потрібно кваліфіковано маневрувати, представляється нами в наступному змісті [1]:

1. Змінні витрати і їх можливе зниження.
2. Постійні витрати і їх можливе зниження.
3. Критичний рівень врожайності культур і продуктивності тварин, що забезпечує беззбиткове виробництво.
4. Ціни реалізації господарством продукції. Ціни на матеріальні ресурси,
5. Внутрішньогосподарські ціни на продукцію і послуги.
6. Виручка від реалізації.
7. Валова маржа (виручка мінус змінні витрати).
8. Операційний важіль (відношення валової маржі до прибутку).
9. Коефіцієнт валової маржі (відношення валової маржі до виручки),
10. Поріг рентабельності (відношення постійних витрат до коефіцієнта валової маржі) та інші.

Поряд з системою економічних важелів і стимулів найважливіше значення має і система технологічних і економічних нормативів господарства. Найбільш важливі з них наступні:

1. Нормативна врожайність культур, продуктивності тварин.
2. Норми вироблення на сільськогосподарських роботах і норми обслуговування тварин.
3. Норми годівлі тварин.
4. Норми висіву насіння.
5. Норми внесення добрив, витрати отрутохімікатів, гербіцидів.
6. Норми витрати паливно-мастильних матеріалів.
7. Норми відрахувань підрозділів господарства її адміністрації:
 - а) на сплату податків до бюджету і в позабюджетні фонди;
 - б) на створення (поповнення) централізованого загальногосподарського фонду соціально-культурного заходів;
 - в) на створення (поповнення) централізованого загальногосподарського резервного фонду;
 - г) на утримання загальногосподарського апарату управління.

8. Норми відрахувань до заробітної плати на соціальне страхування і соціальне забезпечення.

9. Орендна плата за землю.

10. Нормативи з будівництва об'єктів.

11. Нормативи по ремонту машин, устаткування, будівель, споруд.

12. Розміри можливих кредитів господарства з централізованого резервного фонду для підрозділів і процентні ставки за цей кредит [4].

Наведені економічні важелі, стимули і нормативи господарювання є найважливішими інструментами економічного механізму господарювання в сільськогосподарських підприємствах [4].

Завданням керівників і фахівців господарств є вміле регулювання виробництва в процесі управлінської діяльності із застосуванням економічних важелів, стимулів і нормативів з метою підвищення його ефективності [5].

Отже, застосування зазначеної системи економічних важелів, стимулів і нормативів у виробничо-фінансовій діяльності сільськогосподарських підприємств забезпечує більш високий рівень мотивації працівників, рівень господарювання, підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробництва.

Список використаних джерел:

1. Градів С. І. Організація підприємницької діяльності : підр. / С. І. Градів, Г. С. Подгробурский. – К., 2016. – 416 с.
2. Крячков І. Т. Екологічний механізм господарювання в сільськогосподарських підприємствах і умови його ефективного функціонування / І. Т. Крячков, А. В. Миколаїв, 2015. – 178 с.
3. Особливості стратегічного управління розвитком аграрних підприємств / Н. М. Сіренко, І. В. Баришевська // Економіст. – 2012. – № 2 (304). – С. 17-18.
4. Соболівський А. А. Особливості комерційного розрахунку в ринковій економіці / А. А. Соболівський // Економіка с.-г. підприємств. – 2017. – №8. – С. 92.
5. Ходос Д. В. Економічний механізм сільськогосподарського виробництва південного регіону України / Д. В. Ходос // Економіка с.-г. підприємств. – 2018. – №5. – С.76.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Камінська О. О.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Результати впровадження системи фінансового контролінгу на підприємстві

На підприємстві фінансовий контролінг виконує важливу функцію – управління. Він є економічною системою, яка пов'язана із прогнозуванням, аналізом та контролем. Без фінансового контролінгу підприємство не зможе ефективно функціонувати як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі. Впровадження системи фінансового контролінгу (далі СФК), як дієвого механізму ефективної діяльності та забезпечення конкурентних переваг досліджувало багато науковців, серед яких: Р. П. Задорожний[1], Н. І. Верхоглядова [2], О. В. Троян[3] та ін. Проте, в умовах сьогодення існує багато суперечностей навколо необхідності здійснення фінансового контролінгу, а також щодо інструментів, методів та прийомів, які використовують підприємства у своїй діяльності.

Фінансовий контролінг допомагає підприємству уникати непередбачуваних обставин або передбачити їх. На кожному підприємстві існує встановлена система нормативів та планових фінансових показників, які реалізуються за допомогою фінансового контролінгу, який вимірює відхилення фактичних фінансових показників від запланованих, приймає оперативні управлінські рішення, з метою нормалізації фінансової діяльності підприємства та покращення його показників, у перспективі здійснює коригування щодо завдань та планових показників діяльності підприємства через зміну попиту та пропозиції на ринку, факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. На вітчизняних підприємствах застосовується така структура управління, при якій служба контролінгу може підпорядковуватись як фінансисту підприємства, так і керівнику. Така система впроваджена на підприємствах Німеччини, і за результатами дослідження є ефективною [4].

Контролінг на підприємстві охоплює такі важливі сфери, як: облік, аналіз та планування результатів, контроль, аналіз потенціалу підприємства, пошук «вузьких місць» зростання підприємства, стратегія просування товару на ринок, управління стратегічним розвитком.

Результати впровадження фінансового контролінгу на підприємстві можна проглянути на рисунку 1.

Рисунок 1 – Результати впровадження фінансового контролінгу на підприємстві

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [5]

Впровадження СФК у перспективі є важливим інструментом виводу українських підприємств з кризового стану. За результатами здійснення ефективного фінансового контролінгу керівники підприємств зможуть оперативно отримувати дані бухгалтерського обліку, перевірити фінансовий стан підприємства. Система фінансового контролінгу оптимізує джерела фінансування і більш ефективно використання власних фінансових ресурсів. В цьому процесі роль фінансового контролінгу є досить важливою, оскільки в цій ситуації постає два паралельних завдання, з одного боку, можливість обґрунтування доцільності залучення фінансових джерел, а з іншого – уміння домовлятися з інвестором, кредитором. На сьогодні не має проблеми здійснення фінансових розрахунків, а є проблема уміння довести позицію підприємства до майбутніх інвесторів чи кредиторів [6].

Отже, впровадження фінансового контролінгу надає змогу ефективно оцінювати фінансовий стан підприємства, завчасно попереджати виникнення кризових ситуацій, проводити систематичний моніторинг фінансово-економічної діяльності, що в майбутньому вплине на досягнення конкурентних переваг підприємства та нарощувати результати діяльності.

Список використаних джерел:

1. Задорожний Р. П // Контролінг, як концепція управління фінансово-господарською діяльністю підприємства / Р. П. Задорожний // Вісник КІБІТ. – 2010. – № 1.
2. Верхоглядова Н. І. Контролінг в системі управління підприємством / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило // Держава та регіони. Серія: економіка і підприємство. – 2008 . – № 5.

3. Троян О. В. Механізм контролінгу в системі управління промисловим підприємством / О. В. Троян // Держава та регіони. Серія: економіка і підприємство. – 2009. – № 1.
4. Меренкова Л. О. Фінансовий контролінг як система ефективного управління підприємством // Ефективна економіка. – 2016. – № 9.
5. Адаменко М. Г. Перспективи використання системи контролінгу на підприємствах України // Вісник ДДФА: Економічні науки. – 2009. – № 1 (19).
6. Одновелик В. І. Контролінг – сучасна концепція забезпечення стабільного розвитку підприємства / В. І. Одновелик // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6.
7. Сучасні ідеологічні типи підприємців в аграрному секторі економіки / Н. М. Сіренко, О. І. Мельник // Науковий Вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. — Том 16. – № 1 (58). – Частина 2. – 2014, С. 152-156.

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.**,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Клименко А. О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Шемяньська Ю.О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Збалансована система показників як інструмент управління діяльністю підприємства

Збалансована система показників – це система управління, яка може стимулювати проривні поліпшення в таких важливих областях, як продукт, процес, клієнт і розвиток ринку.

Система показників складається з чотирьох рівних, тісно пов'язаних точок зору: фінансових, клієнт, перспективи операційних процесів і перспективи розвитку навчання [1].

Збалансована система показників визначає чотири стратегічні межі, які відображають відповідні перспективи компанії:

- як оцінюють компанію акціонери (фінансова перспектива);
- як оцінюють компанію клієнти (клієнтська перспектива);
- які процеси забезпечують компанії конкурентні вимоги (перспектива внутрішніх бізнес-процесів);
- наявність програм інновацій, розвитку, мотивації та росту (перспектива навчання та розвитку).

Чотири складові охоплюють бачення і стратегію організації і вимагають активного управління для аналізу зібраних даних. Тому збалансована система показників часто згадується як інструмент управління, а не інструмент вимірювання.

Кожна перспектива визначає стратегічні цілі, які можуть забезпечити конкурентну перевагу для підприємств. Стратегічні цілі обумовлені основними цінностями, баченням і місіями. Щоб контролювати свої досягнення, індикатори. Потім ефективність аналізується. Ці індикатором поєднуються з іншими показниками, які найбільшою мірою впливають на майбутні результати. Показник виконання - на відміну від показників результатів - фокусується на довгострокові цілі.

При цьому потрібно мати на увазі, що величезна кількість деталізованих показників знижує корисність збалансованої системи показників в цілому, тому рекомендують для кожної з чотирьох складових як оптимальну наступну кількість показників.

- фінансова складова: чотири – п'ять (22%);
- маркетингова складова: чотири – п'ять (22%);
- складова внутрішніх бізнес-процесів: вісім – десять (34%);
- складова якості та розвитку персоналу: чотири-п'ять показників (22%)

[2].

Етапи впровадження збалансованої системи показників:

- визначення стратегічних цілей;
- SWOT аналіз і визначення факторів успіху;
- визначення показників та її цільових значень;
- визначення способів розрахунку показників;
- причинно-слідчі ланцюги стратегічних цілей;
- каскадування стратегічних цілей;
- план стратегічних заходів;
- підтримка, оновлення та розвиток ЗСП.

Впровадження системи збалансованих показників в практику господарювання вітчизняних підприємств забезпечить вдосконалення системи управління підприємством та системи бухгалтерського обліку як інформаційного базису.

Список використаних джерел:

1. Kaplan R. Balanced Score Card / R. Kaplan, D. Norton, KJK-Kerszöv Publisher, 2004, pp.98.
2. Малярець Л. М. Збалансована система показників в оцінці діяльності підприємства /Л. М. Малярець, А. В. Штереверя. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 188 с.
3. Сіренко Н. М. Особливості стратегічного управління розвитком аграрних підприємств / Н. М. Сіренко, І. В. Баришевська // Економіст. – 2012. – № 2. – С. 17-18.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Конєва Т. А.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів і кредиту,

Нертик О. О.

студент 4 курсу факультету економічних наук

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

м. Миколаїв, Україна

Інвестиційна діяльність підприємств України

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» інвестиційною діяльністю є придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [1]. Прикладами інвестиційної діяльності підприємства є: придбання основних засобів, нематеріальних активів; купівля та продаж акцій (облігацій) інших компаній, держави, покладення грошових коштів на депозит. Інвестиційна діяльність, з одного боку, сприяє оновленню матеріальної бази, стимулює інноваційний розвиток суб'єкта господарювання, з іншого – забезпечує диверсифікацію функціонування та отримання додаткових доходів.

Проаналізуємо, тенденції інвестиційної діяльності підприємств України. За 5 останніх років спостерігається поступове збільшення обсягів капітальних інвестицій на рівні країни. Якщо у 2013 р. їхня сума становила 249873,4 млн грн, то у порівнянні з 2017 р. вона збільшилася на 79,5% і склала 448461,5 млн гривень [2]. Згідно з даними Державної служби статистики, основним джерелом капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств (69% від загального обсягу у 2017 р.). Суб'єкти господарювання намагаються збільшити обсяги, реконструювати, модернізувати свої необоротні матеріальні та нематеріальні активи для зменшення ступеню їхнього зносу. Динаміка зміни коефіцієнту зносу представлена в табл. 1.

**Таблиця 1 Знос основних засобів підприємств України
протягом 2013-2017 рр.**

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Коефіцієнт зносу, %	77,3	83,5	60,1	58,1	55,1

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [2]

Позитивна тенденція, на перший погляд, може бути дійсно пов'язана із зростанням обсягів капітальних інвестицій, але неможливо не враховувати той факт, що статистка не враховує тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя.

Фінансові інвестиції – це активи, які утримуються підприємством з метою отримання додаткового доходу з альтернативних, ніж основна діяльність, джерел. Це можуть бути отримані відсотки від депозитів, проценти та дивіденди від цінних паперів та прибуток від їхнього перепродажу. За допомогою фінансових інвестицій підприємство набуває право контролю та участі в

управлінні інших суб'єктів господарювання, а також підвищує власну ліквідність (табл. 2).

Таблиця 2 Роль фінансових інвестицій у діяльності підприємств України за 2013-2017 рр.

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Поточні фінансові інвестиції, млн грн	256432,4	249932,8	225269,6	189081,8	167440,7
Довгострокові фінансові інвестиції, млн грн	447181,1	469342,7	806295,4	889612,9	872238,8
Загальна сума фінансових інвестицій, млн грн	703613,5	719275,5	1031565	1078694,7	1039679,5
Частка фінансових інвестицій в активах, %	12,32%	12,01%	12,78%	10,80%	10,44%
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,077	0,078	0,073	0,057	0,063

Джерело: складено та розраховано на основі даних Державної служби статистики України [3]

Дані свідчать про те, що частка фінансових інвестицій у майні вітчизняних підприємств є незначною та в останні роки скорочується. Варто зазначити, що у структурі загальних фінансових інвестицій переважають довгострокові. Якщо у 2013 році довгострокові фінансові інвестиції були більші за поточні у 1,74 раза, то у 2017 р. – у 5,2 раза. Таким чином, підприємства України надають перевагу довгостроковим фінансовим інструментам і не розглядають поточні фінансові інвестиції як спосіб забезпечення їхньої платоспроможності. До речі, при нормативному значенні показника абсолютної ліквідності у 0,2-0,25, вітчизняні суб'єкти господарювання досягають рівня лише у 0,06-0,07, що загрожує їхній можливості негайно погасити свої поточні зобов'язання.

Окрім того, за аналізований період обсяги довгострокових фінансових інвестицій були більшими навіть за капітальні інвестиції (в 1,94 раза станом на кінець 2017 р.). Виявляється, що на даний момент, суб'єкти господарювання України у своїй інвестиційній діяльності роблять ставку не на капітальні вкладення, а на володіння корпоративними правами інших фірм, беруть участь у різноманітних спільних підприємствах, холдингах, статутних об'єднаннях на основі фінансової залежності учасників.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013, № 73/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
2. Вартість основних засобів у 2000-2017 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
3. Показники балансу підприємств – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

Костенко Т. А.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Мікуляк К. А.

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Система раннього попередження та реагування як спосіб виявлення загрози банкрутства підприємства

Сучасні умови розвитку економіки встановлюють підприємствам досить жорсткі умови господарювання, у зв'язку з цим підприємства повинні бути готові до кризових ситуацій з метою проведення подальшої успішної діяльності.

Значний науковий доробок у впровадження на підприємстві системи раннього попередження та реагування задля виявлення можливої загрози банкрутства внесли у своїх працях такі вітчизняні вчені, як О. О. Терещенко [1], І. В. Троц [3] та ін.

Для нормального функціонування підприємству необхідне створення системи управління, яка чітко реагувала б на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, розвиток і конкурентоспроможність партнерів, створення оптимальних трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, своєчасне прийняття управлінських рішень оперативного і стратегічного значення. Саме для запобігання кризового стану підприємств слід сформулювати відповідну і адекватну реальним соціально-економічним процесам систему попередження, прогнозування та подолання банкрутства підприємства, яка пристосовує виробництво до функціонування в умовах підвищеного ризику і загроз [1].

Однією із таких систем є система раннього попередження та реагування (СРПР). Ця система спрямована на проведення комплексу заходів для запобігання фінансовій кризі та банкрутству підприємства і є одним з важливих інструментів системи контролінгу [2] (рис. 1.)

Система раннього попередження та реагування (СРПР)	особлива інформаційна система, яка дозволяє вчасно виявити та аналізувати потенційні ризики підприємства, як із зовнішнього, так і внутрішнього середовища, та за потреби локалізувати і усунути проблемні аспекти діяльності підприємства.
→ Діагностика	аналіз фінансового стану та оцінка ризику виникнення й можливостей подолання банкрутства
→ Моніторинг	спостереження за внутрішніми та зовнішніми процесами підприємства
→ Прогнозування	передбачення майбутнього стану внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства
→ Планування	процес визначення цілей підприємства, прогнозування та складання планів
→ Контролінг	система планування, контролю, аналізу відхилень та координації, попередження виникнення кризових ситуацій на підприємстві
→ Економічна безпека	забезпечення стабільного і максимально ефективного функціонування підприємства та перспектив його розвитку
→ Антикризове управління	передбачення та аналіз кризи, заходи по зниженню негативних наслідків кризи
→ Ризик-менеджмент	ідентифікація ризиків, планування заходів щодо зменшення ризиків та моніторинг і контроль ризиків
→ Санація	фінансове оздоровлення підприємства, стабілізація і зміцнення фінансового стану підприємства
→ Реінжиніринг	використання сучасних інформаційних технологій для досягнення нових цілей підприємства
→ Реорганізація	зміни організаційно-структурних взаємозв'язків підприємства між підрозділами на всіх рівнях
→ Реструктуризація	зміна параметрів виробництва відповідно до існуючих на ринку вимог

Рисунок 1 – Система раннього попередження, прогнозування та подолання банкрутства підприємства та її складові елементи

Джерело: узагальнено авторами із використанням [2]

Таким чином, система раннього попередження та реагування – це певний комплекс систематизованих стратегічних напрямів та заходів щодо попереднього виявлення, оцінки та запобігання виникнення кризових ситуацій у

поточній діяльності підприємства із застосуванням необхідних заходів з метою уникнення його фінансової кризи, та як наслідку – банкрутства.

Основними завданнями системи раннього попередження є: своєчасне виявлення кризи на підприємстві; виявлення можливостей розвитку або додаткових шансів для підприємства; виявлення загрози банкрутства.

Таким чином, на основі одержаних результатів виявлено, що система попередження та реагування є системою прогнозування можливого банкрутства підприємства та забезпечує більш швидку реакцію щодо початку кризової ситуації. За її допомогою розробляється система заходів для кращого розвитку підприємства. Отже, розробка, формування та впровадження на підприємстві системи раннього попередження та реагування є об'єктивною необхідністю для успішного та стабільного розвитку і функціонування будь-якого суб'єкта господарювання в сучасних умовах розвитку економіки.

Список використаних джерел:

1. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 412 с.
2. Управління фінансовою санацією підприємства. Матеріал сайту електронної бібліотеки UkrKniga.org.ua [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/78/19/2017>.
3. Троц І. В. Шляхи подолання банкрутства підприємства / І. В. Троц // Актуальні питання економічних наук : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 8-9 червня 2012 р.). – Одеса : Центр економічних досліджень та розвитку, 2012. – С. 81-83.

Любчик О. К.
аспірант кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Податковий механізм мобілізації доходів як інструмент державного регулювання економіки України

Реалізація завдань з реформування економіки, дієвий вплив на суб'єктів господарювання спирається на низку економічних механізмів. Сучасна податкова система використовує податковий механізм, під яким ми розуміємо сукупність організаційно створених підсистем-механізмів, які містять методи, важелі, інструменти, законодавчо-організаційно-інформаційне забезпечення, перш за все, як механізм наповнення дохідної частини бюджету. Про це свідчить динаміка питомої ваги податків у бюджеті: якщо у 2009 р. питома вага податків у зведеному бюджеті складала 76,2%, то у 2017 р. – 81,4%. Темпи росту податкових надходжень більші за темпи росту ВВП: у 2017 р. темпи росту податкових надходжень – 27,3%, темпи росту номінального ВВП – 25%.

Слід зазначити, що прибутковість вітчизняних підприємств з останнє десятиріччя збільшилась несуттєво, рівень тіньової економіки – не зменшився, рівень життя населення суттєво знизився. Тобто податкова реформа, яка мала на меті стимулювання економічних процесів, позитивного результату не досягла, а ті малі зрушення, що відбулись (мається на меті зменшення кількості податків), не суттєво вплинули на економічний розвиток країни [1]. Як свідчать наукові та практично-орієнтовані дослідження, сучасні ринкові умови такі, що прорив в економічному розвитку можливий тільки на засадах інноваційного розвитку, який передбачає не стільки власно залучення інвестицій, а перед усім інноваційне впровадження.

У цьому контексті вагомий вплив на таке впровадження здійснює держава, завдяки застосуванню економічних інструментів й, перш за все, податкових механізмів. Аналіз статистичних даних доводить, що введення нових податків (у тому числі екологічних) не супроводжувалось дієвими змінами у механізмі оподатковування: запровадження з 1 січня 2011 року екологічного податку передбачало, що ставки податку диференційовані по видах забруднюючих речовин, по класах їхньої небезпечності, рівнях впливу на атмосферне повітря і водні об'єкти, залежності від радіоактивності й зон розміщення відходів та екологічної чистоти палива. Але дієвість таких податків значно менша, ніж у європейських країнах.

Так, екологічний податок у країнах ЄС становить близько 2,4% ВВП, в Україні у 2017 р. він становив 0,057 % ВВП, тобто менше 1 відсотка. Актуальним залишається питання підвищення енергонезалежності держави та зростаючі тарифи на енергоносії. Разом з тим, регулюючий вплив держави на діяльність СПД не супроводжується податковим стимулюванням у напрямку енергозбереження та енергоефективності: «зелений енерготариф» є не вигідним для генеруючих компаній, тому впровадження новітніх технологій усіляко

гальмується. Слід зауважити, що як надання податкових пільг, так і їх скасування не завжди є обґрунтованими. Це твердження, наприклад, стосується надання пільг з податку на прибуток підприємствам суднобудування, літакобудування, легкої промисловості, підприємств машинобудування для агропромислового комплексу, які, за даними Держкомстату, мають збитковість на рівні, що перевищує 40% [2]. Слід також зазначити й певний формалізм у застосуванні методів податкового механізму (ми маємо на увазі заміну зборів за забруднення довкілля на екологічний податок, який включає дані види зборів).

Спираючись на твердження, що «державне податкове регулювання – це заходи цілеспрямованого економічного законодавчого впливу держави на виробничо-економічні, соціальні процеси через систему регульованого оподаткування: зміна видів податків, податкових ставок; надання податкових пільг; регулювання загального рівня оподаткування, відрахувань у бюджет»[3], можемо казати, що саме податковий механізм є тим інструментом, який дозволяє найбільш ефективно регулювати економічні процеси у державі.

Щорічні зміни до Податкового Кодексу України (ПКУ) [4] мають у більшому ступені нестратегічний характер: не приділено уваги екоподатковій реформі, яка розгорнулася у країнах Європи; пропоновані заходи не мають стимулюючого характеру; зміни здебільшого торкаються порядку адміністрування платежів. Для активізації процесу впровадження інноваційних технологій та винаходів у господарську практику вважаємо за необхідне введення (з відповідними змінами у ПКУ) податку з продажів для галузей с високою часткою доданої вартості у вартості продукції (послуг) та суттєвого зниження для них ставки ПДВ. Тобто СПД може вибирати альтернативу 20% ставці ПДВ у вигляді податку з продажів - 1% та ПДВ 10%.

Задля досягнення певного ефекту від регулювних дій необхідним є застосування системного та комплексного підходу, а саме впровадження змін у податковий механізм з урахуванням дій реформ у інших сферах (зокрема, у сфері пенсійного забезпечення).

Список використаних джерел:

1. Богатирьова Є. М. Стратегічні орієнтири проведення податкової реформи в Україні в умовах Європейської інтеграції : дисертація на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 / Є. М. Богатирьова, [Електроний ресурс]. – Режим доступу : oneu.edu.ua/.../svr/bogatirova/aref_bogatirova.pdf
2. Офіційна сторінка Державної служби статистики [Електроний ресурс]. – Режим доступу : ukrstat.gov.ua
3. Дубовик О. Ю. Пільги як інструмент державного податкового регулювання [Електроний ресурс]. – Режим доступу : dspace.oneu.edu.ua/.../%D0%9F%D1%9...%BD%D1%8F.pdf
4. Податковий кодекс України зі змінами та доповненнями, внесеними законами України [Електроний ресурс]. – Режим доступу: sfs.gov.ua/nk

Московченко І. В.

здобувач вищої освіти факультету управління та фінансових технологій

Новікова Т. В.

канд. екон. наук, доцент,

Харківський навчально-науковий інститут

Державного вищого навчального закладу

«Університет банківської справи»

м. Харків, Україна

Підвищення ефективності функціонування комплексної системи маркетингу на сучасних вітчизняних підприємствах

Система маркетингу являє собою складне поєднання таких елементів як цілі, канони, маркетинговий процес, функції, маркетинговий комплекс, завдання та структуру маркетингу. За комплексність відповідає саме маркетинговий комплекс або маркетинг-мікс.

Проблемами впровадження маркетинг-міксу в процес діяльності підприємства та покращення фінансових показників за його рахунок займалося безліч авторів. Одним з перших були Е. Дж. Маккарті [1], Н. Борден, які запропонували дану концепцію, пізніше Ф. Котлер [2] популяризував її серед широких мас. Зараз вирішенням цього питання займаються і сучасні вчені: В. М. Фомішина [3], М. Сяро [4] та інші.

Маркетинговий комплекс – це сукупність інструментів маркетингу, що використовує підприємство для досягнення власних цілей. Найрозповсюдженішою сукупністю таких інструментів є концепція «4Р». Вона описує інструменти маркетингу – ціна (price), продукт (product), просування (promotion), розташування (place).

На нашу думку, покращення кожного елемента маркетинг-міксу дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства в цілому.

Товар – головний елемент комплексу маркетингу. Розкривається через такі категорії: упаковка, асортимент, якість, торгова марка, післяпродажне обслуговування, сервіс, можливість повернення, обміну тощо [4].

Таким чином, покращивши один за названих елементів, можна підвищити ефективність функціонування всього підприємства. Упаковка та торгова марка, яку легко можна впізнати, приверне увагу потенційного споживача; якість продуктів та їх асортимент розширить цільову аудиторію лінійки; обслуговування після продажу, сервіс, можливість повернення та обміну створять конкурентні переваги для фірми.

Знижки, націнка, терміни виплати, кредит, умови платежу – підходи до ціноутворення. Розміри націнки регулює саме підприємство, що дозволяє обрати цільову аудиторію. В разі високої націнки та належної якості товару, споживачем виступає більш заможна верства населення. Якщо націнка буде не великою – середній та нижчий клас населення за рівнем доходів. Знижки та наявність можливості отримати товар у кредит привертають увагу тих, хто в звичайний час

не може собі цього дозволити. Умови виплати та терміни платежу також регулюються відповідно до цільової аудиторії.

Категорію «місце» або «дистрибуція» чи «розповсюдження» характеризують наступні чинники: наявність посередників та розміщення товару у великих торгових точках дає значний плюс перед конкурентами. Проте такий канал збуту як фірмовий магазин торгової марки дає не менше переваг, а підготовлений торговий персонал дозволяє якомога ефективніше продавати товар.

Для малих підприємств просування не є головним чинником. Проте невірно буде нехтувати таким явним методом підвищення ефективності роботи. Адже реклама та PR – це основний чинник при виборі товару. Якщо потенційному споживачеві невідомий бренд, то він обере той, про який раніше чув. Участь в різних заходах, спонсорство та персональний продаж – додатковий вид просування, який присутній у всіх відомих фірм.

Таким чином, для підвищення ефективності функціонування комплексної системи маркетингу необхідно звернути увагу на кожен елемент маркетинг-міксу. Покращивши хоча б одну категорію, можна вивести маркетинг фірми на новий рівень. При цьому слід використовувати не лише відомі методи, а і істотно нові, або інтерпретовані зарубіжні.

Список використаних джерел:

1. McCarthy E. J. Basic Marketing: A Managerial Approach / E. J. McCarthy, D. C. Marschner // Journal of Marketing. – 1972-01. – № 36,1 – С. 106.
2. Котлер Ф. Основы маркетинга. Краткий курс / Ф. Котлер. – 2015. – 496 с.
3. Фомішина В. М. Трансформація складових класичного «комплексі маркетингу підприємства» у сучасний «комплекс маркетингу споживача» / В. М. Фомішина, Н. Є. Федорова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – №25,2. – с. 288-293.
4. Сямро М. Концепція маркетинг-мікс (4Р, 5Р, 7Р) / М. Сямро // Матеріали VI Регіональної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів «Маркетингові технології підприємств в сучасному науково-технічному середовищі», 26 квітня 2016 року. – Т. : ТНТУ, 2016. – С. 45-46.

Ткаченко М. О.

*канд. екон. наук, старший викладач
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

Інноваційний розвиток підприємств ресторанного бізнесу, які надають кейтерингові послуги

Ресторанний бізнес – це високо конкурента галузь, що швидко розвивається і характеризується високим рівнем прибутковості, але разом з тим необхідно зазначити, що підприємства, які працюють у цій галузі дуже чутливі до макроекономічних коливань, що підтверджують дані стосовно динаміки роздрібного товарообороту ресторанного господарства в Україні. Так, у 2010-2013 рр. простежувалось зростання обсягів роздрібного товарообороту ресторанних господарств як у фактичних, так і порівнянних цінах. Наприкінці 2014 року, внаслідок загострення конфлікту на сході України, велика кількість підприємств ресторанної галузі припинила свою роботу, і лише протягом 2016-2017 років, ситуація у галузі зазнала деяких покращень [1, с. 483].

Разом з тим, починають стрімко розвиватися підприємства ресторанного господарства України, які надають кейтерингові послуги, що можна побачити з аналізу динаміки структури розподілу роздрібного товарообороту підприємств ресторанного господарства України за видами економічної діяльності, так, питома вага товарообороту підприємств, які займаються постачанням готових страв у 2012-2016 рр. становила 24,4, 25,4, 31,3, 31,97 та 28,28 відсотки [1, с. 483].

АВ той же час сучасний ринок ресторанних послуг характеризується нетривалим життєвим циклом – від одного до трьох років, а за даними Всесвітнього довідника Дунна та Бредстріта за ступенем ризику ресторанний бізнес незмінно посідає третє-четверте місце [2, с. 28]. Не обминає кейтерингові підприємства і макроекономічний вплив, про що свідчать показники їх фінансових результатів (57,7, 7,2, 149,6, 51,3, 58,8 млн грн протягом 2012-2016 рр.) [1, с. 484].

Все це призводить до висновку, що задля утримання стійких позицій і подальшого розвитку підприємствам ресторанного господарства, що надають кейтерингові послуги, необхідно постійно запроваджувати у свою діяльність організаційні, процесні та продуктові інновації.

Вчені-дослідники тенденцій розвитку ресторанної галузі виділяють такі основні напрями її інноваційного розвитку:

- розширення сировинної бази: біологічно-активні добавки, вторинні продукти переробки море- та соєвих продуктів, екзотичні продукти тощо;
- використання прогресивних галузевих технологій;
- нові технології та напрями у кулінарії, пов'язані з появою модних течій у ресторанному бізнесі, кухні: креативна, еkleктична, вегетаріанська тощо;

- застосування автоматизованих систем контролю та управління, високоефективної контрольної-вимірної апаратури;
- розробка асортименту конкурентоспроможних видів продукції із заданими споживчими властивостями, високими параметрами якості та послуг [2, с. 21].

Розглянемо основні інновації, що запроваджуються на підприємствах ресторанного бізнесу, що надають кейтерингові послуги (табл. 1).

Таблиця 1 Основні інновації, що запроваджуються на підприємствах ресторанного бізнесу, що надають кейтерингові послуги

Вид інновацій	Назва інновації	Характеристика інновації
продуктові	інновації формату або концепції	доповнення основного переліку послуг розважальними
	інноваційні страви	розробка нових рецептур
управлінські	сітьові процеси	створення під єдиною торговельною маркою мережі підприємств
	автоматизація системи управління підприємством	створення спеціальних програмних продуктів, що автоматизують виконання завдань різних підсистем
	кадрові інновації	набір персоналу без попереднього досвіду роботи
процесні	вакуумний пакувальник, виробництво готових охолоджених страв, встановлення пароконвектоматів	розробка або запровадження нового високоефективного обладнання для приготування, пакування та зберігання продуктів
	пропозиції з обслуговування бенкетів за зниженими цінами	періодичне проведення акцій для утримання старих та пошуку нових клієнтів, система знижок
	проведення заходів «таємний покупець»	виявлення недоліків в обслуговуванні споживачів з подальшим внесенням коректив в організацію роботи обслуговуючого персоналу

Джерело: адаптовано з [3]

Виходячи з цього, можна виділити три групи інновацій, що запроваджуються на підприємствах ресторанного бізнесу, що надають кейтерингові послуги: продуктові, управлінські та процесні.

Список використаних джерел:

1. Діяльність суб'єктів господарювання 2016 : стат. зб. // Держ. служба статистики України. – 2017. – 629 с.
2. П'ятницька Г. Т. Інноваційні ресторани технології: основи теорії : навч. посіб. для вищ. навч. закл. – Київ, 2013. – 250 с.
3. Кирніс Н. І. Інновації у сфері підприємств ресторанного господарства, які надають кейтерингові послуги // Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства. – 2017. – №1.

Малежик Д. О.

*здобувач вищої освіти факультету
управління та фінансових технологій*

Малафєєв Т. Р.

*канд. наук з держ. управління, доцент,
Харківський навчально-науковий інститут
Державного вищого навчального закладу
«Університет банківської справи»
м. Харків, Україна*

Інтернет-маркетинг як сучасний спосіб бренд-комунікацій

В час активних глобалізаційних процесів все гостріше постає питання вдосконалення маркетингової діяльності підприємств. Конкуренція змушує шукати нові шляхи для просування бренду та розширення частки ринкового сегмента. Сучасні фахівці в пошуках можливих варіантів розширення маркетингових дій виокремили брендінг - маркетинговий інструмент, дії якого спрямовані на те, щоб клієнт міг ідентифікувати товар за маркою та заохотити його до тривалої роботи з продукцією цього підприємства.

Водночас з початку ХХ століття популярності набуває всесвітня мережа Інтернет. У 2017 році за даними компаній «We Are Social» та «Hootsuite» [1] налічується 4,021 млрд інтернет-користувачів. За даними Інтернет Асоціації України в нашій країні доля регулярних користувачів старше 15 років на квітень 2018 року сягнула 65%, або 21,35 млн чоловік. Все це показує, що не телебачення зараз є основним ресурсом для рекламодавців, а Інтернет.

Проблемами застосування інтернет-технологій в процесі маркетингових комунікацій займалось багато сучасних авторів. Серед них Ілляшенко С.М., Іванова Т.Є., Ус М.І., Бойчук І.В., Халліган Б., Вертайм К., Литовченко І.Л., Мозгова В.Г. та багато інших. Проте жоден з них не розглядав при цьому брендінг як інструмент маркетингу.

Інтернет-економіка є перспективним напрямком розвитку бізнесу в наш час. Так, Т.М. Басюк [3] відзначає, що відкриття сайтів і віртуальних магазинів, використання електронної реклами і маркетингу, електронного документообігу вказує на радикальні зміни в комерційній діяльності і потребує відповідних рішень для функціонування підприємств.

Інтернет-маркетинг являє собою істотно новий вид маркетингу, який поєднує в собі як традиційні маркетингові інструменти, так і сучасні інноваційні. При цьому використання інтернет-маркетингу можна поділити умовно на два напрямки. Перший – це використання інтернет-ресурсів для роботи з традиційним маркетингом, другий – поява нових моделей бізнесу: інтернет-магазинів, віртуальних інформаційних агентств та торгових електронних майданчиків.

Комунікаційна політика в Internet – це комплекс дій, спрямований на планування та здійснення взаємодії організації зі всіма суб'єктами маркетингової

системи на основі використання інструментів і технологій комунікацій в Internet, що забезпечують стабільне й ефективне формування попиту та просування виробів і послуг на ринки з метою задоволення потреб споживачів та отримання прибутку[4].

В процесі бренд-комунікацій можна використовувати такі канали:

1. Створення сторінок в соціальних мережах та відеохостингах;
2. Створення власного сайту та активне його ведення;
3. Замовлення контекстної реклами та використання її на власному сайті;
4. Проведення он-лайн опитувань на сайті чи соціальних мережах.

Останній вид каналу дозволить зробити зв'язок зі споживачем двостороннім та використати інформацію в процесі вдосконалення товару чи ринку збуту. Загалом двосторонність зв'язку є дуже важливою в процесі бренд-комунікацій, адже хто як не споживач може вказати на недоступні оку працівників та менеджерів проблеми фірми?

Таким чином, можна зробити висновок, що в сучасному світі Інтернет відіграє важливу роль в усіх сферах життя, тому його розповсюдження в бізнес-процесах є зрозумілим.

Найефективнішим використанням мережі можна вважати не лише в доступному пошуку інформації про конкурентів та стан ринку загалом і необхідного сегменту, а і в комунікації з наявним споживачем та заохоченні нових клієнтів бренду за допомогою сайтів, реклами в інтернеті та сторінок в соціальних мережах. Все це дозволяє отримати обернений зв'язок зі споживачем та налагодити з ним довготривалі відносини.

Популярність та відомість на світовому ринку для фірми є основним пріоритетом та можливістю стати не просто торговою маркою, а брендом всесвітнього масштабу. Інтернет-маркетинг – основний інструмент в досягненні цієї мети.

Список використаних джерел:

1. Techtoday Аналітики нарахували 4 млрд користувачів інтернету [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://techtoday.in.ua/news/analitiki-narahuvai-4-mlrd-koristuvachiv-internetu-90207.html>
2. Інтернет Асоціація України. Дослідження інтернет-аудиторії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://inau.ua/proekty/doslidzhennya-internet-audytoriyi>
3. Басюк Т. М. Основи інформаційних технологій / Т. М. Басюк, Н. О. Думанський. – Л. : Новий Світ-2000, 2011. – 390 с.
4. Ілляшенко С. М. Інструменти та методи просування продукції в Internet: аналітичний огляд / С. М. Ілляшенко, Т. Є. Іванова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – №3. – С. 20-32.

Нестеренко Л. Є.

*здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Роль фінансово-економічних інформаційних систем у діяльності підприємств

Фінансово-економічна інформація необхідна для відображення та опису стану підприємства за допомогою економічних показників. Для цього використовується інформаційна система, що своєчасно надає релевантну інформацію для прийняття управлінських рішень, від яких залежить ефективність діяльності об'єкта управління та його підрозділів. Ми погоджуємось з існуючою думкою [3] щодо головних завдань цієї системи, до яких можна віднести виявлення джерел інформації, збирання, реєстрацію, оброблення та видачу інформації, що характеризує стан виробництва й управління, надання інформації керівникам, підрозділам та виконавцям відповідно до їх участі в управлінні.

Фінансово-економічна система забезпечує єдність управлінської інформації, що дає змогу забезпечення системи управління необхідними даними. Вхідною інформацією користуються всі органи управління.

Фінансово-економічні інформаційні системи здійснюють трансфертні платежі, операції на ринку економічної інформації, гарантують безпеку всієї інфраструктури фінансово-економічної інформаційної системи; забезпечують організацію електронної торгівлі, електронну пошту з підвищеним рівнем захисту, перевірку та ідентифікацію фінансових документів, здійснюють клірингові платежі за міжбанківськими рахунками, фінансовий контроль над іншими організаціями, організацію онлайн-конференцій, форумів, семінарів, операції з цінними паперами тощо [4].

Але зазвичай фінансово-економічні інформаційні системи не виконують одразу всі функції, тому частіше використовують монофункціональні системи, що виконують декілька вище перелічених функцій.

Під час автоматизації інформаційний процес являє собою сукупність операцій перетворення інформації на автоматизованих робочих місцях (АРМ) управлінців, що відповідають за різні підрозділи підприємства, які об'єднуються в спільну обчислювальну мережу.

Інформаційний процес є багатоопераційним. Це зумовлює утворення ланцюжка з АРМ, які забезпечують реалізацію управління. Автоматичні інформаційні системи (АІС) містять сукупності автоматизованих інформаційних процесів, які стосуються різних сфер економічної діяльності.

Процес створення АІС супроводжується розробкою моделі відображення розподілу функціональних обов'язків управлінського персоналу. Ця модель визначає склад АРМ та їх інформаційне суміщення. АРМ можуть бути логічними та фізичними. Логічні АРМ складаються з наборів програмних модулів, а фізичні

формується на конкретній робочій станції з програмних модулів одного або кількох логічних АРМ [3]. Така генерація створює ланцюжок логічних АРМ.

Інформаційний процес реалізується за допомогою використання різних інформаційних операцій, кожна з яких має на увазі певну цільову функцію, що безпосередньо пов'язана з інформацією та її перетворенням. Головним завданням інформаційних операцій є розв'язання задач за допомогою комп'ютерної техніки. Вони ж є запорукою реалізації інформаційного процесу управління.

Задача управління має на меті насамперед виявлення значень вихідних показників, які розв'язуються за допомогою персональних електронно-обчислювальних машин. Цей процес забезпечує обробку даних для створення економічної звітності у відповідні терміни за заданим розкладом та регламентується за змістом.

Задачі інформаційно-довідкового обслуговування утворюють клас задач, які забезпечують інформаційний сервіс для користувача.

На сьогодні дедалі актуальнішими стають задачі поглибленого економічного аналізу, завдяки яким глибинно вивчається суть явищ, виявляються закономірності та тенденції економічного й соціального розвитку об'єкта управління. Для цього використовується розвинений апарат математичних методів й економіко-математичних моделей, що відображають різні економічні процеси в народному господарстві та його галузях, різні інформаційні аспекти управління. Також, необхідною умовою застосування економіко-математичних моделей для розв'язування задач управління є забезпеченість реалізації моделей потрібною інформацією.

Список використаних джерел:

1. Економічні інформаційні системи [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-referat.com>
2. Проблеми відповідності змісту фінансової звітності потребам користувачів / Н. М. Сіренко, Г. С. Куліш // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2010. – Вип. 4(57). – С. 33-38.
3. Упровадження фінансово-економічних інформаційних систем у фінансово-кредитних установах [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1762082463988/informatika/uprovadzhennya_finansovo-ekonomichnih_informatsiynih_sistem_finansovo-kreditnih_ustanovah.
4. Фінансово-економічні інформаційні системи [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/5DzbiDqvKmk.html>.

Науковий керівник: **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Чеховська Ю. В.

студентка факультету економіки та бізнесу

Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ

Цифрові виміри інноваційної трансформації страхових компаній

Сучасні клієнти страхових компаній стали вимогливими як ніколи раніше. Тенденція останніх років – це бажання клієнтів страхових компаній отримувати онлайн послуги аналогічного до банківської сфери. Як відповідь на ці тренди, українські страховики вже почали в окремих випадках здійснювати процес цифрового перетворення, елементами якого є: електронне страхування, інтернет і direct-продаж страхових послуг, мобільні сервіси і онлайн-обслуговування, автоматизація процесу виплат, кібер-безпека, технологія Blockchain, перетворення сайту страховика в інструмент для комунікацій і продажів. Однак незважаючи на те, що окремі елементи цифрових технологій вже впроваджуються в бізнес-модель вітчизняних страхових компаній, для багатьох з них цифрова трансформація є складним завданням. Тому метою роботи є узагальнення ключових цифрових вимірів того, як сучасна страхова компанія може здійснити digital-трансформацію власної бізнес-моделі.

Передумовою перманентного розвитку суспільства в сучасних умовах господарювання є інновації загалом та цифрові інновації зокрема. Саме розширення сфер застосування цифрових електронних технологій, виникнення й активна апробація універсальних багатофункціональних мобільних телефонів і поглиблення залежності людства від ресурсів мережі Інтернет стали запорукою зміни основ функціонування учасників економічних відносин.

Підтвердженням цієї тези є висновки Г.М. Куліна, яка зазначає, що нині ініціюється перехід на електронний документообіг, актуалізується електронний підпис, виникають новітні методи й інструменти управління економічними процесами. Як результат, удосконалюються підходи до ведення бізнесу, розробляються інноваційні канали реалізації продуктів і надання послуг та технології обслуговування клієнтів [1, с. 215-226].

У White paper компанії Oracle під назвою «Чому цифрова трансформація повинна бути головним пріоритетом страховиків» зазначено, що в сучасних умовах все більше людей інтуїтивно звертаються до своїх смартфонів для взаємодії зі світом, тому страхові компанії ведуть пошук нових клієнт-центричних способів взаємодії з власниками страхових полісів. Гіперконективність суттєво вплинула на поведінку споживачів, способи їх взаємодії з навколишнім світом та навіть, та навіть на те, як вони думають [2, с. 3].

Більшість керівників страхових компаній усвідомлюють необхідність збільшення інвестицій у цифрові технології. Однак для багатьох страховиків залишається незрозумілим те, з чого потрібно починати та як продовжувати організовувати цифрові інновації та перетворювати їх на ефективні бізнес-процеси. Тому нижче наведено ключові цифрові виміри того, як страхові компанії можуть здійснити цифровий перехід протягом наступних трьох-п'яти років:

1) Цифрове покращення досвіду клієнтів. Страховикам необхідно розуміти цифрову поведінку та пріоритети клієнтів, щоб розробити відповідні пропозиції та сформувати необхідний досвід. Страховики-інноватори змінюють моменти правдивості, такі, наприклад, як подання позову, для інтеграції цифрових компонентів.

2) Модель продажу та розповсюдження Omnichannel. Клієнти все частіше очікують, що їхні страховики матимуть надійні онлайн та мобільні канали взаємодії, а технології цілком інтегровані в такі заходи, як розмови з контактними центрами.

3) Оптимізовані операції з використанням цифрових технологій. Цифрові технології можуть відігравати важливу роль у спрощенні операцій, ліквідуючи зайві та ручні процеси, одночасно прискорюючи темпи обробки та зменшуючи кількість помилок.

4) Розширена аналітика та великі дані (Big Data) застосовуються у різних сферах діяльності. Big Data зберігає потенціал для покращення змін у процесі зміни в сегментації клієнтів, розрахунку ризиків, ідентифікації шахрайства та інших сферах.

5) Технологія активована для забезпечення цифрового перетворення. Завдання полягає в економічно ефективному покращенні IT-інфраструктури та можливостей, як всередині, так і через нестандартні системи.

6) Інноваційна організація. Щоб стати цифровим новатором, страховику потрібно створити середовище, яке заохочує, а не пригнічує інновації та заохочує активну співпрацю між функціями та бізнес-підрозділами.

Резюмуючи зазначене вище, відмітимо, що у вітчизняній страховій практиці виникла необхідність здійснення цифрової трансформації страховиків, модернізації каналів просування страхових продуктів через застосування різноманітних інноваційних технологій і новітніх інструментів. В епоху зростання ролі цифрових технологій, комп'ютеризації суспільства та перманентного оновлення програмного забезпечення бізнес-процесів, страхові компанії змушені шукати нові можливості задоволення потреб споживачів задля збереження конкурентних переваг на ринку фінансових послуг.

Список використаних джерел:

1. Куліна Г. М. Інноваційні технології дистрибуції страхових продуктів [Текст] / Г. М. Куліна // Світ фінансів. – 2016. – Вип. 1. – С. 215-226.
2. Why Digital Transformation Should Be Every Insurer's Top Priority: Oracle white paper – 11 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oracle.com/us/industries/financial-services/digital-transformation-insure-wp-2668178.pdf>
3. Global digital insurance Benchmarking report 2015: Pathways to success in a digital world: Bain&Company – 42 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bain.de/Images/GLOBAL-DIGITAL-INSURANCE-2015.pdf>

Науковий керівник: **Денисенко М. П.**, *д-р екон. наук, професор,
Київський національний університет технологій та дизайну*

Таран М. Д.
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Дощенко С.О.
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Використання і розвиток криптовалют

XXI століття – час бурхливого розвитку і технічного прогресу. З кожним днем інновації все міцніше входять в наше життя. З'являються різні новинки, які удосконалюють життя. Одну з ключових ролей у суспільстві відіграють гроші. Криптовалюта – це цифровий грошовий засіб, існування якого ґрунтується на криптографічному принципі. Ці віртуальні гроші являють собою унікальні криптографічні коди і не мають ніякого матеріального аналогу. Криптовалюту не можна покласти в гаманець, вона існує тільки в мережі і не виходить за її межі.

Криптознаки з'являються нетрадиційним шляхом. Якщо реальні гроші випускає в обіг певний емітент – центральний банк тієї чи іншої країни – то криптовалюта виникає без участі будь-якого центрального органу. Нові криптотзнаки виникають шляхом генерації кодів, що робить обчислювальна техніка. Криптовалюта не зосереджується в єдиному сховищі, вона розподіляється по гаманцях своїх власників.

У 2008 р. про криптовалюту вперше заговорили, хоч і в досить вузькому колі ІТ-фахівців. Поштовхом до цього стала публікація статті про першу віртуальну грошову одиницю, заснованої на принципі криптографії – Bitcoin. Сатоші Накамото виклав свою концепцію криптогрошей і вже через рік була запущена мережа Bitcoin, а потім і перші гаманці, що поклало основу новій криптовалютній ері. Після успіху Bitcoin криптовалюти почали активно розвиватись (табл. 1).

Таблиця 1 Ринкова капіталізація та курс найпопулярніших криптовалют

Назва	Скорочена назва	Капіталізація станом на 05.11.2018 р., дол. США	Ціна за одиницю, станом на:	
			05.11.2018 р., дол. США	2017 р., дол. США
Bitcoin	BTC	112462639149	6446,25	963
Ethereum	ETH	21051921284	208,44	8,26
Bitcoin Cash	BCH	7672199880	555,88	536
Ripple	XRP	18488319927	0,49	0,007
Litecoin	LTC	3065085340	53,51	4,42
NEM	XEM	835677500	0,09	0,004
Dash	DASH	1311429995	165,42	11,21
Neo	NEO	1048397446	16,45	0,149
Ethereum Classic	ETC	1013975073	9,36	1,77

Джерело: побудовано за даними Coinmarketcap [1].

На сьогоднішній день Coinmarketcap включає 853 цифрових активів, 10 з яких мають капіталізацію понад 1 млрд дол. США. Перше місце традиційно займає перша крипто валюта – Bitcoin, друге – Ethereum, третє – Bitcoin Cash. Так само в «клуб мільярдєров» входять Ripple, IOTA, Litecoin, NEM, Dash, NEO, Ethereum Classic [1].

Новий виток збільшення капіталізації криптовалют проходить на фоні спостережуваного росту ряду криптовалют. Так, за останні дні більше, ніж на 50% у вартості вирос Ripple, на 14% – NEO і на 13% – Ethereum Classic [1].

У 2018 р. австралійське місто Агнес Вотерс стало першим містом у світі, де приймають криптовалюту. У місті можна розплатитися такими криптовалютами як Bitcoin, Bitcoin Cash, Ethereum, Litecoin і NEM. Також у співпраці із керівництвом Французької Полінезії громадська організація, що складається з благодійників, науковців та інвесторів, працює над створенням альтернативи сучасним країнам — проекту «Плавучий острів» (Floating Island Project). Ця програма передбачає створення штучного острова, де розташовуватимуться будинки для 300 жителів. Утворення матиме власний уряд, а місцевими грошима буде криптовалюта Varyon [2].

Північна Америка та Західна Європа є найбільш сприятливими регіонами для використання і розвитку криптовалюти на законодавчому рівні. Близький Схід розділений навпіл: Ірак, Іран і Туреччина допускають операції з криптовалютою, тоді як Афганістан, Пакистан, Єгипет і Саудівська Аравія мають обмеження по її використанню. Країни Сходу здаються більш закритими для цифрових валют, ніж країни Заходу. Росія є найбільшою країною, яка заборонила використання Bitcoin [3].

Китай і Південна Корея намагаються запустити обмеження для криптовалюти. Така позиція цих країн призвела до недавнього падіння ринку криптовалюти, в ході якого вартість Bitcoin знизилась до 6,5 тис. дол. США, оскільки Китай і Південна Корея є найважливішими точками для крипто валютного ринку, які тримають значну частину ліквідності цифрових валют.

Список використаних джерел:

1. Топ-100 криптовалют за ринковою капіталізацією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://coinmarketcap.com>
2. Floating Island Project [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tokar.ua/read/24735>
3. Інформаційний портал України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine>
4. Бурковська А. В. Переваги і недоліки використання криптовалюти / А. В. Бурковська // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: освітньо-наукові та виробничі засади». – Миколаїв, 22-24.11.2017. – С. 165-168 с.

Науковий керівник: **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали
II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. *Миколаїв*,
20–21 листопада 2018 р.

Технічний редактор: А. С. Полторак

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк. 5,3
Тираж 100 прим. Зам. № ____
Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.